

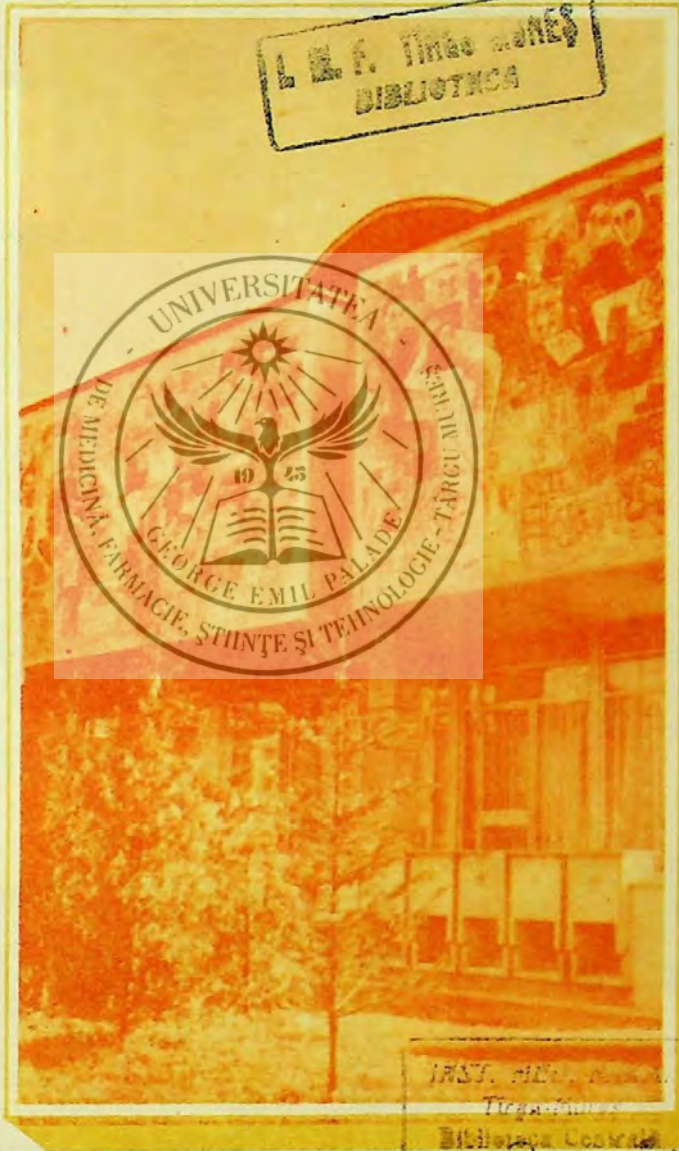
1 III 589

biblioteca

BULETIN TRIMESTRIAL
DE BIBLIOTECONOMIE
EDITAT DE REVISTA
„CÎNTAREA ROMÂNIEI“

1988

3

Inv. Nr. 788.012

biblioteca

biblioteca

Sumar

Lecția pentru muncă și viață a bibliotecii școlare ● p. 3

Elena Buzatu: *Valențe informativ-formative ale bibliotecii școlare*

Ioana Lupu: *Pledoarie prin fapte pentru multilateralitate*

Valentina Lupu: *Considerații asupra formării și educării prin carte a gândirii tehnice a elevilor din gimnaziu*

Gabriela Tarabega: *Valoarea educativă a tradițiilor școlii*

Valerica Cruceru: *Poezia — un instrument al educației patriotice*

Dumitru Bazac: *Lectura ca mijloc de informare asupra profesiilor dorite de către tineri*

DIALOG PROFESIONAL ● p.10—21

Grigore Miroiu: *Contribuția sistemului informațional științific al A.S.E. la creșterea eficienței economico-sociale*

Nicolae Simion și Florin Grigoras: *Integrare sau coordonare?*

Nedelcu Oprea: *Sistemul informațional în procesul de conducere a bibliotecii (IV)*

Doina Medrea: *Aspecte ale prelucrării foilor volante vechi la Biblioteca Academiei R.S.R.*

Silvia Bogdan: *Despre caracterul educativ al literaturii pentru tineret*

AGENDA ● p. 22—25

CONSULTAȚII ● p. 26—29

Nicolae Vințanu: *Pedagogia diferențiată a lecturii*

Irina Poantă-Petraș: *Teorie și practică în propaganda cărții*

Ștefan Andronache: *Crearea condițiilor optime în bibliotecă pentru recepționarea în colectiv a mesajelor audio-vizuale*

LUCRĂRI DE SPECIALITATE ● p. 30

MERIDIAN BIBLIOLOGIC ● p. 32

Doina Banciu: *Rețele de informare automatizate*

Redactor șef :
MIHAI NEGULESCU

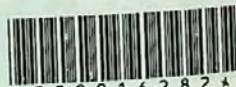
Secretar: responsabil de redacție :
ION MARINESCU

Redactori :
IOANA LUPU
ANNE-MARIE MIHIT

Tiparul executat la Întreprinderea poligrafică „13 Decembrie 1918”

„Căutări” pentru alcătuirea unui nou montaj lile-ar-muzical la biblioteca Școlii nr. 1 din Rm. Nicu. Săral ale bibliotecarei Valeria Cruceru și aleivilor membri ai formației.

BIBLIOTECILE ȘCOLARE — INSTITUȚII ALE EDUCAȚIEI COMUNISTE

„Învățați, munciți, munciți și învățați, însușiți-vă cele mai noi cuceriri ale științei și cunoașterii, concepția materialist-dialectică, fiți cucerători, prețuiți strămoșii și părinții voștri, acționați permanent în spiritul romantismului revoluționar, pregătiți-vă să fiți întotdeauna gata de a vă face datoria, de a duce înainte neabătut făclia progresului pe pământul României, mesajul de pace și colaborare al națiunii noastre socialiste, cu alte națiuni ale

lumii” — acest îndemn rostit de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în urmă cu 23 de ani, de la tribuna Congresului al IX-lea al P.C.R., conținea în el un întreg program nu numai pentru tineretul patriei, ci și pentru școala românească, revoluționară, în anii cei mai fertili ai construcției socialiste, asemenea tuturor laturilor fundamentale ale vieții economico-sociale, în concepția, structurile și metodele sale. Un

program urmat și îndeplinit pas cu pas, un program mereu îmbogățit, nuanțat și perfecționat în spirit creator, în consens cu dinamica societății noastre, în spiritul permanentei deschideri către nou.

Preceptul de bază care guvernează școala întru realizarea idealului educativ al societății noastre este cel al *multilateralității*: a da tineretului studios cunoștințele de bază și deopotrivă cele mai noi cuceriri ale științei; o pregătire te-

oretică și totodată o pregătire practică, un orizont profesional, proiectat pe o cultură generală armonioasă și susținut de o conștiință înaintată, de o deschidere permanentă spre nou, de disponibilități creative atent cultivate.

Aceasta pentru că, așa cum și recent sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, „Numai un om educat și stăpîn pe cele mai înalte cunoștințe din toate domeniile poate înțelege legile obiective, cerințele dezvoltării economico-sociale, poate sesiza la timp schimbările care au loc în societate, poate sesiza ceea ce este vechi și nu mai corespunde noii etape a progresului, poate sesiza noul care se va dezvolta și care reprezintă viitorul”.

De altfel, avînd la bază ideea științifică fundamentală a *integrării* — învățămînt, cercetare, producție —, școala de azi, prin profile, programe și indici de școlarizare, se află în deplină concordanță cu cerințele dezvoltării economico-sociale ale țării, ale producției materiale și spirituale din toate domeniile și ramurile economiei naționale, fiind totodată proiectată pe fundalul cerințelor viitorului.

Într-o asemenea viziune prospectivă, potrivit sarcinilor trasate de Congresul al XIII-lea și Conferința Națională ale partidului și de Congresul științei și învățămîntului, au fost puse bazele învățămîntului de 12 ani și în acest cîncin se va trece la generalizarea acestuia.

Strateg al științei și învățămîntului, tovarășa acad. dr. ing. Elena Ceaușescu, președinta Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, preocupată de asigurarea bazei materiale necesare acestui proces, a preconizat o seamă de măsuri cu caracter organizatoric privind modernizarea și perfecționarea învățămîntului, crearea unor condiții optime pentru ca toți copiii să poată urma învățămîntul de 10 ani în comuna în care locuiesc sau în cea apropiată, după cum în noile centre orășanești agroindustriale se vor înființa, în funcție de numărul de elevi, câteva sute de școli cu treaptă a II-a de liceu.

În legătură cu permanenta modernizare a bazei materiale a învățămîntului, se cuvine a aminti că în școli ființează cea 14 500 de laboratoare școlare dotate cu aparatură modernă de cercetare, după cum, susținînd în alt plan procesul instructiv-educativ, în rețeaua școlară funcționează aprox. 10 mii de biblioteci, cu o dotare globală impresionantă, aptă să răspundă deopotrivă cerințelor direct didactice, practicii productive, cercetării științifice și tehnico-aplicative.

Aceste biblioteci — și le avem în vedere mai ales pe cele deservind comunității mai mari de elevi, în primul rînd ale liceelor — au parcurs, în dezvoltarea lor, drumul străbătut de însuși școlile în care sînt integrate, restructurîndu-și colecțiile și remodelîndu-și serviciile în mod corespunzător, contribuind la formarea unor generații succesive de tineri apti prin nivel de pregătire și orizont de cunoaștere să se integreze activ și cu deplină angajare în procesul de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate. Numai promoția '88 a totalizat 346 354 de absolvenți, din care mai mult de jumătate au parcurs treapta a II-a de liceu, iar restul învățămîntul profesional.

Forța de muncă pe care școala o va pregăti în decursul acestui cincinal pentru diferitele ramuri ale producției materiale și spirituale este estimată la peste 1,2 milioane de muncitori calificați, peste 590 de mii de cadre calificate pentru agricultură și mai mult de 146 de mii de ingineri și alte cadre de specialitate cu pregătire superioară.

Care sînt sarcinile ce revin bibliotecilor școlare în legătură cu acest impresionant potențial uman chemat să dea putere de fapt obiectivelor economico-sociale și culturale ale etapei? Este întrebarea cu care, la început de an școlar, sub semnul Tezelor din aprilie și al cuvîntării rostite de tovarășul Nicolae Ceaușescu la deschiderea noului an de învățămînt, slujitorii cărții și prin aceasta ai tineretului studios și ai propășirii patriei și-o pun în mod firesc.

Într-o școală gîndită și proiectată în perspectiva lui mine și ca treaptă de bază a educației permanente, principala menire a bibliotecii este de a da elevilor de azi — specialiștii de mine — gustul studiului și al lecturii, știința de a se informa, deprinderile de lucru independent în bibliotecă — de la orientarea în cataloage la orientarea în colecții în cadrul accesului direct la publicații —, selectivitate și sistem în lectură și, mai ales, capacitatea de lectură valorizantă. Iată că accentul se mută de la funcția informativă la cea formativă, că din anexă evasipativă a procesului didactic (gestionarea și furnizarea de bibliografie școlară), biblioteca devine un factor dinamic-educativ, cu pondere specifică în procesul atît de complex și încărcat de răspundere socială, de modelare spirituală a tinerei generații. De altfel, în majoritatea lor, bibliotecile școlare sînt conduse de cadre didactice, accentuîndu-se astfel procesul de integrare a bibliotecii în

ansamblul muncii instructiv-educative. Practic, sub imperatiile vremii, dar și sub impulsurile emulative ale concursului „Cea mai bună bibliotecă școlară” subsumat Festivalul național „Cîntarea României”, tot mai multe școli au creat condiții pentru o mai funcțională organizare a bibliotecilor, în sensul expunerii colecțiilor în sistemul de acces direct conform normelor biblioteconomice și al asigurării unor spații destinate lecturii și informării pe loc, fondurile de referință au dobîndit o pondere sporită, s-au pus bazele unor sisteme de cataloage etc. Pe lângă biblioteci au fost organizate cercuri de „Prietenii ai bibliotecii”, de biblioteconomie etc., menite să-i deprindă pe elevi cu tehnica muncii intelectuale, după cum cenaclurile literare, cercurile de prietenii ai cărții științifice sau de diferite alte profiluri caută să stimuleze capacitățile creative, nu neapărat cantonate în spațiile producției literare, ci și ale, să-i spunem, *lecturii creative*, cu reflexe benefice în planul gîndirii, al imaginației și de bună seamă al sensibilității. Vorbind de creativitate, nu trebuie ignorat faptul că participarea în masă a elevilor în Festivalul național „Cîntarea României” cu creație tehnico-științifică sau literar-artistică și performanțele înregistrate poartă în ele încorporată și contribuția bibliotecii.

Un rol important joacă bibliotecile în orientarea școlară și profesională a elevilor, de la susținerea cu bibliografie a pregătirii participanților la olimpiade școlare și la concursurile pe meserii și pînă la rafturile tematice cu caracter recomandat organizate în sprijinul acestei orientări, prezentările de cărți, inclusiv „literatură-veritete” de tipul reportajului și al biografiilor de personalități din diferite zone de activitate.

În fine, dar nu în ultimul rînd ca importanță, biblioteca școlară este chemată ca, prin mijloacele de care dispune — marile valori ale spiritualității românești încorporate în cărți, literatura istorică promovînd tradițiile revoluționare, lupta pentru libertate și independență națională și mai ales lucrările vorbind despre marile realizări ale Epocii Ceaușescu, documentele programatice ale partidului nostru —, să contribuie la educația patriotică și revoluționară a viitorilor făurari ai României socialiste.

Lecția pentru muncă și viață a bibliotecii școlare

Concursul „Cea mai bună bibliotecă școlară”, ediția a IV-a, s-a desfășurat ca și precedentele ediții în cadrul Festivalului național „Cintarea României”. Această acțiune, inclusă în Programul unitar al activităților politico-ideologice, tehnico-științifice, cultural-artistice și sportive, a relevat succesele deosebite înregistrate în ultimii ani de bibliotecile școlare în munca de educație politică și patriotică desfășurată de școală, în creșterea rolului cărții și al lecturii în acumularea de noi cunoștințe de către elevi, în formarea și dezvoltarea deprinderilor de studiu și de muncă intelectuală independentă, în potențarea aptitudinilor creative, în conformitate cu idealul educativ umanist al societății noastre.

Față de ediția precedentă, criteriile de apreciere și de selecționare a celor mai bune biblioteci au fost îmbogățite, avându-se în vedere satisfacerea nevoilor sporite ale procesului instructiv-educativ, legarea mai strânsă a învățământului cu cercetarea și producția, reprofilarea unor colecții de publicații în raport cu modificările intervenite în planurile și programele de învățământ, popularizarea în rândul elevilor a cărților cu un bogat conținut ideologic și educativ.

Concursul a cuprins trei faze (pe localitate, județeană și republicană) și a antrenat toate biblio-

tecile din școlile primare, gimnaziale și licee (atât cele cu bibliotecari remunerați cu normă întreagă sau jumătate de normă, cât și cele conduse de cadre didactice cu indemnizație sau cu muncă obștească), ceea ce reprezintă peste 10 000 de biblioteci școlare.

Trecerea în primele două etape ale concursului s-a făcut prin selecția unităților bibliotecare la nivelul inspectoratelor școlare județene, fiind promovate pentru faza finală, „republicană”, cele mai bune 2—4 biblioteci din fiecare județ. În urma verificării finale făcute de specialiști din Ministerul Educației și Învățământului, Biblioteca Centrală Pedagogică și reprezentanții ai inspectoratelor școlare, au fost selecționate și propuse pentru evidențiere, pe plan național, drept cele mai bune biblioteci școlare, 100 de unități din 40 de județe ale țării și din municipiul București.

În preajma deschiderii noului an de învățământ, revista noastră își propune să aducă în prim plan unele experiențe valoroase (o listă completă a „laureatelor” e inserată la rubrica „Agenda”), practica fiind întregită cu câteva abordări teoretice astfel încât să se contureze o imagine cât mai concludentă asupra lecției despre muncă și viață pe care o oferă (sau o poate oferi) biblioteca școlară.

Valențe

informativ-formative

ale

bibliotecii școlare

Diversificarea rapidă a surselor de informare exprimă nevoia unei informări curente a omului contemporan cât mai aproape de domeniul activității sale, ceea ce presupune o pregătire prealabilă a acestuia. Fără o bună cunoaștere a structurii mediului informațional în care se mișcă, fără o stăpânire a instrumentelor de informare care îi stau la dispoziție în vederea obținerii informațiilor, precum și a tehnicilor de organizare și manipulare a lor, randamentul muncii intelectuale a specialistului și creati-

vitătea sa vor scădea. De aici, necesitatea educării, a formării viitorului specialist încă de pe băncile școlii în direcția cunoașterii complexe a mediului informațional.

Informarea condiționează nu numai creativitatea în domeniul științei și tehnicii, al gândirii social-politice și culturale, ci și dezvoltarea multilaterală și armonioasă a fiecărui membru al societății. De aceea, relația dintre informație și formație impune dimensiuni și valențe distincte personalității specialistului, devenind fundamentală în strategia învățământului și a educației permanente. Funcția instructivă se realizează prin bibliotecă în dimensiunea sa profesională, specializată, ca și pe plan general cultural.

Deși, uneori, în mod cu totul greșit, se face distincție între funcțiile informative și formative ale bibliotecii, cele două funcții se condiționează reciproc. Intotdeauna educația a fost legată de informație. Biblioteca școlară este una din componentele cele mai active ale procesului de învățământ sub raportul contribuției sale la realizarea profilului intelectual și la dezvoltarea personalității elevului. Informându-se, elevul se dezvoltă sub aspectul imaginației, al motivației și al deprinderilor de muncă intelectuală. Exercițiindu-și rolul instructiv al informării, biblioteca școlară își manifestă concomitent și

capacitatea sa formativă asupra elevului. Din această perspectivă, potențialul formativ al bibliotecii este determinat de structura colecțiilor, de ritmul de creștere a acestora, de dinamismul relației dintre evoluția planurilor și programelor de învățămînt și completarea fondurilor de carte, de ancorarea bibliotecii în actualitatea informațională. Cea mai importantă sarcină a bibliotecii școlare actuale este de a asigura cu informații și documente laturile esențiale ale procesului de comunicare ce se desfășoară în școală.

Capacitatea formativă a bibliotecii este determinată în egală măsură și de operativitatea și nivelele științifice cu care răspund instrumentele și serviciile organizate ale acesteia la solicitările cititorilor.

Accesul la documentele bibliotecii și mai ales accesul liber la raft al elevilor are o valoare formativă complexă. Astfel, aceasta îi obișnuiește cu promptitudinea, cu mediul civilizat de lectură, îi determină să înțeleagă corect raportul dintre informație și viitoarea lor formație profesională. În contact direct cu documentele, elevii participă la un dialog continuu și rodnic cu bogăția de informații a colecțiilor, descoperă relații noi, câștigă timp și se deprind să-și planifice mai bine acțiunile. Totodată, *aprofundarea rolului informației determină dezvoltarea spiritului analitic și de sinteză al elevilor, spiritul critic, capacitatea de depistare și investigare a surselor.*

Valențe formative deosebite au activitățile organizate în cadrul bibliotecii școlare pentru popularizarea fondului de carte, precum și instrumentele de informare de care dispune aceasta. Catalogele, bibliografiile, sintezele documentare, listele de lectură pe specialități marchează densitatea informațională a bibliotecii, ele constituind în același timp admirabile modele de tehnică a muncii intelectuale.

Calitatea informării în cadrul procesului de formare necesită reconsiderări conceptuale și metodice la nivelul personalului didactic. Implicarea majoră a bibliotecii școlare în procesul informativ-educativ s-a amplificat în cadrul unui proces de creștere a participării tuturor disciplinelor la lumea informației. Așa se face că în școala contemporană modernă nici un profesor nu se mai poate limita la informațiile oferite de manual, orientînd și obișnuind elevii cu completarea acestora prin intermediul altor surse, biblioteca fiind sursa informativă complexă în acest sens. Chiar dacă mijloacele de comunicare moderne au invadat într-un timp învățămîntul, acordîndu-li-se și în continuare o atenție considerabilă, biblioteca rămîne sursa informativă principală. Saltul calitativ al lecțiilor se produce abia cînd elevii încearcă să-și explice și să adîncească problemele, utilizînd o anumită bibliografie de specialitate. Numai o asemenea activitate îl deprinde pe elev să aleagă dintre mai multe soluții pe cea mai bună, dezvoltîndu-i *spiritul critic și creativitatea*. Totodată, profesorul trebuie să calculeze foarte bine timpul de studiu și de reflecție lăsat elevilor, să-l prevadă, să-l organizeze și să-i urmărească eficiența. Materialele informative indicate trebuie să fie concise, neapartică din partea profesorului, alese pe baza unor criterii valorice clare. Utilizarea multidisciplinară a bibliotecii școlare în procesul de informare a elevilor tinde să devină, astfel, în concepția cadrelor didactice, metodă de învățămînt.

O problemă, și încă foarte serioasă, care trebuie să ne preocupe tot timpul este aceea a *selecției lecturii*. Atît bibliotecarul, cît și profesorul trebuie să urmărească atent și permanent dacă elevii citesc ce trebuie, cît trebuie și cum trebuie. Lectura sistematică a elevilor trebuie dirijată în funcție de programa școlară, într-o ordine cronologică, astfel încît, în mo-

mentul studierii la clasă, opera să fie deja cunoscută. Descoperirea unor aspecte noi în momentul punerii în discuție a operei citite în cadrul colectivului clasei, sub dirijarea atentă a profesorului, ajută la întreținerea interesului elevului, incitînd deseori la reluarea lecturii, interes ce va determina astfel formarea unui cititor avizat.

În practica școlară se folosesc deseori modalități de stimulare a lecturii sub raport cantitativ. Sînt cunoscute astfel fișele de evidență periodică a parcurgerii bibliografiei obligatorii și suplimentare la nivelul claselor sau graficelor de evidență a cititorilor și a numărului de cărți citite la nivelul întregii școli. Aceste modalități sînt cu adevărat stimulatorii în cazul cititorilor de nivel mediu sau mediu, determinînd lecturarea cărților sub aspectul competitiv. Cititorul „activ“ este dezavantajat însă de asemenea tehnici „stimulatorii“ deoarece, în cazul acestuia, este vorba de o lectură profundă, fiind interesat de receptarea esențialului prin lectura textului, de descoperirea și înțelegerea legăturilor dintre operă și realitate etc., lectura textului literar devenind un adevărat act de cunoaștere. Se înțelege că nu trebuie forțată nota în folosirea acestor modalități, deși ele sînt indicate în urmărirea periodică și consecventă a lecturii, impunînd muncii cu cartea o anumită exigență, fără de care întreaga organizare a lecturii ar rămîne în stadiul de proiect pentru o anumită categorie de elevi.

Integrarea bibliotecii în activitatea școlară se soldează cu rezultate remarcabile atunci cînd valențele educative se dezvoltă ca urmări firești ale colaborării elev-profesor-bibliotecar. Asigurarea fluxului logic al relației dintre informații și cititorii-elevi are loc prin participarea complexă și responsabilă a profesorului și bibliotecarului, participare a cărei valoare se recunoaște abia peste ani de muncă. Implicarea informației în conturarea omului modern este mai pregnantă atunci cînd, atît profesorul, cît și bibliotecarul, nu urmăresc prin lectura elevului doar finalizări formative imediate, limitate la activitatea școlară, ci *formarea unui cititor permanent* care să-și continue perfecționarea și în activitatea ulterioară școlii.

Prin contribuția sa variată la realizarea obiectivelor învățămîntului actual privind exercitarea funcției informativ-formative, biblioteca este o componentă de excepție a activității școlare, alăturîndu-se celorlalte acțiuni formative care se desfășoară în școală.

prof. Elena BUZATU
bibliotecar
Școala cu clasele I—X
Dărmănești — Bacău

Pledoarie prin fapte pentru multilateralitate

Multilateralitatea. Iată varianta modernă a „clasicului“ enciclopedism, care, obiectiv, nu mai poate funcționa astăzi în vechii termeni. Multilateralitatea, înțelesă ca deschidere multiplă către cunoașterea științifică și către cea artistică, către gîndirea creativă și creativitatea materializată, către știința (cu-noștințele) acumulată și capacitatea de a o spori și modela continuu. Ea guvernează idealul educativ al

societății noastre, răspunzând deopotrivă cerințelor de integrare și adaptabilitate socială ale individului și nevoilor de organizare și progres ale societății, într-o viziune umanistă globalistă. Școala românească este astăzi concepută tocmai într-o asemenea perspectivă funcțional-formativă. Iar biblioteca aferentă, privită ca organism dinamic, activ-educativ, în raport de complementaritate indispensabilă atât sub aspectul informației, cât și al formației cu activitatea didactică, face parte din însuși conceptul de școală modernă.

Un model de gândire a acestui „tot“ educativ îl oferă Școala nr. 11 cu clasele I—VIII din Tirgoviste. O școală relativ tânără (construită în 1980) și poate de aceea fără balastul unor concepte pedagogice mai vechi, reflectate în practici rutiniere.

Biblioteca a crescut odată cu școala. A crescut la propriu, pentru că fața de localul prevăzut prin construcție, în raport cu rolul chemat să-l joace în școală, i-a fost atribuit un alt spațiu mai mare, mai funcțional; în atelierul-școală i-au fost confecționate piese de mobilier; colecțiile s-au dezvoltat nu numai prin achizițiile curente (anul trecut 2 037 volume), ci și prin „acțiunea donații“, declanșată în școală, popularizată în clase, susținută de organizația de pionieri și prin comitetul de sprijin al părinților (anul trecut 164 de donații). Prin natura lor, aceste colecții răspund nevoilor formative complexe și e semnificativ faptul că peste 35,3 la sută din volume aparțin domeniilor nebeletristice. (Deschidem aici o paranteză pentru a arăta că așa-numitele „publicații pentru copii“ — în cazul de față 24,3 la sută din colecții — au încetat de mult să conțină doar cărți ilustrate, povești, povestioare și poezii specifice, ci, începând cu colecția A.B.C., dar și prin alte lucrări, subsumează numeroase titluri ce tratează, accesibil vârstei, aspecte de politică, istorie, știință, tehnică, geografie, ceea ce ar face poate necesară o retratare statistică.)

Copiii sînt apropiați încă din primele clase de școală de bibliotecă și nu numai prin vizitele efectuate în cadrul „zilelor deschise“, ci printr-o multitudine de activități în care e implicată cartea, prin trimerile pe care lecțiile le fac către lectură (în dicidele de atragere, într-un an școlar, este de aproape 90 la sută, iar cel de lectură este mai mare de 10). De altfel, în întrecerea socialistă dintre clase, unul dintre criterii este și lectura cărților din bibliotecă. Înainte de a prezenta câteva forme de pedagogie a lecturii și a informării aplicate curent în această școală este poate locul s-o numim pe bibliotecară — Magdalena Vintilescu, și cum activitatea bibliotecii e, acum arătam, de fapt a școlii, să-l numim și pe directorul acesteia, Paul Bănică, pedagog modern cu o experiență multiplă acumulată de-a lungul timpului — bibliotecar el însuși într-o perioadă de început și activist în domeniul culturii mai mulți ani, de unde, poate, și capacitatea deosebită de a privi activitatea școlară în perspectiva educației permanente.

Care sînt obiectivele formative urmărite în primul rînd în această școală prin carte și conducînd către carte?

Am cita în primul rînd preocuparea ca, încă de la începutul școlarității, copiii să fie apropiați — și deprinși treptat cu *legile specifice lecturii în aceste domenii* — de cartea cu *conținut științific și tehnic*. Dacă în cabinetul de biologie, cartea își află un loc firesc ca material de referință, ea e deopotrivă considerată și în cadrul bibliotecii școlare ca instrument al formării și fundamentării gândirii științifice. Astfel, luna mai, a fost instituită, în ultimii doi ani, ca „*Lună a cărții științifice pentru copii*“ finalizată la ediția din acest an cu un concurs al claselor a IV-a, prin bibliografia recomandată (mai ales din

colecția „A.B.C.“) reușind să se realizeze o deschidere către toate domeniile științei — de la biologie la astronomie, de la zoologie la fizică, de la geografie la istoria științei și personalitățile ei.

La clasa a IV-a deja se acordă o atenție specială educației materialist-științifice, metoda utilizată fiind „*brigada științifică a elevilor*“, ce funcționează în două etape, prima, de formulare a întrebărilor, a doua pentru furnizarea răspunsurilor. De reținut că brigada e alcătuită din elevi mai mari, cei mai buni din cercurile pe obiecte (matematică, chimie, legumicultură, „*prietenii adevărului științific*“), care, sub îndrumarea profesorilor, caută răspunsuri, biblioteca asigurîndu-le bibliografia și organizînd expoziții de carte. Iar curiozitatea copiilor se îndreaptă către cele mai diverse domenii, dovedind neașteptate deschideri spre cunoaștere și un bagaj însemnat de precunoștințe: „Cine a fost... Immanuel Kant, Leonardo da Vinci, Hercule“ etc., / „Unde locuiesc papușii?“ / „De ce trăiesc peștii sub apă?“ / Care e cea mai mare răpitoare?“ / Ce sînt plantele?“ / „Cea mai mare insulă de pe glob?“ etc. etc. Iar diversitatea răspunsurilor presupuse conduce către o diversitate de lucrări de referință, pe care copiii învață astfel să le consulte.

Și mai mult, despre știința informării, pe care o deprind pe nevăgăte de seamă, află micuții elevi tirgovistenii în cadrul cercului „*Prietenii cărții*“, apropiindu-se aici, chiar și de clasificarea zecimală.

Tot atât de importantă este considerată și apropierea timpurie de *cartea social-politică*, cu atenție pentru accesibilitatea textelor și adecvarea recomandărilor la nivelul diferitelor vârste. Metodele sînt diverse: de la expoziția de carte — o expoziție permanentă este consacrată lucrărilor secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu —, la concursurile „Cine citește, răspunde“ cu tematică social-politică, și de la alcătuirea unor albume omagiale cu tăieturi din ziare, reviste etc. la compunerile tematice (mici expuneri), pentru a căror redactare copiii se inseriu volunter, fiind ajutați în depistarea bibliografiei necesare.

Mai evidențiem ca preocupare formativă de bază *cultivarea limbii române*, în care biblioteca și școala se întîlnesc deopotrivă. Calitatea scrisului, exprimarea corectă, nuanțată, coerentă și fluentă fiind urmărite nu numai în acțiunile cu finalitate expresă, ci în întreaga activitate. Discuțiile angajate pe marginea cărților citite slujesc atât formării deprinderilor de lectură creativă, cit și cultivării limbii, formă implicită a educației patriotice.

Orientarea școlară și profesională prin carte, educația estetică, educația morală, spiritul revoluționar, tot atîtea alte obiective educative, tot atîtea direcții de acțiune, a căror eficiență desigur nu poate fi imediat măsurată, ea rodind în modelarea personalității lor multilaterale, creative și animate de patriotism și activism revoluționar, dar diversificarea intereselor, temeinicia motivațiilor pot fi totuși intuite din natura împrumuturilor, pe care le ilustrăm dintr-o zi obișnuită de lucru: total 105 volume împrumutate, din care: 10 volume social-politice; 11 volume științe naturale și matematică; 3 volume tehnică, 6 volume beletristică, 65 publicații pentru copii.

Valoarea educativă a tradițiilor

Din experiența bibliotecii Școlii din satul
Beiu, comuna Ștorobâneasa, județul Teleorman

Mutiplele dimensiuni și implicații instructiv-educative ale bibliotecii școlare sînt îndeobște binecunoscute și nu ne propunem să le recapitulăm aici. Dar, cum cimpul inițiativelor poate fi, în acest domeniu, foarte larg, am dori, în rîndurile ce urmează, să relevăm elementele unei frumoase experiențe, care situează, cu pregnanță, *rostrile bibliotecii în contextul rolului activ al școlii în dezvoltarea sentimentului patriotic, în amplificarea procesului de ridicare a nivelului cultural al elevilor.*

Este vorba despre o școală dintr-un sat teleormănean: Școala cu clasele I—X din satul Beiu, comuna Ștorobâneasa, a cărei bibliotecă a obținut titlul de frunză la cea de-a IV-a ediție a concursului „Cea mai bună bibliotecă școlară”, concurs organizat de Ministerul Educației și Învățămîntului în cadrul generos oferit de Festivalul național „Cin-tarea României”.

Aici, profesorul *Badea Negreanu*, directorul școlii, și învățătoarea *Haritina Negreanu*, care îndeplinește funcția de bibliotecar (cu indemnizație), se arată preocupați pînă la pasiune de integrarea lăcașului de învățămînt, mai ales a bibliotecii școlare, într-o sferă educațională mai largă, anume în cea de însușire a *tradițiilor culturii locale*. Astfel, ei au venit în întîmpinarea necesităților spirituale ale elevilor de cunoaștere a strădaniei înaintașilor în domeniul învățămîntului, făcînd din valori semnificative aflate în fondul prețios al bibliotecii prezente vîi, care te întîmpină de la intrare. Practic, biblioteca începe pe culoarele așezămîntului, continuînd în cabinetul de limba și literatura română și încheindu-se în încăperea ce-i este special destinată. Atenției elevilor se impun, în această originală expoziție, mai cu seamă manualele școlare, de diverse discipline, ilustrînd o frumoasă tradiție a școlii locale, de fapt a învățămîntului din întreaga zonă teleormăneană.

Întîlnim, asadar, între altele, manuale de citire, de aritmetică, de geografie tipărite pe plan local sau național la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, o istorie a Românilor editată la Turnu Măgurele în anul 1889, colecții ale revistelor *Școala și viața* (1927), *Revista generală a învățămîntului* (1927—1929), *Natura* etc. Expoziția este fericit completată de o colecție de tăblițe și caiete de geografie, a căror vechime depășește 100 de ani, colecție adunată, prin strădania cadrelor didactice și a elevilor școlii, de la săteni.

Impresionează și emoționează curățenia și ordinea, desăvîrșite, climatul de reculegere întronat în întreaga școală, dominată de spiritul cărții, școală în care pînă și încălțămîntea cu care se intră se schimbă la ușă, ca într-un muzeu de preț. Este, și în acest fel, cultivat respectul pentru lăcașul de învățămînt, pentru valorile culturale pe care le găzduiește. Iar expoziția de care vorbeam capătă rolul de a sfîrși, din capul locului, interesul pentru bibliotecă „propriu-zisă”; este, în fapt, o incitantă invitație la lectură pentru elevi. Cum s-a născut această idee cu substanțiale virtuți pedagogice și educative, cum s-a

concretizat ea în realitățile din Beiu? Credem că e potrivit să aflăm răspunsul chiar de la proprii ei inițiatori.

Iată ce ne spune profesorul *Badea Negreanu*, directorul școlii: „Ne-a preocupat, întotdeauna grija pentru ocrotirea și valorificarea bunurilor materiale și spirituale ce se constituie în vestigii ale istoriei și culturii pe aceste meleaguri, contribuția Teleormanului la patrimoniul literar-artistic al țării, la dezvoltarea învățămîntului românesc. În acest sens, expoziția, pe care am inaugurat-o în toamna anului 1968 și pe care o îmbogățim continuu cu noi expozate, este gîndită pe mai multe secțiuni. Prima secțiune este dedicată istoricului școlii, al cărei centenar se va sărbători anul acesta, și se bazează pe fotocopii ale unor documente originale descoperite în urma cercetărilor efectuate de noi și de învățătorul *Pascal Ciobanu*, la Arhivele Statului. Secțiunea este întregită de vitrine în care sînt expuse manualele și materialele didactice la care v-ați referit dumneavoastră. Secțiunea a doua este dedicată literaturii române și cuprinde panouri privind case memoriale ale scriitorilor, scriitorii grupați pe baza apartenenței lor la revistele literare ale vremii, scriitorii teleormăneni etc. În vitrinele ce se află în prelungirea panourilor sînt expuse operele literare ale scriitorilor prezentați de acestea. În fine, cea de-a treia secțiune a expoziției se află chiar în cabinetul de limba și literatura română al școlii și cuprinde operele tuturor scriitorilor studiați în clasele I—X însoțite de tabele cronologice și planșe cu gruparea lor pe mituri sau motive literare.”

Despre funcționarea practică a bibliotecii, despre relația carte-elev ne-a relatat învățătoarea-bibliotecară *Haritina Negreanu*: „Practic, aproape toți elevii școlii noastre sînt cititori ai bibliotecii, care cuprinde 6.500 de volume cărți și publicații periodice, precum și un bogat fond de literatură de referință format din dicționare enciclopedice, lingvistice și pe domenii, îndreptare ortografice și ortoepice, istorii ale limbii și literaturii române etc. În vederea creșterii funcționalității bibliotecii, am dotat cabinetele și laboratoarele școlii cu literatura de specialitate necesară desfășurării în condiții optime a procesului instructiv-educativ și am organizat accesul liber la raft al copiilor, considerînd că pasiunea pentru lectură prinde aripi la contactul direct cu cartea. În școala noastră se citește mult și în cadrul unei analize realizate cu cadrele didactice ale școlii s-a apreciat că lectura elevilor a dat roade deosebite în activitatea la clasă, în compunerile, răspunsurile, lucrările de sinteză și comentariile literare întocmite de aceștia.”

Credem că simpla descriere a acestei experiențe pozitive, cu atît mai interesantă și mai valoroasă cu cît s-a concretizat într-o unitate de învățămînt mică, dar cu mari tradiții, cu mijloacele care stau la îndemîna unor dascăli din mediul rural, este edificatoare și poate constitui o sursă de sugestii pentru bibliotecari. Dincolo de toate acestea se cuvine, însă, subliniați perseverența și pasiunea cadrelor didactice amintite în găsirea unor soluții adecvate, specifice zonei, pentru a face mai pregnantă și cît mai atractivă educația patriotică a elevilor. Căci, adăugînd lecțiilor de limbă și literatură română, de istorie sau geografie elemente ce vorbesc edificator despre tradițiile școlii de pe meleagurile natale, se acționează asupra afectivității elevilor, dezvoltîndu-le sentimentele de dragoste și respect față de frumoasele tradiții, îndemnîndu-i să caute semnificații dincolo de litera manualului și expunerile dascălilor.

Gabriela TARABEGA

Considerații asupra formării și educării prin carte a gândirii tehnice a elevilor din gimnaziu

În școala de astăzi se definește tot mai pregnant o strategie a educației tehnologice cu noi coordonate.

O primă coordonată definitorie pentru această strategie o constituie orientarea conținutului acțiunilor spre cunoașterea cuceririlor științei și tehnicii moderne, cu accentuarea rolului acesteia în progresul social. O altă coordonată este formarea, pe baza unei temeinice cunoașteri științifice, a unor deprinderi tehnice utile vieții, mai mult, dezvoltarea capacităților creatoare. Însușirea celor mai noi și avansate cuceriri ale cunoașterii este corelată cu înțelegerea și cunoașterea rezultatelor tehnicii moderne, cu însușirea tehnologiilor și proceselor tehnologice specifice industriei moderne. În prim-plan stă cunoașterea de către elevi a politicii partidului și statului nostru în domeniul dezvoltării științei și tehnicii, a rezultatelor actuale ale cercetării științifice românești.

În școala noastră, toți factorii instructivi și educativi depun eforturi susținute pentru cultivarea interesului tinerei generații pentru știință și tehnică — componente de bază ale edificării societății socialiste multilateral dezvoltate, condiții ale unei noi calități a vieții.

În acest proces educativ, se relevă ca importantă cunoașterea istoriei științei și tehnicii, biblioteca, prin colecțiile ei, susținând benefic acest proces. Medalioanele științifice, cunoașterea vieții și activității unor savanți, oameni de știință, inventatori, declanșează interese firești pentru această vîrstă, oferă modele, după cum problemele contemporaneității cu care omenirea se confruntă, cunoașterea perspectivelor viitorului constituie forme și procedee de introducere a elevilor în sfera progresului universal contemporan. Prin lecturi sistematice, treptat copilului i se formează o gândire tehnică.

Formarea deprinderilor de muncă la copil este un proces complex, de durată, pe parcursul căruia se întâmpină și dificultăți, se fac și anumite greșeli. În fazele incipiente de formare a acestor deprinderi, copilul execută acțiuni, încet, cu chibzuință, în toate detaliile. Își concentrează atenția asupra modului cum trebuie să facă. Treptat el dobîndește o experiență proprie, o parte din acțiunile sale se automatizează și activitatea se desfășoară mai ușor și cu un consum de energie mult mai redus. Este momentul cînd se trece pragul de la lectura informativă în aceste domenii, la cea formativă.

Școala, organizația pionierilor și, în consens cu acestea, biblioteca stimulează procesul de formare a deprinderilor de muncă necesare viitoarei profesii (meserii), îi ajută să-și însușească un ansamblu de operații teoretice și practice polivalente, care mai tîrziu se pot specializa într-o ramură sau alta a tehnicii. În procesul de asimilare a deprinderilor de muncă, activitatea tehnico-aplicativă din cercuri, practica de producție, lucrările de laborator, din atelierele școlii, prin apelul sistematic la informația specializată (manuale, ghiduri practice, scheme etc.) se creează implicit și deprinderile de informare. Cer-

cul „Tehnica muncii intelectuale” organizat de bibliotecă constituie o formă superioară, de mare importanță formativă.

Gimnaziul, această treaptă de învățămînt, este perioada care se caracterizează prin realizări proprii, originale ale elevilor. Este o etapă hotărîtoare, în care copilul reproduce schemele și schițele publicate în revistele de specialitate, ca și unele obiecte, aparate, instalații, reproduce la scară redusă sub formă de machete, unele instalații, construcții, zone urbane sau rurale. Copiii interesați în formarea deprinderilor de activitate tehnică sînt antrenați la cercurile de tehnică din școală și, după ce au făcut cunoștință la bibliotecă cu această publicație, sînt abonați la revista „Tehnum” în scopul unei informări sistematice. Un deosebit aport în stimularea creației tehnice a elevilor din școala noastră îl aduc cercurile cu caracter tehnico-aplicativ care își desfășoară din plin activitatea și în cadrul Consiliului județean al Organizației pionierilor. Nu avem încă elevi ajunși în etapa de concurs republican, dar vom persevera în această direcție, temeiuri de încredere fiind succesele elevilor noștri remarcați în cadrul concursurilor organizate pe plan județean.

Pentru cei pasionați și amatori de tehnică, am inițiat un concurs care răspunde interesului lor. Urmărim să-i antrenăm de-a lungul vîrstelor școlare la activitățile ce cresc treptat în complexitate, pentru a exista în școala noastră un proces de continuitate firească în procesul evolutiv de cultivare a creativității tehnice. Această preocupare este susținută eficient prin demersul bibliotecar de difuzare a cărții științifico-tehnice, de popularizare a noilor apariții, de acțiuni specifice menite să-i conducă la lectură. De la rafturile tematice, la bibliografiile de recomandare și de la munca individuală de orientare în colecții, în funcție de interesele manifestate, la introducerea lor în folosirea eficientă a instrumentelor de informare, nici un mijloc nu este neglijat. Dar mai ales grija noastră este ca, în colaborare cu profesorii de specialitate, să selectăm cele mai potrivite lucrări, proprii fiecărei vîrste, fără a neglija literatura științifico-fantastică, profund formativă, astfel încît eforturile de asimilare, de înțelegere să nu fie prea mari și să-i îndepărteze pe copii de acest gen de carte, pentru a-i ajuta să guste frumusețea specifică acestui tip aparte de lectură, contribuind astfel la modelarea spirituală multilaterală a tinerei generații de elevi.

prof. Valentina LUPU
Bibliotecar
Școala nr. 7 Vaslui

Poezia — un instrument al educației patriotice

Între instituțiile de cultură a căror activitate este consacrată făuririi omului nou, formării și dezvoltării conștiinței lui socialiste, un loc și un rol important îl are biblioteca școlară, integrată organic în procesul educației permanente, care, în concepția partidului nostru, vizează atît formarea personalității multilaterale a omului nou, cît și creșterea competenței lui profesionale, a gradului contribuției sale conștiente la realizarea obiectivelor fundamentale ale politicii partidului și statului nostru, la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism.

În acest scop, biblioteca Școlii nr. 1 din Rm. Sărat folosește cu eficiență largile posibilități de care dispune pentru formarea etică și civică a tinerei generații, pentru a sădi în conștiința acesteia respectul față de muncă, dragostea față de patrie, devotamentul față de cauza socialismului și comunismului, principiile dreptății și echității socialiste, normele de comportare civilizată în muncă și în viață.

Cunoscută fiind marea însemnătate a învățării temeinice a limbii și literaturii române pentru formarea profilului moral al tânărului, prin toate acțiunile întreprinse, am pus un accent deosebit pe stimularea lecturii și orientarea acesteia spre operele literare de valoare, care oferă elevilor modele, imaginea unor personalități, îi pun în fața problemelor complexe ale umanității și vieții sociale, contribuie la formarea și dezvoltarea sentimentelor înălțătoare ale patriotismului socialist. Aceasta în strânsă legătură cu programa școlară și cu recomandările privind lectura suplimentară a elevilor pentru fiecare an de studiu.

De asemenea, punem gama diversă a manifestărilor cu cartea (prezentări de cărți, seri literare, dimineți de basm, montaje literare, recitaluri de poezie patriotică, dezbateri pe marginea unor cărți, evocări, întâlniri cu scriitorii etc.) în slujba evidențierii trecutului glorios de luptă pentru păstrarea ființei naționale, pentru apărarea gliei strămoșești, a marilor realizări obținute de poporul român în anii construcției socialismului, a bogățiilor și frumuseților patriei, a vocației de pace a poporului român, reflectată în demersurile întreprinse de România socialistă pe plan internațional pentru pace, securitate și colaborare între toate popoarele lumii.

Toate acestea au fost realizate cu participarea nemijlocită a majorității cadrelor didactice din școală, a căror colaborare în cadrul bibliotecii a devenit o permanență și care constituie cheia succeselor obținute în domeniul muncii cu cartea. Exemplificăm cu montajele literare: „Țara mea, miracol românesc”, „Porumbel în soare”, „Te apăr, te laud și te cînt, patria mea”, „Sărbătorind un om, sărbătorim o țară”, „Partidului, inima și cîntul”, „Ghiocel pentru mame” etc.

O activitate laborioasă se desfășoară în cadrul bibliotecii pe linia formării și dezvoltării gustului pentru poezie și folosirea acesteia ca mijloc al educației patriotice. Folosind cadrul generos al Festivalului Național „Cîntarea României”, pentru pregătirea și organizarea unor spectacole de muzică și poezie, am antrenat un grup numeros de elevi de la toate clasele, selecționați din rîndul celor cu aptitudini deosebite în privința receptării și transmiterii mesajului poetic, în funcție de tematica repertoriului abordat, bucurîndu-ne în acest scop de contribuția remarcabilă a profesorului de limba și literatura română, Neculai Istrățescu, al cărui talent de creator de poezie și muzică tînără, îmbinat cu cel de interpret instrumentist (la chitară) a jucat un rol decisiv în realizarea unor spectacole de înaltă ținută artistică.

Opțiunea repertorială a fost îndreptată în primul rînd spre lirica patriotică a marilor poeți clasici și contemporani, la care am adăugat creațiile proprii ale elevilor, membri ai cercului literar „Mugurii păcii”, ce funcționează în cadrul școlii.

Remarcăm faptul că tinerii spectatori au fost captați de conținutul și calitatea programelor artistice prezentate, atît datorită mesajului profund patriotic, cît și datorită interpretării artistice realizate pe baza unei selecții riguroase a interpretilor și a unei munci de migală desfășurate cu aceștia pentru înțelegerea fiecărui cuvînt ca imagine artistică și pentru redarea lui în poezia limbajului, izvorînd din sonoritatea textului literar, din expresivitatea vocabularului.

Satisfacția a fost cu atît mai mare cu cît două dintre spectacolele de muzică și poezie („E pace-n lumea ce urcă pe zare” și „Cîntăm patria-n lumină”) au fost laureate ale Festivalului Național „Cîntarea României”.

Sînt realizări care răspund cerințelor și exigențelor formulate de secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pe linia educației patriotice revoluționare a tinerei generații, cultivarea în rîndul acesteia a dragostei pentru patrie, partid și popor, a gustului pentru frumos, formarea ei pentru muncă și viață.

Valerica CRUCERU
bibliotecar

Școala nr. 1, cu clasele I—VIII
Rm. Sărat

Lectura ca mijloc de informare asupra profesiilor dorite de către tineri

În mod tradițional, cînd într-o discuție apare problema lecturii, interlocutorii — diferențiindu-se în funcție de categoria socio-profesională căreia îi aparține fiecare, de nivelul de instruire și de educație, dar și de multe alte considerente și criterii — se referă mai întîi la calitatea sa, în fond, prioritară, de mijloc cultural, fie că este vorba de cultura generală, fie că este avută în vedere cultura de specialitate. Este, fără îndoială, o perspectivă care pune în lumină valențele incontestabile ale lecturii ca act cultural fundamental ce mediază dezvoltarea personalității umane. În ipostaza sa de lectură neobligatorie, neîmpusă, ea constituie, deci, un act complementar celui de instruire școlară și/sau profesională, contribuind la împlinirea individului cititor. Cu alte cuvinte, lectura reprezintă un mijloc important — și, în unele cazuri, principalul — de amplificare și de întregire a unui bagaj informațional. Lărgirea orizontului de cultură generală și/sau creșterea nivelului de calificare profesională ar constitui astfel atributele definitorii ale lecturii ca act de cultură. Este de la sine înțeles că aceste atribute sînt relevate cu prisosință de lectura dirijată de școală care, cu

tot caracterul său, în ultimă instanță, impus — fie că poartă denumirea de lectură „obligatorie”, fie că este intitulată „facultativă” — contribuie în mod hotărâtor la modelarea personalității aflate în formare.

Există, de asemenea, opinia — și ea îndreptățită, de vreme ce se verifică prin numeroase cazuri și situații de viață — potrivit căreia lectura reprezintă o *activitate de agrement*, un mijloc plăcut de destindere și de recreere. Mai mult chiar, nu sînt puțini cei care, în întreaga lor viață, adoptă și rămîn cu convingerea că lectura constituie *numai* un mijloc de distracție, cantonindu-și cititul în exclusivitate sau aproape în exclusivitate în perimetrul unor cărți și publicații „ușoare”, de preferință umoristice. Evident, luăm în discuție cititori, adică oameni care au deprinderea de a-și consacra, mai mult sau mai puțin sistematic, o parte din timpul liber de care dispun, efectuării unor lecturi. Nu-i vom lua în considerare, în aceste rînduri, pe cei care citesc cite o carte „din întîmplare” (de exemplu, în timpul petrecerii unui concediu de odihnă).

Fie că este considerată în accepțiunea de act complementar celui de instruire școlară și/sau profesională, fie că este luată drept activitate de agrement, lectura își dezvăluie utilitatea „în principiu” pentru personalitatea umană. Ea constituie chiar o activitate indispensabilă omului și, în absența ei, ființei umane i-ar lipsi o însușire definitorie. Judecăm astfel „în mare”, lectura reprezintă o activitate de completare, de satisfacere a unui anumit apetit și de umplere a unor goluri într-un proces care pentru om înseamnă formare și dezvoltare. Atributele sale de eficiență și utilitate precum și însăși contribuția sa specifică s-ar releva, deci, mai cu pregnanță abia după alegerea și înscrierea pe un drum ferm în viața a subiectului uman.

O altă perspectivă — în fond nu tocmai diferită de aceasta sau, în orice caz, nedivergentă în raport cu ea — impune luarea în considerare a lecturii ca izvor al unor hotărîri cardinale. Concret, este vorba de accepțiunea potrivit căreia lectura constituie un *mijloc de informare asupra profesiilor dorite de către tineri*. Cititul, deci, nu de dragul cititului, nici pentru lărgirea orizontului de cultură generală, nici pentru aprofundarea domeniului de specialitate ci, pur și simplu, ca bază a structurării și dezvoltării unor motivații favorabile opțiunii pentru o profesie sau alta. În fapt, în această accepțiune lectura apare într-o dublă ipostază, pe de o parte, aceea de *sursă de inspirație pentru opțiunea ce urmează a fi făcută*, iar, pe de altă parte, aceea de *generatoare a unor argumente „de întărire” a opțiunii emise*. Și într-un caz și în celălalt, lectura, făcută la timpul potrivit, constituie un veritabil punct de plecare și, respectiv, de sprijin în pregătirea individului uman pentru muncă și viață, inclusiv în munca omului cu sine însuși, adică în autoeducație și în autoinstrucție. *Lectura lărgeste perspectiva asupra vieții, asupra lumii înconjurătoare și, implicit, asupra lumii profesiilor, induce nuanțe și accente, impune o anumită ordine în gîndurile, în năzuințele, în intențiile referitoare la activitatea pe care o va desfășura personalitatea aflată*

în formare și îi orientează atenția și eforturile în mod concret spre una sau alta dintre meseriile epocii descrise. Evident, lectura nu este singurul mijloc — iar în imaginea unor oameni nici măcar nu are o importanță reală — prin care ființa umană se poate apropria de lumea profesiilor.

În complexitatea existenței sociale în care influențele factorilor educativi — considerați, spre exemplu, ca mijloace de informare asupra profesiilor dorite de către tineri — se interferează continuu, lectura are, totuși, o poziție distinctă chiar dacă, exprimată în termeni statistici, se situează la o distanță apreciabilă de cei mai importanți dintre aceștia.

Și, ca să facem o referire concretă, datele unei recente investigații* întreprinse de Centrul de cercetări pentru problemele tineretului asupra problematicii orientării școlare și profesionale a adolescenților școlari relevă în mod concludent că lectura unor cărți constituie, în fapt, un important mijloc de informare a tinerilor asupra profesiilor dorite. Astfel, în ierarhia răspunsurilor de rangul I (adică primele indicate în ierarhii de cîte 3, considerate a fi cele mai importante într-un evantai de 12 posibilități), subiecții investigați au situat după cum urmează :

— pe primul loc — discuțiile cu părinții, ca principal mijloc de informare asupra profesiei dorite;

— pe locul secund — discuțiile cu profesorii;

— pe locul al treilea — *lectura unor cărți*.

În rîndul răspunsurilor de rangul al II-lea, pe primul loc s-au situat discuțiile cu rudele apropiate, pe locul secund — discuțiile cu profesorii, iar pe locul al treilea — discuțiile cu prietenii și colegii.

În ierarhia răspunsurilor de rangul al III-lea, pe primul loc au ajuns discuțiile cu prietenii și colegii, pe al doilea — discuțiile cu alte persoane, iar pe al treilea — *lectura unor cărți*.

În această manieră se confirmă că, în pofida impresiei dominante pe care o exercită părinții asupra alegerii drumului în viață de către tineri și a prestigioasei influențe, în acest sens, a corpului profesoral — iar în numeroase cazuri tocmai ca rezultat al acestora — lectura se impune ca un mijloc eficient de informare asupra profesiilor dorite de către tineri. Este și motivul esențial pentru care *bibliotecile*, ca instanțe educative ale căror contribuții sporesc în relație directă cu accesul oamenilor la civilizație și cultură, au datorită să conștientizeze în mai mare măsură și să concretizeze în mod mai convingător calitatea lor de stimuli competenți și participanți activi la procesul amplu de socializare și modelare a ființei umane.

dr. Dumitru BAZAC

* Efectuată în lunile mai-iunie 1987, cercetarea a cuprins 1429 de liceeni din unități școlare ale județelor : Alba, Bacău, Bihor, Caraș-Severin, Călărași, Cluj, Dimbovița, Mureș, Neamț, Sibiu, Timiș și Tulcea.

Dialog Profesional

75 de ani de activitate a Bibliotecii Centrale a A.S.E.

Contribuția sistemului informațional științific al A.S.E. la creșterea eficienței economico-sociale

Academia de Studii Economice din București ocupă un loc important în rețeaua instituțiilor de învățământ economic superior, constituind cel mai puternic centru de pregătire a specialiștilor cu profil economic din țară și o importantă unitate de cercetare științifică în domeniul științelor economice și social-politice.

Prin potențial, bază materială, ca și prin angajarea sa mereu mai amplă în procesul integrării cu cercetarea și producția, A.S.E. și-a lărgit și diversificat aria colaborărilor cu beneficiarii din întreaga țară, iar prin tematica de cercetare urmărește, în primul rând, soluționarea problemelor complexe impuse de modernizarea economico-socială a țării noastre în etapa actuală. Mai mult ca oricând, *noului tip de resursă — cea a științei și tehnologiei —* îi revine primul în efortul de a modifica dependența sistemelor de producție de resursele naturale, materiale și energetice folosite. În acest proces de „dematerializare” a economiei — dimensiunea științifică, tehnologică — asociată permanent progresului tehnico-științific, deține rolul motor.

Informația științifică este recunoscută azi ca o investiție și o resursă, ca o *materie primă absolut necesară* a dezvoltării fiecărei țări, fiecărui domeniu, făcând parte din strategiile de dezvoltare modernă. În același timp, trebuie contracarate *efectele crizei informaționale* la nivelul diverselor categorii de beneficiari (studenți, cadre didactice, cercetători, specialiști, aceștia resimțind fenomenul de frustrare și de presiune produs de explozia informațională, de supralicitarea și depășirea capacității mecanismelor umane cognitive, de protecție informațională și depășire a limitelor personale de prelucrare individuală a informațiilor. *Alte fenomene restrictive* sint: imposibilitatea economică de a o procura și explora la timp.

Toate aceste fenomene și procese au impus ca *activitatea de informare-documentare științifică* să devină o *activitate autonomă, specializată, parte integrantă a procesului didactic și de cercetare științifică*, cunoscând o dezvoltare accelerată în toate statele lumii, prin organizarea unor SISTEME INFOR-

MAȚIONALE puternic integrate și aliniate necesităților stringente ale învățământului modern.

INFORMATICA își confirmă din plin forța operațională, aceea de a prelua o parte considerabilă din sarcinile repetitive și rutiniere ale specialistului, permițându-i în schimb să-și consacre forțele *activității creatoare, inovării, analizei global sistematice a obiectivelor și temelor pe care le urmărește*. Activitatea din ce în ce mai complexă, accelerarea și intensificarea exploziei informaționale au impus, ca o problemă reală cu care sînt confrunțați toți cercetătorii, *perfecționarea sistemelor informaționale, raționalizarea fluxului informațional și stabilirea unor canale de difuzare larg accesibile*.

În același timp, *necesitatea devansării producției* de către cercetarea științifică, cerință permanentă formulată de tovarășul Nicolae Ceaușescu ca opțiune strategică a dezvoltării rapide și echilibrate pe termen lung, a constituit un alt imbold în activitatea de restructurare a activității de informare-documentare. Pentru că numai înțelegerea legii devansării ritmului de inovație în producție de către ritmul de inovare în știință va îngădui instituirea aceluși DIALOG care să nu funcționeze numai pe baza cererii și ofertei cu scadență apropiată între cercetare și producție, ci și pe baza nevoii constante a producției de a deveni cercetare materializată și a nevoii la fel de sistematice a cercetării, de a se aplica și verifica în producția materială. Aceasta presupune existența în permanență a unei rezerve de soluții avansate, la rîndul lor dependente atît de gestiunea superioară a STOCULUI DE CUNOȘTINȚE științifice existent, cît și de eficiența unor cheltuieli suplimentare, desigur, rațional dimensionate, și de integrarea programelor tehnico-științifice în programele de dezvoltare a țării.

Aflată în cîmpul de forțe, presiuni și mutații ale UNIVERSULUI INFORMAȚIONAL contemporan, A.S.E. nu putea rămîne în afara acestui proces. Ca urmare, conducerea Academiei s-a preocupat în mod deosebit de *rezolvarea și satisfacerea acestor multiple CERINȚE* în cadrul unui proces de etape, luînd din anul 1980 măsuri energice pentru reorganizarea și perfecționarea activității de informare-documentare

științifică din academie pe noi baze și criterii, cu noi mijloace.*

SISTEMUL a fost conceput ca o rețea de comunicație și transfer a INFORMAȚIILOR și datelor științifice între SURSE și BENEFICIARI, funcționând feed-back, întreaga rețea trebuind să răspundă CERINȚELOR și NECESITAȚILOR de informare și documentare științifică ale diverselor categorii de beneficiari existenți în academie (în anul universitar 1986—1987: 8088 studenți pe total forme de învățământ, 492 cadre didactice, 202 doctoranzi, specialiști și cercetători, 273 cursanți la învățământul post-universitar) și modalitățile lor de soluționare.

Principiul fundamental ce stă la baza funcționării SIS-ASE îl constituie antrenarea hotărâtă și responsabilă a cadrelor didactice, cercetătorilor, specialiștilor, doctoranzilor și studenților la activitatea sistemului, stabilindu-se responsabilități precise cadrelor și laboratoarelor din academie în realizarea sarcinilor sistemului.

Formele prin care cadrele didactice participă la sistem constau în întocmirea de ADNOTĂRI, RECENZII, SINTEZE și TRADUCERI și selectări din publicațiile economice și social-politice românești și străine ce intră în sistem. Aceste activități sînt stimulate prin includerea lor în cadrul normelor de cercetare științifică. Astfel, în această concepție, cadrele didactice au nu numai calitatea de BENEFICIARI, ci și de COLABORATORI activi ai sistemului. În acest fel, SIS-ASE își desfășoară activitatea prin beneficiari, în permanent dialog cu aceștia, asigurându-se o continuă flexibilitate și versatilitate a activităților și elementelor sistemului la specificul și cerințele concrete ale cadrelor și laboratoarelor din ASE, în funcție de temele de bază cuprinse în planul integrat de cercetare științifică al Academiei.

Scopul SIS-ASE îl constituie accelerarea, optimizarea și modernizarea procesului de transfer al INFORMAȚIILOR ȘTIINȚIFICE către diversele grupe de beneficiari din Academie, prin intermediul unor forme variate de purtători de informații — **INFORMĂRI RAPIDE, BIBLIOGRAFII TEMATICE, BULETINE** etc. — în vederea cunoașterii celor mai noi realizări din domeniul științelor economice și social-politice, din țară și străinătate, în sprijinul perfecționării procesului didactic și de cercetare, desfășurate în academie, permițînd astfel un avans al învățămîntului și cercetării științifice față de activitatea practică. Din anul 1980 și pînă în prezent SIS-ASE reprezintă o soluție originală și aproape unică în centrele universitare din țară, la o problemă atît de complexă.

SERVICIILE ASIGURATE DE SIS-ASE beneficiarilor în perioada 1981—1987

I. CADRELE DIDACTICE au selectat și prelucrat publicațiile economice românești și străine intrate în sistem, valorificînd conținutul acestora sub formă de: ADNOTĂRI, RECENZII, SINTEZE și TRADUCERI. Astfel, în perioada analizată s-au selectat peste 91.000 de titluri, la care s-au redactat 2800 de adnotări, 420 de recenzii, 1700 de sinteze și circa 28.000 de pagini traduceri. Prin aceste forme au participat la funcționarea SIS-ASE 1120 de cadre didactice. Principalul mijloc prin care s-a vehiculat între beneficiari munca științifică de prelucrare și valorifi-

care a conținutului publicațiilor intrate în sistem, l-a constituit **COLECȚIA DE BULETINE** editate: 1. **Buletin de informare bibliografică economico-socială**: 10 numere pe an în tiraj de 100 exemplare, în total 70 numere cu un total de 700 exemplare) asigurînd tuturor categoriilor de beneficiari o **informare generală și la zi** asupra literaturii economice românești și străine, intrate în Biblioteca Centrală ASE cît și în principalele 12 fonduri bibliotecare din Capitală; 2. **Buletin de recenzii la cartea străină** pe domeniile de bază interesînd ASE: economie politică, economie mondială, economie agrară, finanțe-contabilitate, relații financiar-valutare internaționale, management, marketing, matematică, cibernetică, informatică, organizarea și conducerea întreprinderilor, filosofie, socialism științific etc., orientînd atenția celor interesați să consulte lucrările originale extrem de utile în perfecționarea procesului didactic și de cercetare din academie. (42 de numere cu un total de 420 de exemplare); 3. **Buletin de sinteze privind direcții de cercetare și realizări semnificative în științele economice și sociale**, sinteze documentare, analitice și referative, însoțite de traduceri din literatura economică străină, subliniînd evoluția teoriei și practicii economice contemporane pe plan intern și internațional în domeniile de bază desfășurate în ASE: relații economice internaționale, cibernetică, economie politică, tehnologie, învățămînt etc. informațiile și datele prezentate fiind concentrate pe anumite teme cu indicarea surselor bibliografice. (56 numere cu un total de 560 exemplare).

DIFUZAREA buletinelor colecției SIS-ASE a cuprins cele mai importante centre de interes din academie (14 cadre, 5 laboratoare, 7 săli de lectură) extinzîndu-se și pe o arie destul de largă în afara ASE, (rețeaua de 45 de importante instituții economice, culturale științifice și centre de învățămînt superior din București și din țară, unități productive și organe superioare de decizie, de partid și de stat). În acest mod, de activitatea științifică depusă în cadrul SIS-ASE și de rezultatele obținute beneficiază și o largă rețea de specialiști interesați în cunoașterea celor mai noi realizări în domeniile de profil ASE, asigurîndu-se prin aceasta utilizarea și eficiența practică a sistemului.

În schimbul buletinelor colecției SIS-ASE difuzate în afară, primim în compensație un număr de 15 buletine de informare documentară editate de specialiști a 9 instituții cu profil economic și de cercetare din Capitală.

Ca urmare a organizării în cadrul Academiei a cursului de „**Introducere în metodologia cercetării științifice economice**” pentru studenții anului I, începînd cu anul universitar 1984—1985, și a participării personalului B.I.D.S. în calitate de consultanți la orele practice de instruire a studenților în domeniul informării și documentării științifice, s-a realizat și o mai bună cunoaștere de către aceștia a buletinelor colecției SIS-ASE și ca urmare un grad sporit de solicitare și folosire a materialelor publicate în ele.

Activitatea centralizată de TRADUCERI desfășurată în academie a urmărit să răspundă nevoilor de cercetare a diverselor cadre și laboratoare, catedra de limbi moderne primind și executînd cereri de traduceri din literatura economică și social-politică străină, din limbile franceză, germană, rusă, spaniolă necesare elaborării **Tratatului de economie contemporană**, vol. I—IV, precum și altor teme de cercetare din domeniile economie politică, economie mondială, cibernetică, informatică, învățămînt etc.

II. BIRoul DE INFORMARE-DOCUMENTARE ȘTIINȚIFICĂ (B.I.D.S.) a asigurat beneficiarilor în cadrul SIS-ASE următoarele servicii:

* Miroiu Grigore. *Colecția de buletine a Sistemului informațional științific din ASE*. În: *Cîntarea României*. Supliment Biblioteca, nr. 3—4, 1982, p. 15—16.

Idem. *Cu privire la sistemul informațional științific și de documentare din ASE*. În: *Teorie și practică economică*, nr. 4, 1982, p. 98—99.

— Pe baza cunoașterii și determinării *cerințelor specifice* de informare prin anchete, sondaje, convorbiri și studierea planurilor de cercetare ale cadrelor și laboratoarelor din academie a sprijinit cadrele didactice și cercetătorii în pregătirea diverselor etape de documentare a lucrărilor științifice și a contribuției la îmbunătățirea procesului de instruire a studenților, *punând la dispoziția tuturor PUBLICAȚIILE SURSĂ* primare și secundare românești și străine, necesare temelor abordate, cunoașterii stadiului problemelor cercetate, informații identificate, selectate, extrase și colectate din cataloagele principalelor 12 fonduri bibliotecare românești și străine din Capitală (cca. 70.000 de titluri);

— a semnalat 8750 de *NOUȚĂȚI*, titluri bibliografice prin *INFORMAREA RAPIDĂ* difuzată lunar la toate catedrele și laboratoarele din ASE;

— a întocmit 371 de *BIBLIOGRAFII TEMATICE* conținând 41.000 titluri, la *CEREREA* cadrelor didactice, în scopul actualizării cursurilor și manualelor, elaborării tezelor de doctorat, lucrărilor de diplomă, activității publicistice și editoriale;

— a procurat prin *IMPRUMUT INTERBIBLIOTECAR* de la bibliotecile românești și străine din Capitală, la *cererea* cadrelor didactice, peste 600 de cărți și 236 de reviste, pentru studiu acasă;

— din lucrările economice străine mai deosebite, imprumutate de la alte biblioteci, a *multipliat* cca. 200 de lucrări în vederea păstrării lor în sălile de lectură ale Bibliotecii Centrale ASE. În condițiile raționalizării de valută necesară achiziționării de publicații străine, *BIDS* a suplinit și asigurat prin *imprumut* o economie de 86.000 \$ acoperind totodată o arie de informare geografică, politică și economică cât mai largă;

— a elaborat și redactat *instrumente bibliografice* suplimentare necesare studenților și cadrelor didactice: *Bibliografia bibliografiilor economice*, 1986, 145 p.; *Bibliografii tematice în științele economice și social-politice*, 1986, 316 p.; *Revista economică*; *Indice alfabetic și pe materii 1982-1987*, vol. I-V.

III. *Valorificarea cercetării științifice din ASE sub forma INFORMAȚIILOR DE PROCES* culese în cadrul unităților economice din Capitală și din țară.

Se știe că procesul de producție a căpătat un pregnant caracter de sistem, *informațiile* asupra desfășurării lui determinând o serie de efecte pozitive pentru economicitatea procesului, ca de exemplu: modificarea noțiunii de „capacități de producție”, mărirea capacității fiind privită într-o dinamică ascendentă, ca urmare a perfecționării continue a procesului tehnologic și a eliminării ștrangulărilor din proces sau perfecționarea continuă a procesului de fabricație, adaptarea acestuia la noile condiții de calitate a materiilor prime etc. — factori ce au dus la conturarea unei noi tehnologii, în care *INFORMAȚIILE* DE PROCES pot fi regăsite sub o formă prelucrată, sub formă de *KNOW-HOW*. Ca urmare, în ultimii ani, pe plan mondial a avut loc o amplificare a *valorificării INFORMAȚIILOR DE PROCES* prin diversificarea acestora în produse comerciale sub formă de: *KNOW-HOW*, asistență tehnică, programe de calculator, licențe, brevete etc. și crearea astfel a premiselor creșterii eficienței economice prin informațiile de proces, fără consumuri suplimentare de energie și materii prime, ci numai prin valorificarea inteligenței tehnice și economice superioare organizate. Impri-marea unui caracter intensiv dezvoltării industriale implică amplificarea rezultatelor activității economice, numai prin valorificarea inteligenței tehnice și economice. Acestea se constituie ca un instrument de bază în procesul de dezvoltare intensivă a economiei, fiind urmarea firească a creșterii potențialului tehnic, organizatoric și uman existent în unită-

țile productive și de cercetare din țară, informațiile de proces fiind folosite ca *feed-back* al procesului de proces tehnologic, dezvoltându-se prin aceste tehnici de tipul „tehnica operării evolutive”. Vom exemplifica succint doar câteva aspecte ale acestei strategii de dezvoltare în cadrul ASE.

III-a. *Valorificarea cercetării științifice studențești.*

Parte integrantă a ansamblului cercetării științifice desfășurate în academie noastră, sub îndrumarea competentă a corpului profesoral, ca și a unor cercetători și specialiști din producție, abordind o tematică largă din cele mai diverse domenii ale activității economice, cercetarea științifică studențească a căutat să răspundă cerințelor economice de tip intensiv, fiind totodată o formă concretă de pregătire și perfecționare profesională care să asigure viitorilor specialiști implicarea în problematica complexă a activității economice din întreprinderi, cerință impusă de creșterea rolului economistului în viața economico-socială a patriei noastre. Numeroase rezolvări date de studenții-cercetători sînt bine fundamentate și ar putea avea efecte favorabile în deciziile viitoare din unitățile cercetate, cu atât mai mult cu cît o serie de lucrări au fost prezentate direct în unitățile economice și instituții sau în laboratoarele Academiei în prezența reprezentanților din întreprinderi. Tocmai pentru a intensifica acest proces, în ultimii ani, prin intermediul *BULETINULUI DE SINTEZE* al *SIS-ASE* au fost selectate și publicate cele mai valoroase rezultate ale cercetării științifice studențești care au fost difuzate unităților economice interesate.

III-b. *Valorificarea cercetării științifice desfășurate de cadrele din ASE în unitățile economice din Capitală și din țară.*

Informațiile de proces rezultate din asistența tehnică acordată de cercetătorii și specialiștii din ASE unităților economice au fost selectate, publicate și difuzate beneficiarilor interesați, ca și organelor superioare de partid și de stat. Tematica lucrărilor a fost axată pe probleme actuale ale organizării, planificării și conducerii economiei naționale, ale perfecționării funcționării mecanismului economico-financiar, creșterii eficienței economice, modernizării structurii producției materiale, valorificării superioare a resurselor, îmbunătățirii utilizării capacităților de producție, sporirii productivității muncii, distribuției raționale a forțelor de producție pe teritoriul țării, reducerii cheltuielilor materiale și energetice, creșterii rentabilității prin aplicarea ciberneticii economice la un nivel maxim în profil teritorial și la nivelul întreprinderii etc.

III-c. *Valorificarea cercetării fundamentale desfășurate de catedrele și laboratoarele din ASE* publicată și în paginile *Buletinului de sinteze* și difuzată institutelor de cercetare cu profil economic din București și din țară.

Prin toate aceste activități și servicii efectuate în principal în sprijinul beneficiarilor din academie, *SIS-ASE* a contribuit la optimizarea relației *INFORMARE-CERCETARE-DEZVOLTARE-PRODUCȚIE*, accelerînd procesul de transfer al informațiilor utile dintre surse și beneficiari, economisind timpul de deplasare și investigare al acestora în folosul activității de *CERCETARE*, al *CREAȚIEI* științifice și al procesului de învățămînt.

dr. Grigore MIROIU
șef Birou informare-documentare
științifică A.S.E.

Integrare sau coordonare?

Deziderat și posibilitate

în alcătuirea unui

sistem instrumental de indexare

pentru domeniul

științelor sociale

Nu există o proporționalitate determinată între funcționalitatea și structuralitatea unui sistem: pot fi întâlnite sau concepute sisteme caracterizate printr-o complexitate structurală mare și o capacitate funcțională redusă ori dimpotrivă. La o anumită structuralitate dată, însă, creșterea nivelului de sistematizare determină univoc sporirea capacității de funcționare, ordinea antrenând logic diminuarea entropiei. Așa stând lucrurile, definirea criteriului sau criteriilor de ordine încă în stadiul de proiect al elaborării unui instrument de indexare — tezaur — capătă importanța cuvenită în lumina unor cerințe de asigurare a unei eficacități optime.

Practica a apelat deseori la criteriile raționale fundamentale de clasificare a domeniilor pentru că, prin modelarea înăuntrul sistemului a unei clasificări cu autoritate, să se asigure un spor de credibilitate și — ipotetic — de acces în organizarea internă a instrumentului. Este cazul tezaurilor specializate care preiau ierarhizări ale domeniilor și subdomeniilor operate de anumite școli și curente, precum și al încercărilor de extindere și globalizare, de tipul tezaurilor generale sau al binecunoscutei clasificări zecimale universale. În acest scop, se face de regulă apel la o clasificare filosofică generală creditată cu o anumită autoritate, căreia i se presupune, implicit, cel puțin o majoritate de consens. Au fost semnalate însă deseori, în legătură cu întreprinderea amintită, aspecte delicate ale sistematizării marcate de dificultăți aparent insurmontabile. Chiar dacă multe dintre ele au fost în cele din urmă depășite în urma eforturilor concertate ale specialiștilor, astfel de dificultăți restrâng, pe de-o parte, capacitatea de moment a instrumentului de reflectare, iar, pe de altă parte, canalizează energiile prețioase în analize improprii scopului propus ce duc în cele din urmă la irosirea acestora. Neglijarea cu bună știință a unor aspecte subtile ale informației ce nu încep în corsetele rigide impuse ori pierderea în demersuri analitice nesfârșite au efecte contrare celor propuse inițial: obținerea unor instrumente simple, accesibile și ușor de manevrat. Nu vom insista însă aici asupra unor astfel de probleme de concepție. Vom aminti însă că, indiferent dacă se procedează în sistematizare în conformitate cu o clasificare filosofică a științelor ori cu criterii pragmatice interesate numai în asigurarea calității instrumentului, situarea pe o anumită poziție epistemologică este de neevitat. Producțiile științifice — concepte, ipoteze, teorii — sînt, de la apariția lor, înglobate într-o procesualitate generală a reflectării, ele nu se pot prezenta unei analize decât încercate cu un anumit conținut filosofic, ceea ce nu presupune decât o independență re-

lativă și programată a organizării interne a instrumentului. În acest sens, este necesară limitarea la o viziune epistemologică a problemelor și nu a rezolvărilor, o procesualitate a problematicii și nu a elaborărilor teoretice grupate în cîmpul acestora, limitare care să înlădăieze delimitările rigide între domenii și să uzeze în mod egal de perspective sincronice și diacronice asupra preocupărilor științifice.

Plusul de libertate astfel obținut va fi folosit în primul rînd la o reevaluare a noțiunii de „știință socială”. Sarcina este sensibil ușurată de lipsa totală de consens în literatura de specialitate: tendințe generoase ce extind sfera asupra tuturor științelor și disciplinelor umane, sociale și chiar umaniste, altele, circumspecte, ce exclud nu numai forme cum ar fi etica, antropologia, etnografia și filosofia științei, ci și istoria, arheologia, politologia. Dacă există într-adevăr diferențe notabile de obiect, limbaj și instrumentar între multe din disciplinele în cauză, o analiză a problemelor specifice dezvăluie o apropiere uneori frapantă între sociologie și psihologie, spre exemplu, ori între etică, ideologie și drept. Pe de altă parte, tezaurele integrate elaborate pînă în prezent sînt în majoritate covârșitoare axate pe științele exacte, cele ale naturii și tehnica, fiind o necesitate stringentă elaborarea unui instrument cît mai cuprinzător pentru partea care a rămas încă neacoperită. Ne vom referi deci în continuare sub nomenclatura de „științe sociale” atît la sociologie, economie politică, educație-învățămînt și politologie, domenii încadrate tradițional în sfera conceptului, cît și la psihologie drept, istorie, ideologie, ecologie, etică, antropologie, etnografie, filosofia culturii și filosofia științei, ea științe care reflectă pe trei paliere diferite o problematică în mare parte similară. Într-adevăr, cu greu poate fi formulată o problemă de propus cercetării care să nu aibă simultan implicații asupra individului, asupra colectivității, societății și umanității.

Lărgirea considerabilă a sferei de desemnare determină însă dificultăți sporite în elaborarea unui tezaur general integrat. Paralelismele multiple, precizia adeseori scăzută în definirea termenilor, ieșirea din tiparul clasic gen-specie de ierarhizare fac întreprinderea deosebit de laborioasă în ceea ce privește găsirea mijloacelor formale proprii de rezolvare, cu toată independența de principiu dobîndită. Metodologia clasică de integrare succesivă a termenilor într-un tezaur primar de bază va reitera multiplu demersuri greu de programat pentru o eventuală asistare de către calculator. Este de văzut deci dacă obținerea instrumentului dorit nu poate fi realizată mai curînd prin coordonarea unor tezaure speciale gata constituite, adaptate numai pe măsura rezolvării unor probleme altfel de neevitat sau pentru un eventual cîștig în simplitate.

Această tentativă de ocolire a dificultăților semnalate nu înseamnă cîtuși de puțin o poziție de principiu. Dezideratul major rămîne obținerea unui instrument de maximă coerență, unitar, nu numai în ceea ce privește modul de diseminare a informației, ci și în procesualitatea devenirii organizării sale, deci un tezaur integrat, un tezaur bloc, deplin sistematizat, nu o compoziție pe etaje expusă mai curînd contradicțiilor interioare. Încercăm numai să apreciem dacă un sistem coordonat format pe baza mai multor instrumente nu poate asigura într-o măsură rezonabilă unitatea reflectării, apoi dacă el este apt pentru a fi folosite toate facilitățile oferite de tehnica modernă legate de automatizarea operațiilor și, în fine, dacă practica nu va duce în cele din urmă prin confruntări empirice continue la o integrare din mers, prin stabilirea și asimilarea celor mai subtile conexiuni posibile.

Argumentul tehnic al modalității coordonative de elaborare îl constituie posibilitatea calculatoarelor moderne de a folosi și stoca mai multe tezaure de lucru. În unele variante de programare specială pentru activitatea de indexare și regăsire a informațiilor, în funcție de imperative concrete de economizare a spațiului de memorare a datelor și vitezelor de lucru se admit chiar seturi de 8—10 tezaure separate (varianta FOCUS). Asocierea unor proceduri de conectare și transfer special elaborate ar putea rezolva problemele coordonării, cel puțin în principiu. Dacă se operează încă din start o investiție de autoritate pentru unul din tezaure — vom vedea ulterior ce calități ar trebui să aibă pentru ca să justifice o astfel de investiție — și se asigură medierea tuturor conecțiilor între celelalte, prin acest palier se obține o schemă de principiu pentru coordonarea ulterioară. Tezaurul de bază va funcționa astfel ca instrument de indexare în sine, dar și într-o manieră analogă unității centrale de decizie și coordonare din structura unui sistem automatizat. Pentru a-și putea îndeplini funcția mediatoare, tezaurul de bază trebuie să se bucure de un anumit grad de abstractizare, în alt mod decât cel pe care le vom numi după o terminologie uzitată tezaure satelit. Descriptorii care îl compun vor fi în primul rând nume sau semne pentru clasele problematice ce vor constitui însăși semnificația acestora, fără a avea vreun sens în afara celui contextual provenit din sistematizarea interioară a tezaurului. În al doilea rând, el va conține termeni metateoretici cu o funcționalitate largă. Definirea termenilor va consta deci în descrierea sferei problematice circumscrise și oferirea unor modele de interpretare. Este de o deosebită importanță semnalaarea în fiecare caz a valențelor conecției, cu alte cuvinte a posibilităților de ieșire din tezaur pentru listarea adreselor de conectură la care se vor raporta procedurile.

Ar părea că am transferat dificultățile legate de alcătuirea unui tezaur integrat asupra fazei de întocmire a tezaurului de bază, fără nici un câștig evident. Există însă o disciplină al cărei tezaur special ar putea constitui un real fundament pentru a se evita pericolul amintit. Această disciplină este filosofia, nu pentru că ar fi cu adevărat în totalitate o știință a științelor, ci pentru că ea constituie un câmp general de intersecție a problemelor particulare ale științelor. Tezaurul de bază ar putea fi deci unul fundamentalo-metodologic, deci filosofic în accepția clasică largă, cu alte cuvinte fundamental prin componente cu conținut metafizic, etic, filosofico-social și de filosofia culturii și logico-metodologic prin partea sa epistemologică, metodologică, de teorie a sistemelor. Pentru cea fundamentală este ceva mai delicat, dar vom invoca iarăși argumente de ordin pragmatic; ea trebuie să asigure medierea conecțiilor conceptuale nenormative posibile între diferitele științe sociale particulare. Cum altfel s-ar putea trece de la conceptul de spațiu social la cel de spațiu economic, decât prin medierea de maximă generalitate „spațiu”, metafizică prin excelență.

O obiecție de principiu ar fi dacă înglobarea filosofiei, chiar fără o parte importantă din termenii cu care operează — legați mai curind de istoria filosofiei sau de structura sistemelor filosofice concrete — în rîndul științelor sociale este legitimă. Ne-am putea refugia numai în convenția pragmatică anunțată anterior: în scopul alcătuirii unui bun instru-

ment de lucru este util a considera filosofia o știință socială. Totuși există și argumente mai ancorate în realitatea de fapt, provenite dintr-o reevaluare a domeniului de cercetare specific filosofiei. Iată ce susține în legătură cu aceasta unul din filosofii contemporani: „Știința despre știință — n.n. filosofia științei — pe care o am în vedere este o știință socială. Obiectele ei primare sînt, simplu vorbind, grupuri de oameni — comunitățile științifice — angajate într-o activitate cooperativă care produce, printre alte lucruri, teorii științifice”. Și: „Ca știință socială, știința despre știință poate fi în special relevantă acțiunii întrucît faptele sociale despre care tratează ea pot fi modificate prin acțiunea umană deliberată” (Joseph D. Sneed — *Schimbările științifice revoluționare: o abordare formală*. În: *Istoria științei și reconstrucția ei conceptuală*. Antologie — București, Editura științifică și enciclopedică, 1981, p. 447—448).

Am amintit despre necesitatea elaborării unor proceduri de coordonare. Ele ar fi compuse în special din proceduri de convergență și din proceduri de asimilare. Procedurile de convergență ar asigura posibilitatea de interconectare dintre tezaure, iar cele de asimilare, posibilitatea transferului dintr-un tezaur special în tezaurul de bază.

Modalitatea tehnică de acțiune a procedurilor de convergență se bizuie pe semnalarea înăuntrul tezaurului a posibilităților de ieșire ale căror adrese vor fi puse în legătură cu alte adrese corespunzătoare ieșirilor tezaurului de bază, prin intermediul procedurii. Pentru a asigura o interconectare selectivă, se poate apela la un cod care să dicteze atribuirea adreselor. De exemplu, raportul dintre criminalitate ca obiect al cercetărilor de psihosociologie și criminalitate — termen juridic, care ar urma să zicem într-un sistem integrat secvența criminalitate-patologie socială — psihosociologie — societate — sistem — disfuncționalitate — normă — drept — delincvență — criminalitate, s-ar rezolva simplu prin dispunerea termenului criminalitate în tezaurul de bază cu valențe-ieșiri printre care S și D (sociologie și drept), iar în tezaurele corespunzătoare, termenii „patologie socială” și „delincvență” ar avea deschideri către B (tezaur de bază). Recunoașterea exactă a convergenței s-ar face prin intermediul unui cod care să cuprindă în adrese atît codul tezaurului, cit și poziția termenului în el.

Procedurile de asimilare vor urmări posibilitatea perfecționării continue a tezaurului de bază în situația în care anumiți termeni din domeniile de specialitate se vor dovedi a avea sau a căpăta pe parcursul evoluției științelor calități integratoare (de tipul „entropie” sau „feed-back”).

Însuși modul de a expune această schiță metodologică de elaborare sugerează faptul că avem în vedere o eventuală asistare de către calculator a întregului proces de întocmire a sistemului instrumental. Nu înseamnă că este absolut indispensabilă, dar ar reprezenta desigur un considerabil câștig de timp și efort. De asemenea folosirea instrumentului, odată elaborat, poate exclude ajutorul ordinatorului, dar ar fi mult ușurată de asistarea acestuia, într-un regim de căutare conversațional.

Nicolae SIMION
Florin GRIGORĂȘ

Sistemul informațional

În procesul

de conducere

a bibliotecii (IV)

3.5. Fluxuri și circuite informaționale

În acțiunea de identificare și analiză a fluxurilor și circuitelor informaționale se poate pleca de la schemele logice din „Proiectul de raționalizare” amintit și de la structura organizatorică a unității stabilite pe baza organigramei aprobate prin Decretul 703/1973.

Analiza fluxului începe cu divizarea în subactivități, verificându-se posibilitatea eliminării celor inutile „precum și stabilirea subactivităților care nu se execută, dar ar fi necesare. În această analiză se urmărește a se da răspuns în principal la întrebările: „Ce se face și nu mai trebuie făcut?” și „Ce nu se face și trebuie făcut?”

În acțiunea de identificare și analiză a fluxurilor, trebuie de asemenea, avut în vedere *scurtarea distanței dintre sistemul decizional și sistemul operațional*, ceea ce înseamnă scurtarea și simplificarea circuitelor informaționale, respectiv micșorarea rezistenței pentru transmiterea informațiilor.

Activitatea de analiză a fluxurilor informaționale începe de regulă prin analiza „informațiilor de intrare” „pentru a se stabili dacă sînt necesare și suficiente în raport cu cerințele sistemului decizional și utile în „modurile de decizie”.

Astfel, în toate bibliotecile publice de stat cu excepția celor comunale, *activitatea de completare a colecțiilor începe cu subactivitatea de precomandă realizată pe baza proiectelor de apariții ale editurilor*. În această *subactivitate* se pot identifica următoarele informații de intrare:

— *ce titluri s-au precomandat*: a) pentru bibliotecă; b) pentru sectoare; c) pentru celelalte biblioteci din rețeaua unde se practică completarea centralizată

— *cîte exemplare s-au precomandat* din fiecare titlu: a) pentru bibliotecă; b) pentru fiecare sector; c) pentru fiecare bibliotecă din rețea

— *cît costă un exemplar*

— *care este valoarea totală a precomenzii*.

În analiza informațiilor de ieșire din subactivitatea de precomandă se pot identifica următoarele informații care constituie informații de intrare în alte subactivități, deci, realizînd legătura dintre ele:

a. pentru *întocmirea proiectului de buget* al bibliotecii: costul cărților precomandate pentru fiecare bibliotecă; costul cărților la care se poate renunța în cazul depășirii cifrelor de control stabilite de forul tutelar.

b. pentru *subactivitatea de informare*, inclusiv a sistemelor superioare: cîte titluri s-au precomandat pentru fiecare bibliotecă; cîte exemplare s-au precomandat dintr-un anume titlu;

c. pentru *subactivitatea de achiziții*, din momentul apariției cărții: dacă titlul apărut a fost precomandat; numărul de exemplare precomandat pe fiecare sector și bibliotecă; dacă titlul a fost precomandat și

pentru comunale și în cîte exemplare; diferențele de preț între precomandă și apariție.

Propunem mai jos cîteva scheme grafice privind fluxul informațiilor, elaborarea și circulația documentelor în cîteva activități și subactivități practicate în bibliotecile județene.

Analiza acestor reprezentări grafice evidențiază intrările și ieșirile informației în sistemul informațional și permite urmărirea desfășurării procesului fiecărei subactivități, a „depozitelor” de stocare și repunere în circuit în scopul realizării obiectivului principal al sistemului, furnizarea informațiilor necesare pentru realizarea activităților de bază ale unității și pentru organizare, coordonare, control, evaluare și previziune.

3.6. Depozitarea datelor și informațiilor

Fondul de date și informații este complet dacă asigură elementele necesare fundamentării deciziilor, măsurilor și executării proceselor și operațiilor ce constituie activitatea bibliotecii. Din aceste motive ele se selectează, se grupează, iar cele care intră în constituirea circuitelor și fluxurilor informaționale se depozitează, completarea, îmbogățirea și eliminarea celor depășite fiind un proces continuu.

În practica bibliotecilor se constituie astfel de depozite de date la care se apelează permanent, după cum unele au valabilitate pe timp determinat.

Principalele depozite componente ale sistemului informațional al unei biblioteci pot fi:

3. *catalogul colectiv* al colecțiilor din bibliotecile publice de stat (dacă s-ar putea din toate tipurile de biblioteci) din județ, fără de care nu se pot lua decizii concrete cu privire la completarea colecțiilor, la organizarea acțiunilor cultural-educative și bibliografice, nu se poate controla mișcarea cărții în cadrul rețelei;

2. *fișierul de achiziții*, care se constituie anual, din intrările pe baza proiectelor de plan sau alte surse de informare cu privire la producția de carte și alți purtători materiali de informații, ieșirile realizîndu-se o dată cu intrarea documentului în bibliotecă sau cu decizia de neachiziționare;

1. *fișierul socio-economic-cultural* al județului sau localității, care furnizează informații cu privire la specificul și profilul fiecărei unități socialiste, administrativ-teritorială și colectivități umane, necesar pentru conceperea și realizarea planului de constituire, completare și reconstituire a colecțiilor fiecărei biblioteci; de asemenea furnizează informații pentru proiectarea tematică a bibliografiilor și acțiunilor de propagandă a cărții în interesul celor avizați; acesta trebuie completat cu *fișierul profesilor* practicate în localitatea sau județul unde funcționează biblioteca;

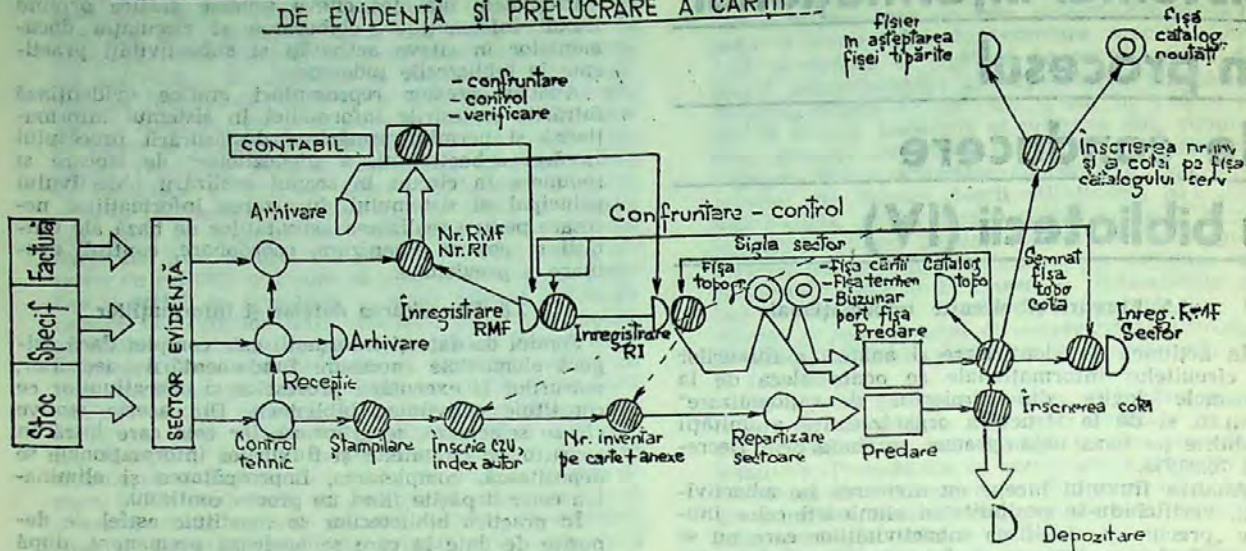
4. *catalogul alfabetic de serviciu*, care furnizează informații, pe baza datelor înscrise, pentru mișcarea fiecărui exemplar din titlu existent în bibliotecă, pentru descrierile bibliografice și prezența acestora în cataloagele pentru public, pentru indexul C.Z.U. aplicat, pentru autori, coordonatori, redactori, ilustratori și orice persoană care a contribuit la crearea documentului respectiv, în sfîrșit, cu privire la orice informație exterioară textului și necesară identificării și regăsirii documentului existent în bibliotecă;

5. *catalogul sistematic de serviciu* care furnizează date cu privire la indexarea C.Z.U. a documentelor intrate și a celor ce urmează să se aplice documentelor noi, cu tematică similară;

6. *fișierul de modele C.Z.U.* care furnizează informații cu privire la indicii C.Z.U. adoptați de bibliotecă;

7. *fișierul de modele de descrieri bibliografice* care furnizează informațiile cu privire la tipurile de des-

FLUXUL INFORMAȚIILOR ȘI DOCUMENTELE ELABORATE ÎN SUBACTIVITĂȚEA DE EVIDENȚĂ ȘI PRELUCRARE A CĂRȚII

FLUXUL INFORMAȚIILOR ȘI DOCUMENTELE ELABORATE ÎN SUBACTIVITĂȚEA DE PRECOMANDĂ

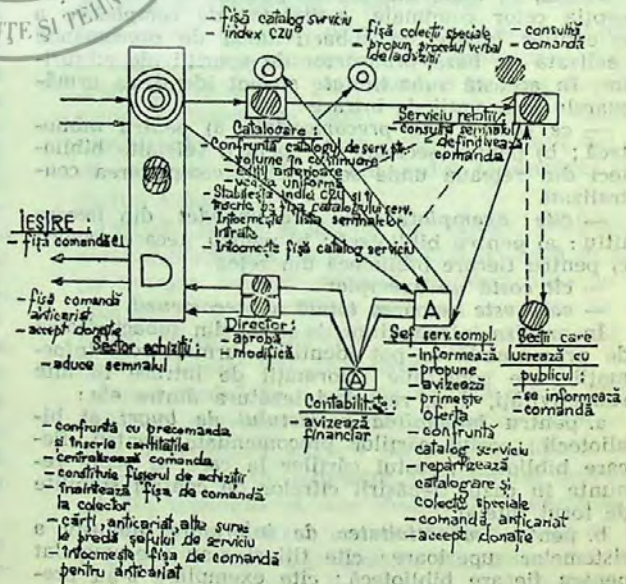
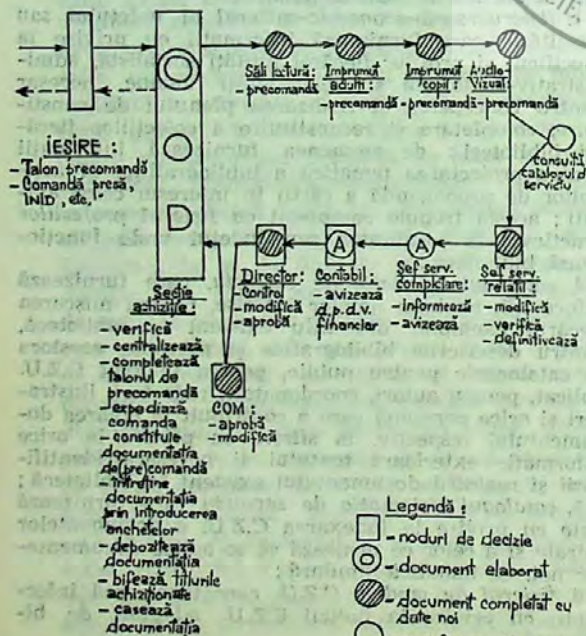
FLUXUL INFORMAȚIILOR ȘI DOCUMENTELE ELABORATE ÎN SUBACTIVITĂȚEA DE ACHIZIȚII

INTRARE :

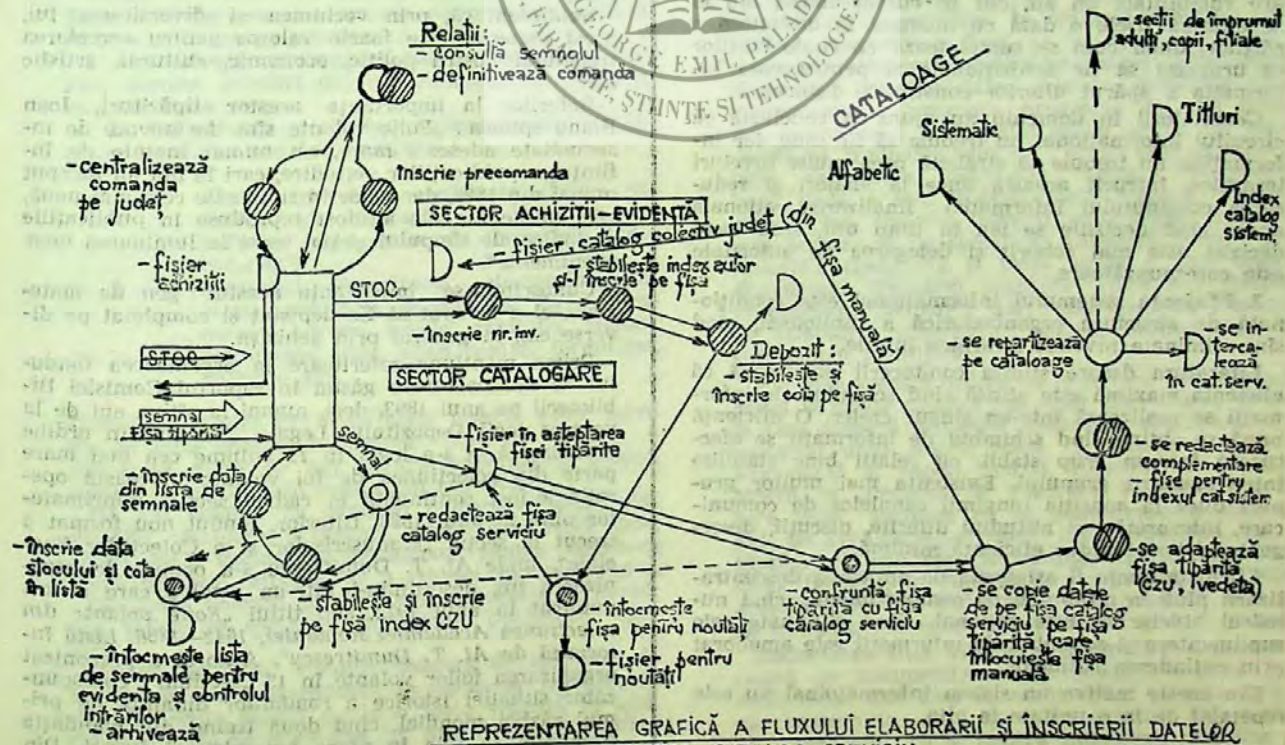
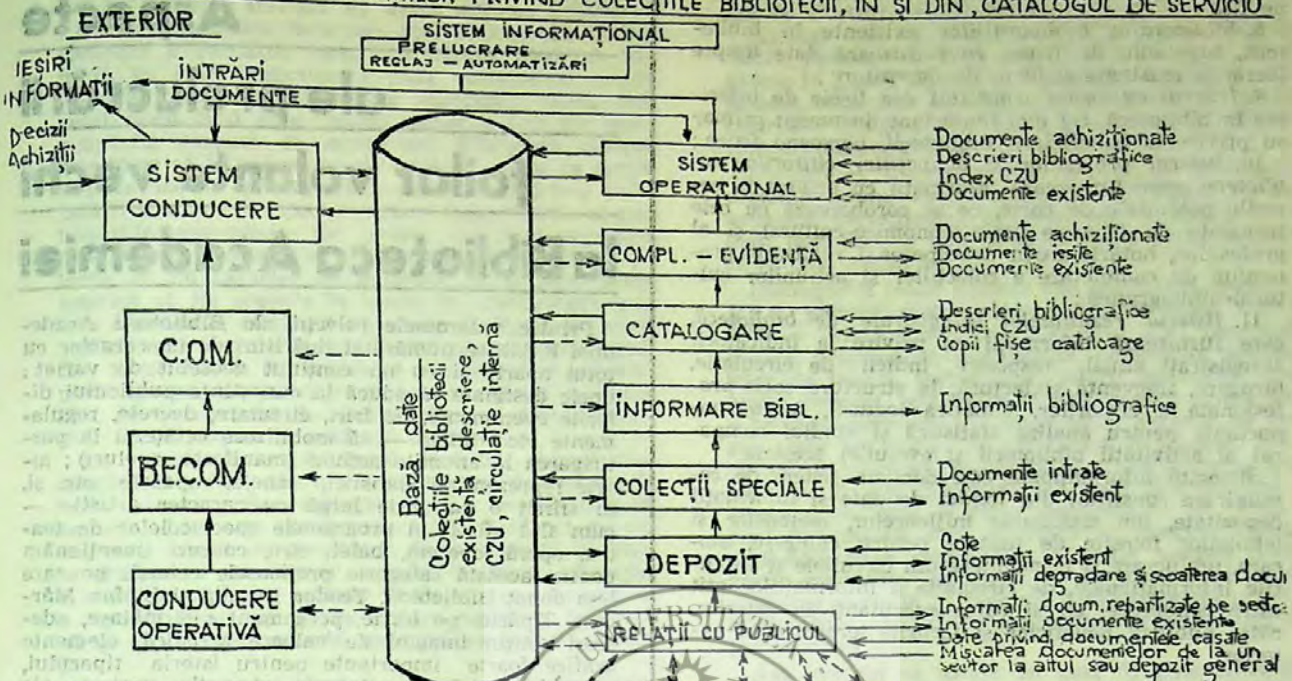
Documentație privind proiectul de tipărituri.

INTRARE :

Exemplar de semnal
Ofertă anticariat
Donații, dotări

CIRCUITUL INFORMAȚIILOR PRIVIND COLECȚIILE BIBLIOTECII, ÎN ȘI DIN, CATALOGUL DE SERVICIU

REPREZENTAREA GRAFICĂ A FLUXULUI ELABORĂRII ȘI ÎNSCRIERII DATELOR PE FIȘA CATALOG SERVICIU

crieri adoptate de bibliotecă și așezare a elementelor pe fișă;

8. *bibliografia bibliografiilor* existente în bibliotecă, în stadiu de fișier, ce furnizează date despre lucrările existente și locul de depozitare;

9. *fișierul cititorilor* constituit din fișele de înscriere în bibliotecă, cel mai important document primar cu privire la beneficiarii bibliotecii, persoane fizice;

10. *fișierul profesiilor și ocupațiilor cititorilor bibliotecii*, care furnizează informații cu privire la cererile potențiale de carte, ce se coroborează cu cele furnizate de fișierele socio-economico-cultural și al profesiilor, hotărâtoare în conceperea și realizarea procesului de completare a colecțiilor și acțiunilor cultural-bibliografice;

11. *fișierul rezultatelor înregistrate de bibliotecă*, care furnizează informații cu privire la indicatorii înregistrați anual, respectiv indicii de circulație, atragere, frecvență și lectură, la structura socio-profesională a cititorilor, tematica lecturii, foarte importante pentru analiza statistică și studiul comparat al activității bibliotecii și evoluției acesteia.

Sistemul informațional este deci un sistem de comunicare constituit din fondul de date și informații depozitate, din totalitatea mijloacelor, metodelor și tehnicilor folosite de unitate pentru culegere, stocare, prelucrare și transmitere din circuitele și fluxurile informaționale, de circulație a informațiilor atât către conducere, cât și către executanți în interior, către publicul beneficiar și forurile ierarhice în exterior.

4. Finalizarea informațiilor și eficiența sistemului informațional

1. Finalizarea înseamnă intrarea informațiilor, sub formă de decizie și execuție, în circulație și eliminarea celor inutile.

Astfel, de pildă, fișierul de completare a colecțiilor are valabilitate un an, dar în cursul anului din el se elimină fișele o dată cu intrarea în bibliotecă a cărților, după cum se completează cu fișele cărților ce urmează să fie achiziționate și pentru care informația a apărut ulterior constituirii fișierului.

Cercetătorii în domeniu au ajuns la concluzia că circuitul informațional nu trebuie să fie lung, iar informațiile nu trebuie să străbată prea multe niveluri ierarhice, întrucât aceasta duce la abateri și reducerea conținutului informației; finalizarea rațională apare când deciziile se iau în timp util, când locul deciziei este mai coborât și delegarea de autoritate este corespunzătoare.

2. Eficiența sistemului informațional este condiționată de structura organizatorică a bibliotecii, când sînt eliminate nivelele ierarhice inutile.

Literatura despre știința conducerii precizează că eficiența maximă este atinsă când schimbul de informații se realizează într-un singur creier. O eficiență bună se obține când schimbul de informații se efectuează într-un grup stabil, cu relații bine stabilite între membrii grupului. Existența mai multor grupuri duce la apariția lungimii canalelor de comunicare, interpretări și atitudini diferite, discuții, divergențe, determinînd o eficiență minimă.

Eficiența poate fi asigurată de aplicarea descentralizării pînă la minimum de compartimente, când numărul nivelurilor este rațional, fiind eliminate cele suplimentare și schimbul de informații este ameliorat prin extinderea rutinelor.

Din aceste motive un sistem informațional nu este repetabil de la o unitate la alta.

Nedelcu OPREA

Aspecte ale prelucrării foilor volante vechi la Biblioteca Academiei

Printre valoroasele colecții ale Bibliotecii Academiei R.S.R. se numără și tipăriți de un caracter de totul aparte și cu un conținut deosebit de variat: unele destinate să aducă la cunoștința publicului diferite evenimente, hotărîri, circulare, decrete, regulamente etc.; altele — să mobilizeze cetățenii la participarea la anumite acțiuni (manifeste, apeluri); altele reprezentînd statistici, tabele, rapoarte etc. și, în sfîrșit o categorie largă cu caracter artistic — cum sînt afișele și programele spectacolelor de teatru, operă, operetă, balet, circ, concert (menționăm pentru această categorie prețioasele colecții pe care le-a donat Bibliotecii, Teodor Burada și Ștefan Mărcuș). Tipărite pe hirtie, pergament sau mătase, adeseori conțin imagini de valoare artistică, elemente grafice foarte importante pentru istoria tiparului, gravuri, semnături autografe, ștampile, portrete ale diferitelor personalități, însemne ale grupărilor politice și, uneori, chiar și adnotări manuscrise. După menirea lor, se aflu în locuri publice, se expediau autorităților sau se împărțeau de la om la om.

Aceste imprimări sînt cunoscute sub numele generic de „foi volante”, deși nu toate au un atare aspect.

Subliniem că, prin vechimea și diversitatea lui, acest material este foarte valoros pentru cercetarea trecutului nostru politic, economic, cultural, artistic etc.

Referitor la importanța acestor tipăriți, Ioan Bianu spunea: „Foile volante sînt documente de însemnătate adeseori mare, nu numai înainte de înființarea publicațiilor periodice, cari la noi au început numai din 1829, dar chiar în timpurile cele mai nouă, căci multe din ele au fost reproduse în publicațiile periodice ale timpului și pot servi la luminarea unor evenimente”.

Cunoscîndu-se importanța acestui gen de materiale, el a început să fie depistat și completat pe diverse căi, în general prin achiziții.

Prima mențiune referitoare la organizarea fondului de *Foi volante* o găsim în raportul Comisiei Bibliotecii pe anul 1893, deci, numai la cîțiva ani de la votarea legii Depozitului Legal: „S-a pus în ordine cronologică și s-a legat în 12 volume cea mai mare parte din colecțiunea de foi volante”. Această operație a fost continuată în cadrul secției imprimatelor pînă în anul 1898. Ulterior, fondul nou format a trecut la secția „Manuscriselor și a Colecțiilor Speciale”, unde Al. T. Dumitrescu s-a ocupat de organizarea lui, descriindu-l într-un catalog care a fost publicat în anul 1912, sub titlul „*Foile volante din colecțiunea Academiei României, 1642—1866. Listă întocmită de Al. T. Dumitrescu*”. Autorul a preconizat organizarea foilor volante în 13 „secțiuni”, corespunzător situației istorice a românilor dinaintea primului război mondial, când două treimi din populația României se afla în afara hotarelor ei firești. Din aceste secțiuni, zece corespund organizării geogra-

fițe și se referă fie la provinciile istorice românești, fie la românii stabiliți în afara acestor provincii. Aceasta este prima încercare mai importantă de organizare a fondului, care, din păcate, avea să rămână în stare embrionară până aproape în zilele noastre, căci, după dispariția autorului, multe decenii, acest fond, care creștea mereu, a ieșit din preocupările curente de prelucrare, biblioteca mulțumindu-se să le așeze pe cele vechi în mape la secția Manuscriselor. În anul 1962, s-a luat hotărârea înființării unui sector special pentru foile volante și publicațiile așa-numite de „grup”, pe lângă serviciul Catalogarea periodicelor și s-a stabilit ca foile volante cu un caracter de unicitate și de importanță istorică să fie grupate în mape, în continuarea acelorora descrise în catalogul tipărit de Al. T. Dumitrescu.

Mult mai târziu a început catalogarea acestui fond. S-a ținut seama de faptul că ele formează o categorie aparte din punct de vedere tipografic și editorial, cu un conținut de sine stătător, ca atare, cu reguli de catalogare și evidență distincte.

La catalogarea materialului dintr-un anumit domeniu nu se face nici o selecție impusă de vreun criteriu oarecare. Se cataloghează tot, considerând că selecția, dacă este cazul, urmează a fi făcută de cel interesat, adică de cercetător. În momentul de față, la Biblioteca Academiei se află în lucru catalogul *cronologic al foilor volante vechi* — considerându-se o necesitate stringentă ca oricare cercetător interesat să găsească evenimentele aceluiași an grupate la un loc.

Dar instrumentul ideal de orientare pentru cercetători îl va constitui *Bibliografia Foilor Volante Vechi* (1612—1947). Menționăm că cea mai veche foaie volantă din colecția respectivă este aceea relativă la hotărârile Sinodului din Iași din anul 1642, privind „afurisirea capitolului Patriarhului Chiril, ca făcând parte din erezia Calvină”.

Având în vedere conținutul extrem de variat al foilor volante, cea mai proprie sistematizare a lor nu se pare a fi cea pe probleme:

I. *Foi volante cu conținut istoric* (manifeste, ape-luri, decrete, relatări din război, memorii, instrucțiuni, circulare etc.)

II. *Foi volante cu conținut: administrativ* (cu caracter normativ sau informativ);

sanitar (circulare, certificate, sfaturi etc)
militar (de instructaj și directive)
judiciar (acte emise de instanțele judecătorești)
ocasional (manifeste electorale, cataloage, prospecte de mașini, de medicamente, adrese, etichete, invitații, versuri ocazionale, liste, abonamente, formulare, chitanțe etc.

Trebuie subliniat că materialele acestui grup, socotite în mod eronat „secundare”, sînt, în realitate, o adevărată mină de aur pentru sociologi și pentru autorii de monografii locale sau regionale.

III. *Foi volante cu conținut cultural-educativ* (înștiințări, circulare, programe, tabele, discursuri, liste, reguli etc.), documente însemnate pentru studierea vieții noastre culturale și a istoriei învățămîntului.

IV. *Foile volante privind viața artistică a României* (afișe de spectacol, programe, înștiințări, ape-luri)

Varietatea foilor volante, dublată de un mod de prezentare care se reflectă în așezarea textului în pagină, foarte diferit de la o foaie volantă la alta, ridică o serie de probleme, nu numai în sistematizarea lor, ci și în alcătuirea fișei bibliografice, necesitînd deci o perioadă de pregătire mai mare. Munca

de elaborare a Bibliografiei se întinde pe mai mulți ani de eforturi neîntrerupte.

Intrucît foile volante cu conținut istoric, administrativ, judiciar și cultural-educativ, în parte, se regăsesc în „Lista” lui Al. T. Dumitrescu mai sus menționată, în atenție se află în mod necesar prelucrarea celorlalte categorii care au fost aproape în întregime cum arătam, neglijate.

Un interes special pentru munca de cercetare îl prezintă fondul de foi volante referitoare la viața artistică, necesitînd a fi prelucrat nu numai cronologic (așa cum se găsește în evidența primară acum), ci în mod complet.

R.S.R. privind viața artistică din Biblioteca Academiei R.S.R. privind viața artistică din România (Secolul XIX — prima jumătate a secolului XX), cuprinzînd afișele, programele, repertoriile, anunțurile spectacolelor de teatru, teatru liric, teatru de revistă, coregrafie, concert, urmărește să dea, pentru prima oară, o imagine completă a tuturor foilor volante de acest gen, care se găsesc în Biblioteca Academiei R.S.R. putînd fi eventual completată cu foi volante existente și în alte biblioteci din țară. Considerînd că aceste documente, a căror periodicitate nu poate fi pusă la îndoială, sînt, de multe ori, singura probă a existenței unor manifestări artistice, această bibliografie constituie un auxiliar de mare preț pentru studierea modului în care s-a dezvoltat viața artistică în România, capitol important din istoria culturii din țara noastră.

Am încercat să găsim un mod de sistematizare a materialului care să corespundă, cit mai mult, obiectivelor de mai sus. În acest sens, am considerat foarte utilă adaptarea a trei criterii de bază: *geografice* respectiv, *pe orașe*; *pe genuri* (teatru, teatru-liric, concert etc.) iar, în cadrul acestora, *cronologic*.

După cum am mai arătat, foile volante au un mod de prezentare foarte variat. Este firesc deci, ca fișa să apară altfel decît la cărți (autor, titlu, localitate etc.) sau ca la periodice. În redactarea notiței bibliografice, respectiv a fișei, se va ține seama de următoarele elemente: *cota*: nr. mapei (cifre romane) și nr. foi volante (cifre arabe); *stabilirea titlului (conventional)*: program, programe de sală repertoriu, anunț, apel etc.; *titlul piesei* urmat de *numele autorului*, traducătorului etc.; *trupa* care dă reprezentanța, data, sala, localitatea; numele *interpretilor*; *locul* unde a fost tipărită foaia volantă; *limba* în care a fost tipărită. Pentru materialele mai vechi, este necesar să fie specificat alfabetul în care a fost tipărită; *tipografia* și *locul* unde a fost tipărită; *dimensiuni*. Numărul paginilor. Dacă este ilustrată; *proveniența* (achiziții, dar); menționarea eventualelor *adnotări*; *observații*: sursele bibliografice folosite pentru identificări.

Am ales această ordine în redactare considerînd că astfel se poate urmări mai ușor dezvoltarea artistică în țara noastră și gustul vremii — observînd că repertoriul unui teatru poate fi considerat drept un seismograf al epocii. Astfel, filozoful C. Rădulescu Motru, în „Program al Teatrului Național din Craiova 1936”, susținea că se poate aprecia ușor gradul de civilizație al unui oraș, cercetînd un afiș săptămînal prin care se anunță repertoriul teatrului local. Desigur, în funcție de conținutul foi volante această ordine în redactarea fișei prezintă și o serie de excepții. Mă refer la repertorii, ape-luri, anunțuri.

Redactarea fișei bibliografice implică o muncă serioasă de documentare care uneori necesită foarte mult timp, mai ales în cazul foilor volante care nu au desemnate: anul, locul de apariție, sala unde se dă spectacolul, ca și pentru întregirea numelor proprii etc.

O dată realizată fișa de descriere, procesul de prelucrare/organizare a evidenței continuă cu o seamă de operațiuni absolut necesare: controlul redactării fișei dactilografierii fișei de bază, colacionarea; redactarea fișelor secundare și de orientare; organizarea fișierului bibliografic (pe măsura multiplicării fișelor). Manuscrisul se organizează în ordinea cotelor și este folosit ca instrument de control. Un exemplar dactilografiat constituie fișierul principal (geografic), celelalte se clasează într-o serie cronologică, pe genuri...; completarea fișierului bibliografic după fondurile altor biblioteci din București și din țară. Completarea se face fie prin corespondență, fie prin deplasări la fața locului.

4. Redactarea indicilor reprezintă o întregire a lucrării prin adoptarea unor criterii complementare celor care stau la baza ei — geografic, pe gen și cronologic. Astfel, considerăm că sînt necesari indici de: titluri ale pieselor etc.; nume ale autorilor; nume ale interpreților principali; nume ale soliștilor vocali și instrumentali; nume ale compozitorilor; nume ale dirijorilor; nume ale trupelor care dau reprezentatie; numele sălilor de spectacol.

Doina MEDREA

Despre caracterul educativ al literaturii pentru tineret

Din foarte rarele articole apărute în presa de specialitate avînd ca temă caracterul educativ pe care trebuie să-l aibă lectura particulară a tinerilor, se poate observa că este vorba de o problemă deschisă, care se bucură de opinii contradictorii și uneori complet opuse.

În articolul *Riscurile lecturii*¹, dr. Tiberiu Popescu vorbea despre lectura malefică, evazionistă, lectura-drog de care trebuie să-i îndepărtăm cu orice preț pe tineri, citînd ca sprijin al argumentației o mulțime de autori, printre care și Schopenhauer: „Pentru a citi ce e bun, o condiție e să nu citești ce e rău, căci viața e scurtă, timpul și forțele sînt limitate“, afirma pe drept cuvînt filosoful preferat al lui Eminescu; se poate adăuga însă că „ce e rău“ face parte adesea din scrierile pe care Voltaire le includea în „genul plicticos“.

Silvestru Patița, în articolul *Școala și combaterea kitschului în educația artistică a tinerilor*², încearcă o definiție descriptivă a producțiilor kitsch, dar nu citează nici un titlu sau autor și nici nu specifică dacă și cite din cărțile publicate în țara noastră, aflîndu-se în bibliotecile publice și școlare, se încadrează în această categorie.

Ce este de fapt literatura kitsch? În locul unei definiții cu adevărat științifice, ni s-au descris efec-

tele ei și procedeele standard folosite, ceea ce poate duce la confuzii: marii scriitori folosesc și ei procedee standard, ba uneori au creat capodopere în cadrul rigid al respectării celor trei unități; iar efectul de „drog“ al kitschului se poate confunda cu bucuria artei, relevantă de atîția autori de seamă.

Definiția kitschului trebuie să fie complementară cu definiția artei, prin excludere: arta cuprinde *frumosul autentic*, kitschul — *numai imitația* lui, mai mult sau mai puțin înșelătoare; arta trezește *emoții estetice*, kitschul — *altfel* de emoții, uneori chiar foarte puternice, dar adresîndu-se unor zone inavuabile din personalitatea umană, stîrnind efecte de calitate joasă, confundabile, pentru cei lipsiți de aparatul autonalizei, cu bucuriile estetice.

Așadar o discuție despre kitsch ridică următoarele probleme:

1. Care din cele cîteva sute de definiții ale artei — deci ale frumosului estetic — alcătuite de personalități proeminente, este cu adevărat științifică?

2. În funcție de aceasta, prin eliminare, care este definiția cu adevărat științifică a kitschului?

3. Oare editurile publice și bibliotecile posedă în inventar literatură kitsch? (se subînțelege că da, altfel nu s-ar fi ridicat problema).

4. În caz afirmativ, care este lista titlurilor și autorilor de literatură kitsch și în raport cu care definiție a artei a fost stabilită?

5. În cazul cînd s-ar putea stabili fără subiectivism o asemenea listă, n-ar fi mai simplu ca bibliotecile (și librăriile...) să elimine produsele kitsch, decît cadrele respective să convingă tineretul a le evita?

6. În cazul posibilităților mediului educațional de a convinge tineretul să evite producțiile kitsch — ce fac bibliotecile și librăriile cu asemenea scrieri? Au oare numai funcția de ispită, pentru ca cititorul să-și exerseze puterea voinței și țaria de a rezista la tentații?

G. și A. Costache, într-un articol despre lectura suplimentară a elevilor,³ afirmă că „...elevii citesc evident alte cărți decît cele recomandate“, constatare făcută în urma unor anchete școlare și motivată de subiectivismul cu care au fost stabilite titlurile și autorii: „...criteriile după care sînt selecționate aceste cărți sînt în general obscure și uneori arbitrare“. După aceleași criterii obscure, arbitrare, subiective, ar fi probabil întocmite și acele liste de producții kitsch pe care le menționam mai înainte.

La toate anchetele în legătură cu preferințele literare ale tineretului, pe primul loc se înregistrează literatura de aventuri (considerată de mulți autori, printre care și C. Ciopraga, drept needucativă), pe ultimul loc aflîndu-se poezia, inclusiv a marilor autori; în cazul desconsiderării fără nuanțe a literaturii de aventuri, ar exista deci un raport invers-proportional între frecvența cererii și densitatea artistică a producțiilor cerute, ajungîndu-se astfel la două concluzii:

1. prostul gust „înnăscut“ al tinerilor;

2. slaba muncă educativă a cadrelor — și, evident, la o singură soluție: mai multă activitate educativă a școlii și a bibliotecilor.

Respingem cu hotărîre atît concluziile, cît și soluția, din următoarele motive:

— Nu putem considera că tinerii lipsiți de o îndrumare hotărîtă s-ar îndrepta spontan spre o literatură proastă, așadar sînt lipsiți total de un bun gust estetic instinctiv, acesta fiind inoculat numai prin educație.

— Munca educativă a cadrelor, deci perfectibilă, atinge totuși asemenea nivel, încât să nu poată fi explicată prin deficiențele ei, „proasta” orientare a tineretului pentru literatura de aventuri, precum și ultimul loc în preferințe al poeziei adevărate.

— Mai multă activitate de educație estetică, conform legii psihologice a fructului oprit, care devine cel mai ispititor, riscă să ducă la rezultate contrarii: lectura particulară a tinerilor face parte din domeniul cel mai intim, cel mai vulnerabil al personalității lor, exprimându-le de obicei esența: „Spune-mi ce citești, ca să-ți spun cine ești”. Chiar prin termenul de „lectură particulară” se elimină ideea de intruziune, de raport forțat de sus în jos, de la educator la subiect al educației; lectura particulară este domeniul *personal*, exprimând deplina *libertate* de opțiune, și insistența actului educativ se face de obicei în detrimentul autoeducației care e în general un fenomen secret, interiorizat, ascuns în straturile cele mai adânci ale ființei, un domeniu al respectului de sine care trebuie respectat de alții.

În opțiunea nr. 1 a tineretului, literatura de aventuri, vom include și literatura științifico-fantastică, și pe cea polițistă, toate acestea bazându-se în linii generale pe narațiune, schema luptei bine-rău, happy-end și mai ales personaje-eroi, care dau marea plăcere a fuziunii. Considerarea acestei literaturi drept „toxică, malefică, evazionistă, lectură-drog” etc., ne face s-o comparăm cu drogurile adevărate. Se știe că un mare procent din cei care au curiozitatea de a cunoaște efectul drogurilor devin ireversibil toxicomani, deoarece acestea distrug în primul rând voința, deci posibilitatea de a renunța la ele. Interdicția folosirii drogurilor se explică deci prin faptul că însăși curiozitatea de a le încerca este nocivă, ea ducând pe cărarea fără întoarcere a degradării psihice. Pentru a educa gustul estetic însă, este necesară comparația: însăși valoarea literară se află sub semnul eșalonării, există cărți bune și cărți mai puțin bune, fără a fi încadrabile în kitsch. Pentru ca tinerii să poată face independent această operație de eșalonare, pentru a ajunge sincer la propriile lor judecăți de valoare, trebuie să aibă deplina libertate a alegerii, să se orienteze singuri, nesicuri de sfaturi uneori pedante și greșit aplicate. De aceea există diferențierea noțiunilor: lectură *suplimentară*, mai mult sau mai puțin obligatorie, și lectură *particulară*, la care educatorii e bine să dea cu discreție numai sugestii, nicidecum îndrumări. Pentru a putea diferenția literatura „bună” de cea „proastă”, tinărului, serios pregătit anterior de școală și de întregul mediu educațional sănătos și echilibrat, trebuie să i se permită ca eventual, dacă are curiozitatea, să cunoască și producții mai puțin realizate artistic; numai astfel, *dacă și când* e pregătit interior, le va respinge spontan, neexistând și tentația suplimentară de efect al interdicției. Din acest motiv comparația literaturii, oricât de „proastă” ar fi, cu drogurile, este absolut nejustificată.

În mod concret însă, problema este mult mai simplă și, de la Copernic și Kant încoace, cînd se intră într-un impas logic, se încearcă răsturnarea ei cu 180 de grade: în țara noastră nu se editează literatură kitsch, bibliotecile nu conțin literatură kitsch, cărțile de aventuri care circulă la noi nu sînt kitsch, ci profund educative, oricît de modestă ar fi realizarea lor artistică, iar opțiunea nr. unu a tineretului pentru literatura de aventuri este justificată tocmai prin caracterul educativ al acesteia, care satisface

nevoile lor interioare, mai mult decît poezia gravă, mai mult decît opusurile dense care necesită un mai accentuat proces de maturizare psihică, o experiență interioară mai bogată și mai profundă, realizate de obicei printr-o „coacere” mai îndelungată.

Se știe că orice operă artistică are caracter educativ implicat, indiferent de atitudinea declarativă a autorilor — cu condiția să conțină *frumosul autentic*, în directă legătură cu satisfacțiile date de artă: „Regimul artei este bucuria”, afirma George Călinescu. Caracterul educativ implicat se referă în primul rînd la empatie, la posibilitatea fuziunii, fie cu autorul, direct, liric, fie cu personajele sale. Prin lărgirea înțelegerii interumane și nu (sau nu numai) prin programul său declarat, orice operă de artă are caracter educativ.

Din punct de vedere al *efectului* lor, operele artistice au trei aspecte, care se găsesc mai rar în stare pură, și mai des în colaborare. După aspectul predominant, se pot clasifica astfel:

1. Literatură demonstrativă: ode, satire, pamflete, proză epică „cu teză” — declarată uneori chiar în titlu.

2. Literatură de compensație: amintirile, romanele erotice, științifico-fantastice, polițiste, de aventuri, etc.

3. Literatura în care nu predomină nici demonstrația, nici compensația, pe care am s-o numesc, din lipsa terminologiei, „literatura pură”: pasteluri, elegii, descrieri în proză, opere umoristice etc.

În literatura de aventuri, preferința nr. unu a tineretului predomină, după cum e și firesc, *compensația*, îmbogățirea experienței personale pe cale fictivă, precum și *fuziunea*, tot compensativă, cu eroi admirați, începînd cu Ahile și Odisseu, continuînd cu Old Shatterhand ori cu detectivul și lucrătorul de miliție care demască răufăcători, luptînd deci pentru adevăr și dreptate. Marile capodopere dintotdeauna cuprind adesea puternice doze de compensație și fuziune: „Romeo și Julieta”, pe lângă caracterul demonstrativ — pledoaria în favoarea selecției erotice spontane, împotriva opreliștilor feudale — ne farmecă prin *compensație* (situații neobișnuite) și *fuziune* (empatia, intrarea în identitatea eroilor). Soarta genului impresionează pe omul obișnuit care citește *Luceafărul* tot prin compensație și empatie: fuziunea dintre cititor și personaj, intrarea în identitatea acestuia. *Amintirile* lui Creangă exprimă bucuriile compensației atât ale autorului, care-și re trăiește, povestind, copilăria, cit și ale cititorului, care devine și el, în imaginație și prin fuziune, băiatul năstrușnic, făcînd pozne interzise cetățenilor de astăzi.

Lepădîndu-ne de prejudecăți, să dăruim deci fiecărei vîrste bucuriile potrivite: povești pentru copii, aventuri pentru tineret, literatură adevărată pentru toată lumea.

prof. Silvia BOGDAN
Școala nr. 22 Constanța

1. Popescu, Tiberiu: *Riscurile lecturii ca problemă de educație*. În: Revista de pedagogie, 1, 1980, p. 68.

2. Silvestru, Patița: *Școala și combaterea kitschului, în educația artistică a copiilor*. În: Revista de pedagogie, 5, 1982, p. 15.

3. G. și A. Costache: *Lectura suplimentară a elevului în sprijinul studierii literaturii române*. În: Revista de pedagogie, 10, 1982, p. 29.

Agenda

Pentru un pas înainte !

La Brăila a avut loc în zilele de 27—28 mai 1988 cea de a IX-a ediție a sesiunii „Valori bibliofile din patrimoniul cultural național — valorificare — cercetare”, organizat de Consiliul Culturii și Educației Socialiste, împreună cu primitorii factori brăileni de partid și de stat și cu concursul unor muzee, biblioteci și arhive din țară.

În analiza critică întreprinsă de Tamara Dobrin, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste s-au caracterizat principalele direcții realizări ale activității de patrimoniu în sectorul valorilor carte și manuscrise, sarcinile suplimentare, sporite care revin celor ce se află pe frontul patrimonistilor și cărora li se cere să facă mai mult pentru a îndreptăți investiția materială și morală acordată de către conducerea de partid și de stat. Prioritar, este necesară specializarea profesională a fiecărui lucrător de patrimoniu, lărgirea orizontului interdisciplinar, perfecționarea metodei individuale de cercetare, pentru a organiza și a pune în evidență mai operativ și mai complet fondul patrimonial de valori bibliofile. Apoi, s-a acumulat un prea mare decalaj între evidența de patrimoniu, pe de o parte, și, pe de altă parte, comunicarea și valorificarea acestor descoperiri în istoriografie, ca documente. Acestea sînt cele două clauze esențiale pentru așteptata ridicare a calității și eficienței „muncii de patrimoniu”. Rezolvarea lor se cere făcută prin efort individual și colectiv, prin coordonarea tuturor posibilităților existente în sistemul de lucru, prin interes și inițiativa fiecărui patrimonist, față de competența și competitivitatea sa.

În plenul mai expus lucrări dr. Gabriel Ștrempel, schițind trăsăturile culturii și artei brăilovenesti în anul împlinirii a trei secole de la ridicarea în scaun a domnitorului ctitor Constantin Brâncoveanu; dr. Cristian Popișteanu, care a făcut un excurs bibliografic al celor mai importante cărți despre Marea Unire de la 1 decembrie

1918 de la care aniversăm 70 de ani.

Lucrările în secțiuni au demonstrat, din nou, bogăția unui zăcămint bibliografic încă puțin explorat cu mari rezerve, de o mare complexitate, aparent eterogen în mulțimea de argumente potrivite la epoci și detalii, persoane și fapte ale dezvoltării românești, dar unitar în semnificații.

Au fost înscrise în sesiune 100 de lucrări, provenite de la 113 autori, din muzee, oficii de patrimoniu, biblioteci, arhive, institute de cercetare, din care 40 de autori din București. Și de această dată secțiunea de bază, care a grupat cele mai multe lucrări, valoroase, a fost aceea de „Carte românească veche”, avînd o subsecțiune dedicată „Epocii Constantin Brâncoveanu”. Au mai funcționat secțiunile tradiționale de „Manuscrise”, „Carte rară străină”, cu subsecțiunea „Carte străină cu informații dacoromane” și cea de „Bibliofilie”.

S-a realizat și de această dată secțiunea cu profil interdisciplinar accentuat, de „Artă a cărții”, cea de documente a devenit de „Documente și corespondență” (discutabilă includerea acestei secțiuni într-o asemenea sesiune și așa aglomerată!), iar secțiunea de conservare și restaurare a cărții nu s-a mai constituit, în mod surprinzător prezentîndu-se o singură lucrare de acest profil, cu atît mai valoroasă, de către Gabriela Manolache de la Muzeul „Unirii” din Alba Iulia.

Salutar, numeroase lucrări au oglindit trecerea prin tipar și manuscris a orașului Brăila, de-a lungul timpului, formînd dacă nu o secțiune, atunci un grupaj ce poate sta în atenție.

Pentru mișcarea de idei generată, subliniem însă valoarea de excepție a disertației susținute de Mihai Moraru, din București, care sub titlul „Milescu sau dascălii locului” a adus argumente filologice, întemeiate pe analiza în paralel a textelor din care rezultă că revizuirea redacției Milescu a traducerii Bibliei, numită curent a lui Șerban Cantacuzino, a dus, din neștiință, la întunecarea și nu la luminarea

textului. De asemenea de excepție este comunicarea unor completări la monumentala Bibliografie românească veche, vol. 1—4. Asemenea completări au adus Adriana Ștefănescu-Mitu din colecția B.C.S., apoi Hortensia Baica de la Timișoara, cu rezerva rostită colegial că fiind deficitară comunicarea informației de patrimoniu, poate acele cărți s-au găsit și în alte părți. Cazul s-a și confirmat pe loc, în sensul că Psaltirea de București, 1694, tipărită de Antim Ivireanu și pentru Moldova (diferită de ediția din același an, dar pentru Muntenia), găsită de H. Baica într-un exemplar la Biblioteca județeană Timiș, fusese deja descoperită de Dalila L. Aramă într-un alt exemplar aflat la Bacău, în urmă cu cîteva ani, dar nu se publicase.

Mai notăm descrierea de către Mariana Preutu din Iași a exemplarului, unic, din volumașul de Poezii nouă de I. K. de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, prin care istoria poeziei culte în limba română se naște mai devreme cu cîteva decenii.

Dacă expozițiile nu au fost concludente, în schimb se cere spus că localnicii cu sprijinul C.C.E.S., au reușit în toate celelalte să fie la standardul edițiilor precedente, ba chiar mai mult, să le întrecă. Sigiliul cu tricolor al sesiunii, medalia de bronz a sesiunii, foaia volantă „Laudă cărții” scoasă a doua zi, cu sprijinul ziarului județean „Înainte” sînt premiere și își au rostul și mărturia lor culturală. De altfel, se pare că există o tradiție frumoasă brăileană a foilor volante, evenimentale, ce s-ar cere bibliografiată și cunoscută. Aș aminti pe cele dedicate manifestării anuale omagiale „Eminesciană”, adevărate rarități bibliofile. Toate acestea mărturisesc o gândire culturală sensibilă și activă, care nu agreează comoditatea și are sentimentul duratei în ceea ce face.

Revenind la sesiune, care a fost fără îndoială o reușită, răspunzînd necesității de comunicare într-un domeniu atît de nobil, ne întrebăm ce e de făcut pentru ca lucrările ei să poată fi optim urmărite de către participanți? Iar discuțiile să ocupe un spațiu mai mare în economia manifestării? Cred că soluția punerii anterioare în circulație a rezumatului lucrărilor se impune de la sine!

Dacă se va reuși aceasta, se va confirma că sesiunea de la Brăila a fost un semnificativ pas înainte, iar sesiunea următoare nu va fi un pas pe loc.

Constantin MALINAȘ

Educație, învățămînt, cercetare

Biblioteca Centrală a M. Ap. N., afirmată multiplu în viața armatei, slujind deopotrivă activitatea științifică și profesională, ca și procesele formative și informative, a consacrat, asumîndu-și rolul de inițiator și organizator, un simpozion de elevată ținută, privind legătura funcțională învățămînt-bibliotecă, cu tema mai sus enunțată, precizată printr-un angajant subtitlu: „Determinări obiective în activitatea de informare și documentare, în creșterea funcționalității și rolului formativ al bibliotecilor din armată”. Bucurîndu-se și de participări din afară (ing. Gh. Anghel, director al INID — „Rolul informării documentare în procesul de educație și învățămînt” — și Florin Grigoraș, redactor principal BCU, București — „Probleme ale organizării studiului în bibliotecile din ansamblul BCU și aportul instrumentelor de informare documentară la dezvoltarea tehnicilor de muncă intelectuală a studenților), simpozionul a angajat, mai ales, cadre din armată implicate în diferite forme de învățămînt sau în activitatea de bibliotecă. Pentru interesul temelor abordate, vom cita titlurile comunicărilor susținute: „Factorii creșterii funcțiilor formative ale procesului instructiv-educativ în ridicarea nivelului științific al eficienței învățămîntului militar în lumina sarcinilor desprinse din programul ideologic al partidului, din opera secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, din Directiva comandantului suprem” (col. dr. Gh. Arădevoaice, adj. șef de direcție — Consiliul Politic Superior al Armatei); „Modalități de inițiere a ofițerilor elevi și studenților Academiei Militare în tehnica investigației bibliografice și a metodelor moderne de documentare” (col. Ioan Răchitan, șeful Bibliotecii Academiei Militare); „Preocupări și tendințe privind intensificarea rolului formativ al învățămîntului militar în unele armate străine” (Lt. col. Codrean Liviu, ofițer 1. O.I.D. al M. Ap. N.); „Elevul de azi — comandant de mine. Rolul cărții în formarea deprinderilor de instructor și educator” (Lt. col. Popovici M., lector Institutul de Marină „Mircea cel Bătrîn” — Constanța); „Biblioteca publică, biblioteca personală și banca de date a lectorilor și propagandiștilor. Interferențele sistemului de informare în formarea personalității” (Constantin Banu, șef birou, B.C. a

Bibliotecile școlare frunțase la cea de a IV-a ediție a concursului „Cea mai bună bibliotecă școlară” — faza republicană

Liceul Industrial Nr. 1 — Aiud, jud. Alba — bibliotecar: Sătmărean Jenica; Școala cu clasele I—X — Bistra, jud. Alba — bibliotecar: prof. Crețu Radu; Liceul Industrial nr. 2 — Arad, jud. Arad — bibliotecar: Nedelcoviciu Victoria; Liceul Industrial — Ineu, jud. Arad — bibliotecar: Buțiu Victoria; Liceul de Matematică—Fizică nr. 1 — Pitești, jud. Argeș — bibliotecar: prof. Cioarănescu Ileana; Liceul de științe ale naturii „Zinca Goleșcu” — Pitești, jud. Argeș — bibliotecari: Neguț Cornelia și Șerban Irina; Școala Nr. 13 cu clasele I—VIII — Pitești, jud. Argeș — bibliotecar: Licănescu Filofteia; Liceul Industrial Nr. 2 — Moinești, jud. Bacău — bibliotecar: Hrișcă Maria; Școala Nr. 1 cu clasele I—X — Dărmănești, jud. Bacău — bibliotecar: prof. Buzatu Elena; Liceul Industrial Nr. 1 — Oradea, jud. Bihor — bibliotecar: Belciug Cameluța; Școala Nr. 17 cu clasele I—X — Oradea, jud. Bihor — bibliotecar: Ene Domnica; Liceul de Matematică—Fizică „Liviu Rebreanu” — Bistrița, jud. Bistrița—Năsăud — bibliotecar: Rusu Maria; Școala cu clasele I—VIII — Beclean, jud. Bistrița—Năsăud — bibliotecar: Rațiu Aurelia; Liceul Industrial „M. Eminescu” — Botoșani, jud. Botoșani — bibliotecar: Sandu Maria; Școala Nr. 7 cu clasele I—VIII — Botoșani, jud. Botoșani — bibliotecar: Mihai Doina; Liceul Industrial Nr. 2 — Brașov, jud. Brașov — bibliotecar: Popescu Georgeta; Școala Nr. 6 cu clasele I—VIII — Brașov, jud. Brașov — bibliotecar: More Magdalena; Liceul Industrial „N. Iorga” — Brăila, jud. Brăila — bibliotecari: Mița Nicoleta și Popovici Diana; Școala Nr. 32 cu clasele I—VIII — Brăila, jud. Brăila — bibliotecar: Pătrașcu Georgeta; Liceul de Matematică—Fizică „B. P. Hasdeu” — Buzău, jud. Buzău — bibliotecar: Buzceanu Rodica; Școala Nr. 1 cu clasele I—VIII — Rm. Sărat, jud. Buzău — bibliotecar: Cruceru Valeria; Liceul Industrial — Oravița, jud. Caraș-Severin — bibliotecar: Floroiu Sofia; Școala Nr. 2 cu clasele I—VIII — Reșița, jud. Caraș-Severin — bibliotecar: prof. Cristescu Ana; Liceul Industrial Nr. 2 — Oltenița, jud. Călărași — bibliotecar: Blaga Virginia; Școala Nr. 2 cu clasele I—VIII — Călărași jud. Călărași — bibliotecar: Coman Contantina; Liceul Industrial Nr. 1 — Cluj-Napoca, jud. Cluj — bibliotecar: Șuteu Liana; Școala Nr. 1 cu clasele I—VIII — Cluj-Napoca, jud. Cluj — bibliotecar: Melcian Olga; Liceul pedagogic — Constanța, jud. Constanța — bibliotecar: Stănci-Bărbieru Nicoleta; Școala Nr. 42 cu clasele I—VIII — Constanța, jud. Constanța — bibliotecar: Dumitriu Constanța; Liceul de Matematică—Fizică — Sf. Gheorghe, jud. Covasna — bibliotecar: Csiki Iuliana; Școala cu clasele I—VIII — Chichiș, jud. Covasna — bibliotecar: prof. Garmat Vasile; Liceul Industrial Nr. 2 — Tirgoviște, jud. Dimbovița — bibliotecar: Calomfirescu Maria; Școala Nr. 11 cu clasele I—VIII — Tirgoviște, jud. Dimbovița — bibliotecar: Vintilescu Magdalena; Liceul de Matematică—Fizică „N. Bălcescu” — Craiova, jud. Dolj — bibliotecari: Firan Elena și Ardeleanu Rica; Școala nr. 21 cu clasele I—VIII — Craiova, jud. Dolj — bibliotecar: Petolescu Valeria; Liceul de Matematică—Fizică „V. Alecsandri” — Galați, jud. Galați — bibliotecar: Ion Ștefania; Școala Nr. 5 cu clasele I—VIII — Galați, jud. Galați — bibliotecar: Gheorghe Nastasia; Liceul de Matematică—Fizică „Ion Măiorescu” — Giurgiu, jud. Giurgiu — bibliotecar: Dobrescu Marinela; Școala Nr. 6 cu clasele I—VIII — Giurgiu, jud. Giurgiu — bibliotecar: Daia Luminița; Liceul Industrial — Motru, jud. Gorj — bibliotecar: Căpăstraru Ecaterina; Școala Nr. 4 cu clasele I—VIII — Tg. Jiu, jud. Gorj — bibliotecar: Oprea Angela; Liceul de Matematică—Fizică — Miercurea Ciuc, jud. Harghita — bibliotecar: Matyas Ana; Școala Nr. 2 cu clasele I—VIII — Odorheiu Secuiesc, jud. Harghita — bibliotecar: Balint Marta; Liceul Pedagogic — Deva, jud. Hunedoara — bibliotecari: Stoica Olivia și Badiu Doina; Școala Nr. 4 cu clasele I—VIII — Deva, jud. Hunedoara — bibliotecar: Torneanu Anghelina; Liceul Industrial Nr. 2 — Slobozia, jud. Ialomița — bibliotecar: Silvestru Maria; Școala Nr. 2 cu clasele I—VIII — Slobozia, jud. Ialomița — bibliotecar: Moldoveanu Ni-

culina; Liceul Industrial „Tehnoton” — Iași, jud. Iași — bibliotecar: Mercheș, Ionela; Școala Nr. 22 cu clasele I—VIII — Iași, jud. Iași — bibliotecar: Leik Alexandrina; Liceul Industrial Nr. 6 — Baia Mare, jud. Maramureș — bibliotecar: Matiaș Ana; Liceul Industrial Nr. 1 — Sighetu Marmăției, jud. Maramureș — bibliotecar: Reich Margareta; Școala Nr. 11 cu clasele I—VIII — Baia Mare, jud. Maramureș — bibliotecar: Göbel Ileana; Liceul Industrial Nr. 4 — Drobeta-Tr. Severin, jud. Mehedinți — bibliotecar: Jiplea Veronica; Școala cu clasele I—VIII — Orșova, jud. Mehedinți — bibliotecar: prof. Mărculescu Camelia; Liceul Agroindustrial — Tg. Mureș, jud. Mureș — bibliotecar: Căcoveanu Aurelia; Școala Nr. 18 cu clasele I—VIII — Tg. Mureș, jud. Mureș — bibliotecar: Silagy Gheorghe; Liceul Industrial Nr. 1 — Piatra Neamț, jud. Neamț — bibliotecar: Țifui Floarea; Școala Nr. 5 cu clasele I—X — Piatra Neamț, jud. Neamț — bibliotecar: Pavel Alexandrina; Liceul Industrial „Textila” — Slatina, jud. Olt — bibliotecar: Ștefan Leloiara; Liceul de Matematică—Fizică „Ion Minulescu” — Slatina, jud. Olt — bibliotecar: Morărescu Viorica; Școala Nr. 9 cu clasele I—VIII — Slatina, jud. Olt — bibliotecar: Sulger Zina; Liceul de Matematică—Fizică „I. L. Caragiale” — Ploiești, jud. Prahova — bibliotecari: Petrescu Paulina și Lipănescu Vasile; Școala Nr. 21 cu clasele I—VIII — Ploiești, jud. Prahova — bibliotecar: Pascaru Melania; Liceul de Matematică—Fizică „M. Eminescu” — Satu Mare, jud. Satu Mare — bibliotecar: Cavași Gabriela; Școala Nr. 2 cu clasele I—VIII — Carei, jud. Satu Mare — bibliotecar: Scubli Victoria; Școala Nr. 20 cu clasele I—VIII — Satu Mare, jud. Satu Mare — bibliotecar: Ionescu Ana; Liceul de Filologie—Istorie „Simion Bărnuțiu” — Șimleul Silvaniei jud. Sălaj — bibliotecar: Clejan Florița; Școala cu clasele I—X — Someș-Odorhei, jud. Sălaj — bibliotecar: prof. Moșneag Felicia; Liceul Industrial „Antene Sever” — Mediaș, jud. Sibiu — bibliotecar: Băoală Doina; Școala Nr. 5 cu clasele I—VIII — Sibiu, jud. Sibiu — bibliotecar: Popa Maria; Liceul Industrial Nr. 3 — Suceava, jud. Suceava — bibliotecar: Nalițki Liliana; Liceul Pedagogic „Emil Bodnăraș” — Suceava, jud. Suceava — bibliotecar: Boaru Valeria; Liceul Industrial „Nicu Gane” — Fălticeni, jud. Suceava — bibliotecar: Nistor Maria; Liceul Industrial Nr. 2 — Roșiori de Vede, jud. Teleorman — bibliotecar: Carvac Stela; Școala cu clasele I—X — Beiu Șorobăneasa, jud. Teleorman — bibliotecar: inv. Negreanu Haritina; Liceul Industrial „Electromotor” — Timișoara, jud. Timiș — bibliotecar: Stoica Anișoara; Școala cu clasele I—X — Gătaia, jud. Timiș — bibliotecar: Calotă Ileana; Liceul Industrial — Babadag, jud. Tulcea — bibliotecar: Soponaru Aneta; Școala cu clasele I—X — Baia, jud. Tulcea — bibliotecar: Petre Adriana; Liceul de Matematică—Fizică „M. Kogălniceanu” — Vaslui, jud. Vaslui — bibliotecar: Grăciun Elena; Școala Nr. 7 cu clasele I—VIII — Vaslui, jud. Vaslui — bibliotecar: Lupu Valentina; Liceul Industrial Nr. 4 — Rm. Vilcea, jud. Vilcea — bibliotecar: Roșu Alexandrina; Liceul Agroindustrial — Drăgășani, jud. Vilcea — bibliotecar: Ciuruc Maria; Liceul Industrial „Unirea” — Focșani, jud. Vrancea — bibliotecar: Apostolescu Nicoleta; Liceul de Matematică—Fizică „Alex. Ioan Cuza” — Focșani, jud. Vrancea — bibliotecar: Gheorghiu Doina; Școala Nr. 1 cu clasele I—VIII — Adjud, jud. Vrancea — bibliotecar: Duță Elena Teofana; Liceul Industrial „I. L. Caragiale” — București, sector 1 — bibliotecar: Diaconu Emilia; Liceul de matematică—fizică „Mihai Viteazul” — București, sector 2 — bibliotecar: Voiculescu Florica; Liceul de filologie—istorie „Z. Kosmodemianskaia” — București, sector 2 — bibliotecari: Ștefănescu Elena—Ștefania; Popescu Georgeta și Mocanu Rodica; Liceul de matematică—fizică nr. 3 — București, sector 3 — bibliotecari: Stan Doina și Miroiu Nelia; Liceul Industrial „Matei Basarab” — București, sector 3 — bibliotecar: Neagu Sofia; Liceul Industrial „Gh. Sincai” — București, sector 4 — bibliotecar: Rucăreanu Rodica; Școala nr. 79 cu clasele I—VIII — București, sector 4 — bibliotecar: Goldstein Ioana; Liceul de matematică—fizică „Gh. Lazăr” — București, sector 5 — bibliotecari: Dănilă Victoria, Bucaciuc Leonia Maria; Școala nr. 150 cu cls. I—VIII — București, sector 5 — bibliotecar: Scrieciuc Elena; Liceul Pedagogic — București, sector 6 — bibliotecari: Șalu Maria Calagiu Viviana; Liceul Industrial „Semănătoarea” — București, sector 6 — bibliotecar: Streche Sevastița; Școala nr. 197, cu cls. I—VIII — București, sector 6 — bibliotecar: Ciobotaru Camelia; Liceul agro-industrial Com. Dragomirești-Vale — București, sector agricol Ilfov — bibliotecar: Cercel Ioana.

M. Ap. N.), „Căi de amplificare a implicațiilor formative ale elaborării lucrărilor personale” (Maior Măcovei Mihai, lector, Școala „N. Bălcescu” — Sibiu); „Orientarea studiului și lecturii elevilor, ale tehnicilor muncii intelectuale — obiectiv important al colaborării permanente dintre profesori, propagandiști și bibliotecari” (prof. Mircea Duduială, Liceul militar „Tudor Vladimirescu” — Craiova); „Autoinstruirea — modalitate eficientă de pregătire multiaterală a viitorilor cadre ale armatei” (col. Emil Croitoru, șef birou, Direcția Cadre și Învățământ a M. Ap. N.).

Un cuvânt de apreciere pentru exemplara organizare.

„Profesorul și biblioteca”

„Profesorul și biblioteca” se înscrie pe linia preocupărilor Bibliotecii Institutului Politehnic București de a-și fundamenta științific relațiile cu publicul, inițiate prin cercetarea „Studentului și biblioteca” ale cărei concluzii au fost la timpul convenit prezentate în revista noastră. Ne oprim de fapt în fața rezultatelor unui sondaj de opinie efectuat în rindul cadrelor didactice din institut cu privire la activitatea desfășurată de bibliotecă, la aportul acesteia la buna desfășurare a procesului didactic, prezentate de Dr. George Anca și dr. Stroe Marcus.

Investigația, întreprinsă în anul școlar 1986—1987 — mai mult cu valoare de sondaj — s-a desfășurat pe bază de scrisoare-cuestionar (14 întrebări) adresată unui număr de 9 profesori universitari, 13 conferențieri, 27 șefi de lucrări, 17 asistenți de la diferite catedre din domeniile mecanică, electronică, chimie, aeronave, energetică, economie politică și socialism științific. Întrebările au vizat, în principal, următoarele aspecte:

— aportul bibliotecii I.P.B. în sprijinirea activității didactice, științifice, de documentare și schimb internațional;

— rolul bibliotecii I.P.B. în sprijinirea activității de pregătire și îndrumare a studentului;

— desfășurarea activității în bibliotecă I.P.B., căi și mijloace de cooperare bibliotecar-cadru didactic, contribuția bibliotecarilor.

Prin formularea lor, întrebările au determinat răspunsuri cu caracter constatativ și apreciativ, precum și propuneri cu implicații explicative (peste 100). Ele au fost interpretate pe baza analizei statistice și deopotrivă a analizei calitative. Judicioși gândită, cercetarea nu a fost totuși, după opinia noastră, finalizată în termeni riguroși știin-

țifici, soldându-se doar cu un inventar de observații și propuneri, e drept sistematizate pe probleme și domenii, sub semnul fiecărei întrebări, dar într-un mod „alb”, constatativ.

Dincolo de aceste rezerve, să le zicem metodolotice, cercetarea a dezvoltat nu numai rolul bibliotecii în procesul didactic așa cum e simțit și apreciat de corpul profesoral, ci și conștiința necesității de conlucrare, în scopul ameliorării serviciilor — de la achiziții și prelucrare catalografică și bibliografică, la formarea deprinderilor de studiu și informare ale cititorilor studenți, înțelegerea responsabilă a cerinței zilelor noastre, în această lume în continuă schimbare, de a înarma specialiștii de mîine cu știința de a se informa, cu deprinderile de studiu independent în bibliotecă.

I. T.

„Sporirea eficienței activității de informare în bibliotecile publice“

Sub acest titlu, în cadrul „Ponticeii '88”, s-a desfășurat la Constanța un simpozion cu caracter aplicat, de lucru, menit prin tematica abordată să stimuleze preocupările lucrătorilor Bibliotecii județene pentru sporirea eficienței acestei activități de bază. Prin intervenția sa, directorul instituției, Constantin Zamfir-Dumitru și-a propus să trateze „Biblioteca județeană ca veriga de bază a sistemului zonal de informare”. Două contribuții, cea a Lilianeii Lazia („Biblioteca — informarea-documentarea — la dispoziția cititorului”) și cea a lui Vanghele Culicea („Importanța fondului de referință în informarea publicului”) au avut în centrul lor relația activității de informare cu publicul beneficiar înrudită ca unghi fiind și intervenția redactorului revistei noastre, Ioana Lupu, participantă la simpozion („Condiționări pedagogice ale eficienței activității de informare”); după cum, pe o problemă de bibliografie locală („Catalogul «Personalității dobrogene» și funcțiile lui în activitatea de informare locală”), autoarea Luana Moina a avut în vedere mai ales aspectele de valorificare a acestui instrument bibliografic.

Cadou pentru codași?!...

Diana N. a fost o elevă eminentă. În fiecare an primea diplome și cărți, pe care părinții — colegi de serviciu cu mine — mi le arătau, nu fără mîndrie, aflîndu-mă în vizită la ei. Diana se pregătea cu tenacitate să devină profesoară de chimie. Scopul propus a fost atins. Acum predă la liceul în care și-a luat bacalauratul.

Cu cîteva zile în urmă, împreună cu părinții, tînăra dirigintă mi-a făcut o vizită. Uitîndu-se peste volumele de versuri ale poezilor contemporani români, Diana m-a întrebat:

— Nu vrei să aruncați o privire? Am întocmit o listă cu scriitori ale căror cărți plănuiesc să le dau premianților...

Lista era alcătuită fără cusur: autori interesanți, cărți bune. Mare a fost surprinderea Dianei însă, cînd am întrebat-o de cealaltă listă.

— Care listă?

— Cu cărțile pentru codașii la învățătură.

— Glumiți? Codașii nu merită premii.

— De acord. Dar nu-i vorba de premii, ci de cîte o carte potrivită, care poate deveni un cadou stimulent. Un fel de memento.

— Îndeobște ei nu citeșc.

— Iată una din cauzele handicapului cultural, fenomen de care nu sînt conștienți, dar care prin complexitatea lui îi împiedică să învețe bine.

— Handicapul cultural? La seminarile de pedagogie nu prea se vorbește despre așa ceva.

— Din păcate! E un fenomen contemporan care nu dispăre ușor. Are mai multe componente: proveniența socială a copilului, situa-

ția familială, gradul de instruire a părinților, capacitatea și răbdarea lor de a ajuta și îndruma învățătura copilului... Dar mai sînt și altele. Prezența unei biblioteci de familie, motivațiile de lectură ale părinților influențează, în mod direct, receptivitatea copilului, deprinderile sale de lectură și învățătură. Cărțile necitite la timp — și mă refer nu numai la bibliografia obligatorie — lasă un hiatus, ca și lipsa cunoștințelor din domeniile muzicii, artelor plastice, mitologiei, istoriei etc. Toate aceste absențe conduc la handicapul cultural, fenomen — și cercetările sociologice dovedesc acest lucru — ce nu dispăre de sine și, dacă nu intervine în primul rînd pedagogul, microcolectivul în care se dezvoltă copilul, acesta se va statornici, iar surplusul de cunoștințe culturale care este atît de necesar pentru asimilarea mai ușoară a materiilor predate nu va putea apare. Handicapul cultural mai are și o altă trăsătură negativă: datorită componentelor lui, amintite mai sus, se perpetuează...

— Și credeți că o carte dăruită unui codaș la învățătură poate duce la schimbarea acestor stări?

— O singură carte, nu. Este nevoie de mult tact, de o preocupare sistematică a pedagogilor, de o abordare individuală și, mai ales, de depistarea acelor preocupări care îl atrag pe elev, deci și de organizarea timpului său liber, care să-l ducă la satisfacții și succese...

Balogh József

Medii audiovizuale dedicate comemorării centenarului morții lui Mihai Eminescu

Pătrunderea audiovizualelor în bibliotecile din țara noastră este legată în mod incontestabil și de numele lui Ștefan Andronache, responsabilul Bibliotecii municipale Tecuci, colecționar și creator, tehnician și pedagog al domeniului și totodată neobosit și pasionat propagator.

Centenarul morții lui Mihai Eminescu ce se va comemora anul viitor, a prilejuit realizarea unei suite de diaporame: „Fiind băiet, păduri cutreieram”. „Reverie emines-

ciană”, „Dintre sute de catarce”. „La steaua”, întregite de o comunicare „Ilustratori ai creației poetice eminesciene. De la Mișu Teșanu la Eugen Ștefan Bonșcă”.

La invitația unor biblioteci, au fost susținute minispectacole audiovizuale la Galați, Slobozia, Brașov, Tulcea, Bîrlad, Bacău, Piatra Neamț, Negrești, Botoșani, autorul fiind mereu receptiv și dornic să susțină prin realizările sale și alte manifestări omagiale ce se vor organiza în „Anul Eminescu”.

Consultatii

Pedagogia diferențiată a lecturii

Indrumarea lecturii diferitelor grupuri de cititori solicită tot mai mult cunoașterea unor criterii necesare elaborării de strategii adecvate. Strategii ce par a putea fi furnizate de *pedagogia diferențiată a lecturii*. Demers metodologic abia în curs de constituire, pedagogia diferențiată a lecturii conține totuși un sistem de principii, metode, procedee și tehnici care pot contribui la creșterea eficienței muncii bibliotecarului.

Prima premisă cu caracter de axiomă în acest sens este cea privind rolul și importanța bibliotecarului ca factor esențial în procesul instructiv-educativ desfășurat într-o colectivitate socială dată. Astfel, în școală, el este tot mai mult asimilat, în viziunea UNESCO, cu *profesorul asociat*, în sensul că, alături de pregătirea și organizarea, cit și în desfășurarea și evaluarea lecturilor, bibliotecarul este cel care asigură realizarea acestora alături de profesorul propriu-zis. Dacă luăm în seamă faptul că biblioteca tinde tot mai mult să depășească imaginea arhaică rămasă în memoria învechită a unora ca depozit de cărți, devenind laborator de învățare permanentă al unei colectivități umane care va asimila treptat, dar în mod necesar, mijloacele noi de învățare — discursi, benzi video, calculator etc. — atunci, probabil, că vor fi și noi argumente pentru a releva importanța muncii bibliotecarului, rolul și locul său nou în colectivitatea umană.

Intemeierea unei acțiuni educative cu cartea, în munca bibliotecarului, prin prisma pedagogiei diferențiate a lecturii, semnifică luarea în considerație a faptului că orice lectură presupune obiective, conținut, metode de desfășurare și evaluare. Deși structura generală e aceeași, indrumarea lecturii diferă însă de la un tip de lectură la altul, de la un domeniu la altul. De asemenea, se cer luate în seamă și alte elemente ca: nivelul de instruire, deprinderile de lectură formate, centrele de interes cultural, capacități legate de personalitatea cititorului, cum sînt concentrarea atenției, volumul informației stocate, plasticitatea concepției despre lume etc.

Diferențierea tipurilor de lectură pare a pleca, în primul rînd, de la mijlocul esențial cu care operează o lucrare sau alta. De regulă, se disting două mari categorii de cărți — cele științifico-tehnice și cele li-

terar-artistice. În cazul primelor, preponderent pare a fi conceptul, discursul bazat pe raționamentul științific, care utilizează inducția și deducția, analiza și sinteza, demonstrația, calculul matematic etc., în vreme ce lucrările literar-artistice presupun o anumită preponderență a imaginilor plastice, utilizînd și ele o metodologie specifică — metafora, compoziția, analogia etc.

Simpla înșiruire a citorva elemente specifice ne relevă că indrumarea lecturii e necesar să țină seamă de acestea pentru a opera cu o eficiență acceptabilă. Cu atît mai mult atunci cînd avem de-a face cu cititori tineri, cu elevi sau studenți care nu au întotdeauna și o vastă experiență în domeniul metodologiei lecturii, citind adesea „ce le pică în mînă” cum se spune. Or, pedagogia lecturii presupune înălțurarea în bună măsură a spontanului, a aleatorului în lectură și transformarea acesteia în proces organizat care să producă maximum de efecte pozitive.

Pedagogia lecturii științifice tinde azi să devină tot mai mult un obiect de atenție specială în biblioteconomie. Chiar marii oameni de știință ca A. Einstein, Max van Laue, Fr. J. Curie, E. Racoviță, Gh. Marinescu ș.a. s-au preocupat intens la vremea respectivă de metodologia lecturii cărților științifice. Este și firesc, deoarece, în concepția lor, știința nu este apajul doar al citorva inși, ci un tezaur al întregii comunități, un bun de care trebuie să beneficieze toți oamenii.

Un prim element de dispută dar de maximă importanță în pedagogia lecturii științifice îl constituie chiar obiectivele lecturii sau ce poată să facă cititorul după ce a parcurs o lucrare științifică sau alta. Desigur, aici există o paletă largă de posibilități de a formula obiectivele lecturii în funcție de nivelul de instruire, de vîrstă, de sarcinile profesionale sau școlare, de mediul socio-cultural etc. Într-un sens mai larg însă, *orice lectură fiind și un proces de autoinstruire și autoeducație*, aceasta presupune o intervenție conștientă a cititorului și deci o schițare, fie și foarte vagă, a scopurilor lecturilor sale. Ca atare, aici sînt prezente cel puțin două elemente ce se cer să realizeze citorul printr-o lectură sau alta (pregătirea unei teme la școală, a unui examen, realizarea unei comunicări științifice, simplă distracție etc), iar pe de altă parte, ce speră bibliotecarul să poată face cititorul după o lectură sau mai precis după un ciclu de lecturi ale unor lucrări științifice. De aceea, *stabilirea obiectivelor lecturii* este obiect de dispută, unii mergînd pe ideea că acestea îl privesc exclusiv pe cititor și bibliotecarul nu are nici un amestec.

O astfel de orientare trădează vechea concepție despre bibliotecă și bibliotecar și anume — bibliotecă — depozit de cărți, iar bibliotecarul — custodele acestui depozit; munca lui se rezumă la a da sau primi cărți din spatele unor uși închise și strașnic ferecate. Evident, în această situație legăturile cititorilor cu lumea minunată a cărților sînt tăiate, iar cele ale bibliotecarului cu lumea oamenilor, cu frămîntările lor, la fel. Noua concepție despre bibliotecă și bibliotecar este tocmai a unei instituții și a unui specialist în domeniu foarte activ — a unui om de acțiune, care să fie sufletul unei culturi în comunitatea în care trăiește și pe care e necesar să o slujească temerar, cinstit, neobosit.

Elaborarea *obiectivelor lecturii științifice* nu se poate face în mod amănunțit și deci operabil, decît în situații concrete. Există totuși o structură generală a

acestora de care se cere a se ține seama și anume: *obiective de cunoaștere* (ce cunoștințe noi se vor achiziționa), *de valoare sau axiologice* (ce valori noi pot fi interiorizate de către cititor sau ce dezvoltări se pot face la sistemul de valori, de criterii de apreciere), *de acțiune sau praxiologice* (ce îndeminări, capacități de transformare, de acțiune se dezvoltă sau se dobîndesc).

Conținutul propriu-zis al *lecturii științifice* se referă la ce cărți citește și cum citește unul sau altul dintre cei care împrumută cărți de la bibliotecă. Conținutul este în funcție de cărțile existente, de interesul cultural, de scopul lecturii și de aceea numai aparent acesta pare a fi primul element într-o pedagogie diferențiată a lecturii. Și conținutul lecturii este supus unei duble influențe — a motivației lecturii cititorului și a activității desfășurate de bibliotecar. Intervenția bibliotecarului în alegerea unei cărți sau a alteia, ca și în conturarea obiectivelor și metodologiei nu este deloc de genul dirijismului, al tuteii, cititorul fiind factorul primordial în propria-i activitate, ci este unul de ajutor, de clarificare mai bună a scopurilor, a conținuturilor, a metodelor de lectură. Adică nu este vorba de a impune citare sau cutare idei, lectură, gen de activități, ci de a reliefa tocmai ce este valoros în scopul lecturii, într-o lucrare sau alta, într-o modalitate de studiu sau alta. De aceea, se cere astăzi o amplă pregătire psihologică, pedagogică și sociologică a bibliotecarului pe baza căreia poate găsi căile adecvate spre sufletul cititorului, a trebuințelor sale culturale, a posibilităților pe care acesta le posedă.

În stabilirea conținutului lecturii științifice, se cer să acționeze o serie de principii didactice cum sînt cel al continuității și consecvenței, al complexității crescînde, precum și principiile orientării ferme materialist-dialectice, al legării strînse de nevoile producției, ale muncii și vieții etc. De asemenea, este necesar să se aibă în vedere lecturarea în primul rînd a „cărților de căpătîi” dintr-un domeniu științific sau altul, care prin conținutul lor relevă în mod explicit problemele puse și soluțiile date acestora în diferite epoci istorice.

În privința *metodelor de lectură* a cărților științifice, am menționat că lectura acestui gen de carte presupune cu necesitate studiul, conspectul, planul conceptual, logic al discursului științific și nu simplă lectură facilă. Probabil de aceea și unii cititori ezită să facă lecturi ample și aprofundate cărții științifice, cu excepția manualelor, cursurilor etc. Aici este implicată o axiomă fundamentală — *nu poți avea o cultură științifică acceptabilă fără lectura serioasă a cărților fundamentale ale domeniului*. Cu atît mai mult azi, în revoluția științifico-tehnică, cînd într-un timp de numai cîțiva ani în unele domenii ale cunoașterii științifice se dublează volumul informației. *Studiul*, ca modalitate esențială de lectură, de lucru cu cartea științifică, are rigorile sale și sperăm să ne oprim asupra lui cu alt prilej, pentru că este o problemă capitală, credem, atît pentru noi ca indivizi, cit și pentru societatea noastră, ce și cum studiem continuu în procesul educației noastre permanente.

Pedagogia lecturii beletristice pare a fi ceva mai dezvoltată, atît datorită preponderenței acestui gen

de lectură, cît și preocupărilor mai intense în acest domeniu. De aceea ne vom opri mai succint asupra acestuia.

După convingerea noastră și aici avem tetraedul — obiective, conținut, metodologie, evaluare. Ca *obiective*, un loc mult mai amplu îl au cele de valoare, deoarece prezentînd situații de viață relevante pentru o stare concretă sau alta se operează cel mai adesea cu judecăți de apreciere și deci cu un anumit sistem de valori. Desigur nu lipsesc nici obiectivele cognitive și cele praxiologice, dar ele au o pondere mai redusă în comparație cu cele axiologice. Este destul de dificil să stabilești un întreg evantai de valori posibile de interiorizat prin lectura beletristică. Totuși, credeam că ele țin de universul valorilor politice, morale, patriotice, estetice, filosofice, ateiste. Adică tocmai a acelor instrumente spirituale care ne ajută să ne orientăm în cultură, în societate, în viață și pe care să ne fondăm acțiunile proprii. Și aici, ca și în cazul lecturii științifice, este necesar să ținem seamă de dezvoltarea anterioară a cititorului, de cerințele dezvoltării sale școlare, profesionale, culturale etc.

Conținutul lecturii beletristice este foarte diversificat și nu are stringența domeniului științelor. De aceea orientarea spre un conținut sau altul se face uneori sub impresia momentului, mai ales în cazul cititorilor tineri. De aici, dificultatea pentru bibliotecar de a asigura o lectură continuă și consecventă într-un anumit domeniu, cît mai productivă pentru un cititor sau altul. Un punct de reper în această orientare îl poate furniza interesul deosebit pentru un gen de acțiuni (de aventuri) — mari descoperiri științifice, călătorii extraordinare etc —, dar și discuția cu cititorul sau observarea unor atitudini, declararea unor preocupări pentru o problemă sau alta.

Un principiu necesar de avut în vedere în acest caz este cel al impresionabilității, adică în prezentarea acțiunii se utilizează elemente de construcție internă care captivează, te țin „prins” pînă o citești în întregime, desigur avînd în vedere și profunzimea mesajului cărții respective.

Metodologia lecturii beletristice este și ea destul de bine cunoscută, nefiind exigențe deosebite aici. Totuși menționăm necesitatea de a conduce cititorul de la fabulă, narațiune, la semnificații, la mesaje. Tot mai mult teren cucerește *lectura rapidă*, aplicabilă cu oarecare rezultate în acest caz. Exigențele sînt mai ales legate de capacitatea mare de concentrare, viteza de pricepere a semnelor și a înțelesului frazelor — a acțiunii și trecerea la receptarea rapidă a contextului și structurii conținutului în cazul lecturii rapide.

Pedagogia diferențiată a lecturii cuprinde, după cum se poate observa din cele de mai sus, o suită de probleme care se cer avute în vedere în munca bibliotecarului. Ne-am oprit doar asupra citorva pe care le considerăm în primul rînd demne de interes. Ele pot stîrni controverse, dar controversele însele nu ar face decît să ducă la noi precizări într-un domeniu dificil și responsabil al muncii culturale.

dr. NICOLAE VINȚANU

Teorie și practică

În propaganda

cărții

Propaganda (propagare — a răspîndi), într-o accepțiune mai largă a termenului, formulată din perspectivă sociologică, se referă la ansamblul de mijloace simbolice, nepractice, puse în mișcare într-o manieră mai mult sau mai puțin deliberată pentru a influența atitudinea celorlalți cu privire la valori, obiecte sau persoane la care aceștia nu aderă total sau nu aderă deloc.

Spre deosebire de publicitate, care urmărește plasarea rapidă (avantajoasă în primul rînd pentru cel care dă) a ceva, succesul fiind determinat de cantitate, propaganda urmărește să formeze și să consolideze o atitudine de durată, calitativă, care să poată deveni, cel puțin teoretic, mutual avantajoasă.

În cazul unui stat socialist ca al nostru, propaganda ține, așadar, de educație și contribuie în mod direct la formarea și perfecționarea unei noi calități umane, spre binele și propășirea întregii colectivități, întereșele mărunte, personale sau de grup fiind abolite în numele intereselor generale ale societății.

Dacă avem în vedere *propaganda vizuală*, trebuie să-i recunoaștem ponderea deosebită în societatea contemporană. Astăzi lumea trăiește în plină eră a imaginii. Filmul, televiziunea, afișul, fotografia sînt forme ale culturii, în sens larg, propagate vizual în primul rînd. Cartea, care ține de cultura tradițională prin care sînt filtrate chiar și inconștient celelalte mesaje, aparține și ea aceluiași teritoriu al privirii, al mesajului receptat vizual. Ca obiect care se oferă ochiului uman, cartea este ea însăși un stimul adresat diverselor categorii de cititori. Fiind o instituție publică, biblioteca nu se poate dispensa de serviciile propagandei, ale propagandei vizuale în primul rînd. Ea își evaluează eficiența și calitatea muncii și în funcție de numărul de cititori, așadar de cantitatea de public atrasă spre lectură. Mijloacele și metodele prin care acest număr poate fi în creștere nu-i sînt, în consecință, indiferente. Inauguratorul biblioteconomiei moderne, Gabriel Naudé, se interesa, încă în 1627 (*Advis pour dresser une bibliothèque*) de rolul propagandei vizuale în sistemul de organizare și funcționare al unei biblioteci publice. Dacă atunci singurul mijloc recomandat și utilizat era expoziția de carte, astăzi metodele de popularizare și valorificare optimă a informației conținute în textul tipărit sînt multe și tot mai variate. Propaganda vizuală trebuie să țină seama de ritmul exploziv al aparițiilor editoriale și să opereze cu competență o pre-selecție a valorilor în funcție directă de profilul tip al publicului consumator pe care bibliotecă îl deservește. Rolul și sarcinile actuale ale bibliotecarului ca „dispecer” avizat al informației au crescut simțitor și și-au adîncit complexitatea. Mijloacele vizuale se conjugă cu cele audio, fiecare detaliu al muncii cu cartea putînd deveni o formă de propagandă.

Comportamentul și motivațiile sînt asemenea unui aisberg (vezi François Mariet. *Psychosociologie d'aujourd'hui*, Bordas, 1975): ce se vede e o mască a ceea ce provoacă dinăuntru această mască. Se cer

cunoscute și studiate motivațiile pentru a putea interveni acolo, înăuntru, în vederea influențării comportamentului. Cu alte cuvinte, o bună și eficientă propagandă vizuală nu se poate realiza decît în condițiile în care biblioteca a depus eforturi conștiente și diversificate pentru a-și cunoaște beneficiarul. Anchetă și chestionare sociologice trebuie să premergă momentul alegerii și utilizării unui mijloc sau a altuia de propagandă. Trebuie identificată adresa cu maximum de precizie posibilă. Tipurile de cititori catalogate după diverse criterii — de vîrstă, de profesie, de sex etc. —, orizontul lor de așteptare, nevoile formulate ori latente de lectură sînt date indispensabile unei propagandă vizuale de calitate. Fiindcă activitate generală a bibliotecii de astăzi are drept țintă ultimă permanentizarea unei anumite atitudini față de carte, de știință, de cultură, crearea unei necesități spirituale permanente care să fie mobilul frecventării bibliotecii. Caracterul profund politic și funcția educativă sînt coordonate de bază ale activității bibliotecare, pe care propaganda vizuală se cuvine să le aibă în permanență în vedere. Conținutul, procedeele și rezultatele propagandei sînt în strînsă legătură și se condiționează reciproc.

Concret, *propaganda vizuală bibliotecară* apelează la diverse forme de captare a privirii (Beickfang — în literatura de specialitate) pentru a atinge efecte de profunzime și durată la nivelul conștiinței. Formele de atragere a cititorului sînt: firma bibliotecii, programul de funcționare afișat, vitrinele cu cărți, raftul liber cu indicatoarele de orientare și informare a cititorului, indicatoarele publicitare pentru secții, colecții etc., afișele acțiunilor cu cartea, fluturașii informînd asupra fondului și activității bibliotecii, desenele, tablourile direct legate de lectură, de carte, lozincile pe tema lecturii și a binefacerilor ei, anunțurile publicitare din presă, etajerele tematice, colțul special „Cărți noi”, pliante, panouri publicitare, cataloage ilustrate pentru copii, liste de recomandare și informare bibliografică, graficele privind realizările bibliotecii, aspectul general al sălilor de lectură și chiar ținuta bibliotecarilor ș.a.m.d.

Toate formele enumerate mai sus și altele din aceeași categorie depind de imaginația și dăruirea bibliotecarilor, de conștiința lor profesională și concură în a crea o atmosferă plăcută, cu o notă de distincție și confort în măsură să atragă cititorul, să-i accentueze sentimentul că se află într-un lăcaș de cultură, capabil să-i procure satisfacții intelectuale, estetice, morale.

O atenție deosebită se cere acordată în continuare ținutei științifice a propagandei vizuale, indiferent cărei categorii de cititori se adresează, cu atît mai mult cînd este vorba despre mijloacele de atragere la lectură a copiilor, a tinerilor, cel mai propice material uman pentru conjugarea intențiilor informative cu cele formative. Se știe că „interesul, motivația afectivă este mobilul a tot” (Jean Piaget). Altfel spus, este necesară o cunoaștere aprofundată a preferințelor, înclinațiilor cititorilor-copii pentru a veni în întîmpinarea lor și a construi și favoriza pe temeiul afective mecanismul cognitiv superior. Cartea de calitate din orice domeniu trebuie expusă nu numai în condiții estetice atrăgătoare, ci însoțită de un minim aparat de îndrumare a lecturii. Fondul de referință, cărțile noi, periodicele de care dispune secția se cer nu doar expuse riguros biblioteconomic în rafturi, ci „dinamizate” prin acțiunea directă de propagandă.

Propaganda vizuală este astăzi un sistem de căi de formare și informare a cititorului, care, mai mult ca oricînd, nu poate fi neglijat.

Irina PETRAȘ-POANTA

Condiții optime pentru recepționarea în colectiv a mesajelor audiovizuale

Pentru a asigura o valorificare cât mai eficientă a multiplelor posibilități de diseminare a informațiilor oferite de mijloacele audiovizuale trebuie să alegem o încăpere adecvată, cu o dispunere de tip „auditorium”, capabilă să permită o bună vizionare și, respectiv, o audiție satisfăcătoare.

Pereții camerei — destinate unei astfel de activități — trebuie să fie suficient de groși și să nu aibă nici un fel de goluri. Dacă zgomotele din exterior nu pot fi atenuate de elementele de construcție, se va apela la mijloacele de corectare, fonoabsorbante (panouri de placaj, geamuri de sticlă cu un strat de aer între ele, vată de sticlă, draperii de pluș etc.).

Crearea unui microclimat adecvat trebuie să ne preocupe în aceeași măsură. O temperatură peste limitele normale (18—20°C) conduce la un randament scăzut, la somnolență, iar cea destul de rece accentuează diminuarea sensibilității tactile și a puterii de concentrare.

În situația în care constatăm că proiecția poate fi afectată de lumina zilei, vom recurge la folosirea unor storuri sau perdele de culoare închisă.

Scaunele cu spătar (de preferință tapitate) vor fi aranjate în semicerc, astfel încât fiecare spectator să vadă imaginile în întregime și să perceapă cât mai fidel sunetele. Toate obiectele din cimpul vizual, care ar putea distra atenția, trebuie îndepărtate.

Pentru asigurarea unei vizionări corecte a imaginilor vom instala aparatul de proiecție la o distanță apreciabilă de ecran și, desigur, la o înălțime adecvată pentru a evita formarea de imagini trapezoidale. Distanța de la care se face proiecția se alege în funcție de spațiu, de puterea lămpii și de calitatea ecranului.

O dată cu mărirea dimensiunilor imaginilor proiectate (prin plasarea proiecteurului cât mai departe de ecran) scade și luminozitatea acestora. Pentru remedierea inconvenientului se recomandă înzestrarea proiectului cu un obiectiv cu distanță focală lungă (între 100—250 mm) care permite realizarea unor proiecții de foarte bună calitate de la distanțe de 5—12 metri.

Ecranul (cu dimensiunile de 180 × 180 cm) se va instala pe verticală în fața scaunelor la o distanță de 20 cm de perete și la o înălțime de cel puțin 110 cm de podea. Vom evita ecranele direcționale (perlate, metalizate) care sînt recomandate doar pentru sălile foarte înguste și pentru un număr restrîns de spectatori. Acestea prezintă un coeficient ridicat de luminozitate pe centru și scăzut pe margini. Ecranul ideal va fi cel mat, confecționat din pînă vopsită cu alb de zinc (în amestec cu lapte), sulfat de bariu sau carbonat de magneziu sau chiar unul foarte simplu, realizat din câteva coli albe de carton care creează un minimum de probleme prezentînd aceeași strălucire pentru oricare poziție a spectatorului.

Cînd diaproiectorul nu posedă un obiectiv cu distanță focală lungă, iar în dreptul ecranului și pînă la peretele din spatele său sînt aproximativ 3 m, vom recurge la o coală de calc, bine întinsă pe un

cadru rigid pentru proiecția inversă. Procedînd astfel vom avea grijă să inversăm și poziția diapozitiivelor emulsiă filmelor va fi întoarsă cu fața spre lampa incandescentă.

Aparatele pentru lecturarea microformatelor se vor instala într-o sală specială cu instalații pentru controlul umidității și temperaturii, și condiții de iluminat corespunzătoare. Se va avea grijă ca lumina naturală să nu devină stînjenoasă pentru lectură. Pereții sălii se vor tapița cu materiale fonoabsorbante. În dotarea sălii trebuie să existe aparatele propriu-zise, echipamentele pentru conservarea microformatelor, dulapurile pentru păstrarea rezervei de aparate de lectură etc. Aparatele se vor așeza pe pupitre comode ce vor permite luarea notelor de lectură după microimaginile proiectate pe ecran.

Mijloacele tehnice destinate redării înregistrărilor sonore (de pe disc sau bandă magnetică) se vor instala pe o măsuță plasată nu departe de ecran. Calitatea audiției este asigurată atît de aparatura de performanță, cît și de numărul elementelor de redare (difuzoare). Într-o sală de 30—50 de locuri se va folosi un amplificator cu o putere de 25 wați capacitate; la 100 de locuri, se va utiliza o stație cu putere dublă. Pentru obținerea unei redări fidele a sunetului se vor folosi boxe supradimensionate, de 30—40 wați, în primul caz, și de 70—80 wați în cel de al doilea caz. Difuzoarele vor fi amplasate simetric, pe colțuri, la nivelul înălțimii urechilor ascultătorilor. Se va acționa asupra balansului amplificatorului, urmîrindu-se poziționarea lor corectă pentru obținerea efectului stereo. O bună orientare evită interferențele acustice (unghiul mort al audiției) și asigură relieful sonor, volumul și claritatea acestuia în mod uniform pe toată suprafața ocupată de ascultători. Ele nu vor fi paralele cu nici o suprafață (perete, plafon etc.) pentru că, altfel, vor favoriza creșterea fenomenului de rezonanță și de ecou. Sălile de formă trapezoidală sau ovoidală permit auditorului perceperea sunetelor în intensitatea și timbrul lor natural. Înălțimea sălii nu trebuie să depășească jumătate din lungime.

Pentru audiții, ambianța cromatică a încăperii ocupă un loc destul de important. Dacă tavanul și țiplăria ușilor sau ferestrelor sînt de nuanță albă sau crem, iar pereții au nuanța galben-deschis sau bej se va crea întotdeauna o stare de confort psihic și de bună dispoziție ce stimulează intelectul beneficiarului. Iluminarea artificială, discretă și colorată, precum și temperatura care oscilează între 18—20°C asigură ambianța reconfortantă.

Respectarea tuturor acestor indicații privitoare la condițiile de vizionare și ascultare contribuie la optimizarea potențialului afectiv și intelectual al beneficiarilor activității întreprinse.

Înainte de desfășurării unei activități cu caracter audiovizual se vor lua următoarele precauții: la proiector se va centra lampa, se va verifica tensiunea de alimentare, se va regla focala obiectivului, se va verifica modul de funcționare a telecomenzii și curelele de antrenare și se va regla claritatea imaginii pe ecran.

Pentru instalatia de redare sonoră se vor verifica modul de racordare la rețea și de funcționare și vor fi pregătite, ca rezervă, un aparat similar, cablu de alimentare, siguranțe electrice, rolă goală pentru benzi, doză pentru picup. De asemenea, se va controla existența, starea și ordinea documentelor vizuale sau sonore; se va face o probă de funcționare a proiecteurului și, respectiv, a picupului sau magnetofonului și se va pregăti lista cu indicații pe timpul desfășurării activității.

Stefan ANDRONACHE

Lucrări de specialitate

RĂSPUNSURI LA O PRIORITATE: INFORMAREA SPECIALIȘTILOR

Realizarea ambițioaselor programe de dezvoltare a României și, pentru aceasta, dezvoltarea științei și tehnicii pe baza cercetării fundamentale și aplicative care dobândește un rol tot mai hotărâtor în asigurarea progresului, cultivarea spiritului creativ la nivel de masă presupun cu necesitate o permanentă infuzie de nou: noul ca ferment al noului. De aici, o răspundere sporită pentru instituțiile și organismele ce asigură accesul la informație.

În acest context trebuie privite și două lucrări, relativ recent apărute: „*Înțelesuri metodice privind informarea și documentarea în domeniile științei și tehnicii*” (Buc., 1987, 53 p.) lucrare elaborată de Colectivul de Studii din Institutul Național de Informare și Documentare și Serviciul Metodice din Biblioteca Centrală de Stat a R.S.R. și „*Ghid de documentare în agricultură*” (Buc., 1987, 151 p.) multgr. în 4°, realizat de Biblioteca Centrală de Stat a R.S.R. și Oficiul de Informare Documentară pentru Agricultură și Industrie Alimentară.

În intenționalitatea lor, ambele lucrări au în primul rând o valoare informativă, de conducere către sursele informării și documentării în două cimpuri esențiale pentru economia națională; întrebarea la care răspund deci ar fi „unde să ne informăm”. Prima lucrare are însă și o evidentă funcție formativă încercând o introducere a beneficiarului informării în știința de a o face, conținând deci unele răspunsuri la întrebarea „cum să ne informăm”.

Mai limpede în concepția și în structura sa, „*Ghidul de documentare în agricultură*” conține informații despre: rețeaua de unități de cercetare și de învățământ superior în domeniul științelor naturii și științei agricole, muzee de științe naturale și edituri; unitățile de informare documentară și bibliotecile

care produc și vehiculează informații în acest domeniu (pe lângă datele de adresă și publicațiile editate, se indică și dimensiunile globale ale colecțiilor nestructurate însă pe domenii de interes). În această primă parte a lucrării, ce se întinde de-a lungul a șase capitole, informațiile sînt inserate pe criterii geografico-alfabetice (pe județ și respectiv pe localități).

O a doua parte a lucrării semnalează, în ordinea clasificării zecimale, publicațiile în serie primare și secundare românești din domeniul agriculturii, ca și din domeniile științelor naturii și medicinei interesind agricultura — generale și specializate —, precum și lucrările de referință românești și străine, din domeniul științelor agricole, ordonate de astă dată alfabetic și respectiv pe țări de proveniență (descriere bibliografică și trimitere la colecție, respectiv la biblioteca deținătoare, indicată prin siglă, cu mențiunea cuvenită de cotă).

Lucrarea e întregită — și astfel informațiile conținute sînt valorificate mai complex — printr-un sistem de index: pe materii; alfabetic de titluri; Publicată în serie și alfabetic de autori și titluri. Cărti.

O ultimă anexă, de o indiscutabilă utilitate, conține un extras din clasificarea zecimală, respectiv diviziunea 68 Agricultură și domenii înrudite.

Înțelesurile metodice privind informarea și documentarea în domeniile științei și tehnicii este o lucrare mai ambițioasă și, cum arătam, cu funcționalitate mai complexă. De aici decurg însă și unele neîmpliniri. După o introducere elocventă cu privire la „explozia informațională” contemporană și perspectivele ei și impactul ei asupra publicului interesat, respectiv a specialistului, privit cu limitele sale biologice și temporale, în planul accesului direct la domeniul/domeniile de interes, se intră firesc în materia propriu-zisă a acestui îndrumar care-și propune să ofere „cîteva sfaturi utile privind modul în care se pot identifica și procura «informațiile» necesare rezolvării unor probleme apărute în procesul de învățămînt, cercetare și producție”. Într-un prim capitol, sînt prezentate (și definite) *Sursele „primare” de informare și documentare*, pe categorii (periodice și neperiodice) și

specii, cu notarea succintă a tipului de informații vehiculate de fiecare din acestea și a încălecurii lor de noutate, respectiv de viteză a transiterii noutății. Un spațiu puțin mai mare, pe deplin motivat și de o funcționalitate aparte, este acordat brevetelor de invenții și instituției care acordă în țara noastră brevete dar și colecționează un număr impresionant de descrieri de brevete de invenții (O.S.I.M.).

Cel de al doilea capitol — „*Cum ne procurăm referințele bibliografice?*” — răspunde la întrebări care transmit de fapt cunoștințe esențiale pentru orice beneficiar al informării: *Ce sînt referințele bibliografice? și Știm să definim corect informațiile de care avem nevoie?*

Un al treilea capitol privește *Organizarea fondului propriu de informații bibliografice*.

Operaționalizarea cunoștințelor și informațiilor cuprinse în această parte a lucrării se face prin intermediul „anexelor”, de fapt partea cea mai substanțială a îndrumarului, din punct de vedere informativ, cum rezultă din însăși enunțarea titurilor lor: I. *Referințe bibliografice. Elemente constitutive pentru diverse tipuri de documente*; II. *Simboluri utilizate în CZU*. III. *Servicii de informare și documentare oferite de INID*; IV. *Profiile tematice ale sistemului SELECT-DATA*. V. *Lista unităților de informare și documentare și a bibliotecilor mari din R.S.R.* (cu adrese și numere de telefon).

Cu caracter, de astă dată, efectiv de anexă, este inserat la sfîrșitul lucrării *Regulamentul-cadru pentru organizarea și funcționarea bibliotecilor specializate*, circulat și în broșură independentă.

Nu cunoaștem tirajul celor două extrem de utile instrumente de informare, dar ne exprimăm convingerea că numai larga lor difuzare, ajungerea lor în mîna specialiștilor, ca și a celor în curs de formare universitară și chiar a unui public mai extins din rîndul cadrelor cu pregătire medie va determina adevărate mutații în comportamentul informațional al acestora.

FAȚA NEVĂZUTĂ A CĂRȚILOR

Iorga spunea odată, la un curs ținut la Universitatea liberă de la Valeni, că o bună parte din știința sa istorică este scoasă din inscripțiile de pe cărțile bătrâne. Prin această afirmație marele savant atrăgea atenția asupra importanței documentare a notelor din manuscrise și tipărituri, tezaur impresionant și reprezentativ de memorie culturală a poporului român, alif de răzleț prospectat pînă la el.

De la Iorga încoace, studiul acestor însemnări a fost aprofundat și așezat pe temelii științifice de diferiți istorici și bibliologi. Merite deosebite îi revin, în acest sens, lui Florian Dudaș care, reluind dosarul circulației cărților românești vechi, a amplificat cercetarea prin descifrarea și prelucrarea unei bune părți din zestrea de date oferite de inscripțiile pe carte, a tratat noi coordonate ale domeniului. Fidel preocupărilor sale de investigație a manuscriselor și tipăriturilor ardeleni¹, dar mai ales de cartografierea a circulației și răspîndirii cărților vechi, din secolul al XIX-lea pînă în secolul al XIX-lea², Florian Dudaș servește competent și munificent cultura românească, întregeste filele albe ale istoriei cărții la noi, aduce măruturii inedite despre menirea cărților în asigurarea unor circuite spirituale continue și active.

Miezul lucrării reliefează ideea atît de limpede dovedită a rezistenței pe care spiritul o opune silniciei, a biruinței cuvîntului scris sau tipărit în fața barierelor administrative: cenzurări, confiscări, întemnițări, arderi. „Lumina lumii” a răzbătut pînă în cătunele îndepărtate pentru a păstra mereu trează conștiința unității culturale românești. Decretele imperiale din 1746 — repetate în 1768 și în 1770 — prin care se oprea intrarea în Transilvania a cărților ieșite din tiparnițele Țării Românești și Moldovei nu au reușit să stăvilească „izvorul de apă vie”. În ciuda politicii de intoleranță, tipăriturile muntești și moldovenești au continuat să circule pe tot cuprinsul Ardealului.

Examineate de Florian Dudaș cu instrumentele statisticii, însemnările de pe cărți dezvăluie informații substanțiale și utile. Ele vorbesc despre rostul cărților, despre tipărirea sau multiplicarea lor prin copiere, despre desfacerea lor prin sate și țiguri, moștenirea lor din tată în fiu — pentru a le feri de înstrăinare —, donarea, ocrotirea și chiar răscumpărarea lor. Autorul descinde într-un univers fascinant, populat de domni, boieri și clerici patrioți, de țărani, dascăli și oșteni,

dar mai ales de tipografi, copiiști, legători, colportori peregrini și cititori, oameni de demult a căror strădanie de plămădire, difuzare și conservare a cărților a fost pusă în slujba unui înalt ideal de cultură a neamului.

Personajele-cheie ale acestei lumi, cei care au dinamizat caracterul popular al răspîndirii cărților, erau însă colportorii și copiiștii. „Purtători de cultură, negustorul de cărți rătăcea cu ele timp de săptămîni prin țară pînă în Dobrogea”³. Copistul, la rîndul său, „cu desăgii plini de cărți tipărite sau manuscrise, cu hirtie, călămăr, cu negreală și condeiu, străbătea satele (...) și se apuca de copiat și scria necontenit săptămîni, ba uneori luni întregi.

Cărțile costau o avere și, ca urmare, nu de puține ori erau procurate prin strădania întregii obști. De aceea, erau privite ca o adevărată „moșie a sufletului”, iar în ele se treceau numele celor care au dobîndit-o și cui au dăruit-o, ca într-un autentic testament bătrînesc. Erau plătite în bani, dar mai ales în produse agricole, vite, pămînt, arende sau zile de lucru. Pentru achiziționarea lor se făceau sacrificii considerabile, astăzi de neînchipuit, pentru că, în credința poporului, „nu eșie saraș cel ce mare tată și muma, ci acela care nu știe carte”. Un diaș își dă chiar uneltele de scris pentru o psaltire: „Aciașă carte am luat-o, eu de la Neculaș Dascălu ot Margineu și arti dăi o păreche de călămări, eu Tanășă Diașu, let 7261”⁴. Cărțile erau scumpe întrucît reprezentau o valoare durabilă, esențială în propășirea spirituală a colectivității. Pentru o așezare românească, lipsa cărților era o adevărată ocară.

Cartea a avut un rol funcțional preponderent în cultura noastră. Ea era considerată nu numai un accesoriu al liturghiei, dar și un instrument de cunoaștere, slujind în mare măsură învățaturii: „Acum am scris acest octoih spre folosul pruncilor celor românești și pentru că nu sînt cărți destule românești spre treaba școlilor, m-am ostenit de l-am scris eu Teodor Uibardi, diaș și dascălu în orașul Sighetulu, 1820.”⁵

Rod al unei serioase și minuțioase investigații, demersul întreprins de Florian Dudaș este remarcabil prin semnificațiile și implicațiile sale. Autorul deschide noi orizonturi cunoașterii istoriei cărții românești,

studiului circulației manuscriselor și tipăriturilor pe întreg cuprinsul țării, „pentru toată seminția românească”, după cum spunea Domnul Vasile Lupu în cuvîntul său la *Cazania lui Varlaam* din 1643.

Cercetările viitoare îndreptate în această direcție ar trebui să se axeze pe demonstrarea cît mai amplă a faptului că tipăriturile vechi românești nu au avut niciodată în vedere doar o provincie, ci întregul spațiu românesc. Numeroși istorici aduc dovezi irecuzabile despre imensele trasee parcurse de cărțile românești pentru a cuprinde toate ariile geografice locuite de români. *Cazania lui Varlaam* — piatră de hotar în istoria culturii românești — a circulat de la București și Rîmnic în Maramureș, și din Alba Iulia pînă în Dobrogea și la Nistru.⁶ La Măcin, în Dobrogea, Nicolae Iorga a întîlnit un *Triod*, imprimat la Rîmnic în 1731, precum și alte cărți muntenești.

În concluzie, se poate spune că volumul *Vechi cărți românești călătore* contribuie temeinic la întregirea dimensiunilor destinului cărții românești, la reconstituirea trecutului cultural. Elaborată cu înaltă profesionalitate, lucrarea lui Florian Dudaș se impune atenției specialiștilor ca un model de cercetare.

Virgil OLTEANU

NOTE

1. Vezi, printre altele: *Cartea vechi românească în Bihor*. Oradea, 1977; *Vechile tipărituri românești din părțile Bihorului*. Oradea, 1979; *Manuscrisele românești din Bihor*. Vol. 1—2. Oradea, 1985—1986; *Manuscrise românești medievale din Crișana*. Timișoara, 1986.
2. *Vechi cărți românești călătore*. București, 1987.
3. H. Tontsch, *Tipografia Honterus din Brașov*. În: „Boabe de griu” V (1934), p. 217.
4. Cf. S. Fl. Marian, *Inscripțiuni de manuscrise și cărți vechi din Bucovina*. Partea I. Suceava, 1900, p. 105.
5. Cf. O. Birlea, *Însemnări din bisericile Maramureșului*. București, 1909, p. 17.
6. Cf. S. Fl. Marian, *Op. cit.*, p. 183.

de informații și beneficiari. Aceste centre sînt racordate la rețelele naționale și internaționale de teletransmisie.

c) utilizatorii (beneficiarii) — abonați.

Atît producătorii cit și utilizatorii sînt distribuiți teritorial, iar accesul în rețea este gestionat de centrul de schimb. Producătorii pot fi și utilizatori, iar centrul de schimb poate fi grefat și pe un organism de informare și documentare.

Structura sistemelor de informare prin rețea este prezentată în fig. 1.

Pe structura prezentată va funcționa și rețeaua de informare automatizată a țărilor participante la SIIST. Conectarea la bazele de date ale CIIST* se realizează prin intermediul VNIPAS — centru de schimb desemnat de U.R.S.S. — Or-

* CIIST — Centru Internațional de Informare Științifică și Tehnică.

Rețele de informare automatizate

Automatizarea SID a generat modificări în concepția de comunicare a informației, în fapt în modul de interconectare.

Transferurile de date pe benzi magnetice și/sau microforme (deși încă larg utilizate datorită dezvoltării inegale a SID) sînt înlocuite din ce în ce mai mult cu transferul de date prin rețele de teletransmisie, utilizîndu-se atît rețelele prin cablu cit și cele prin satelit (rețele de informare automatizate).

1. Organizarea rețelilor de informare

Organizarea rețelilor de informare automatizate depinde în mare măsură de resursele de care dispun participanții la rețea.

Rețelele de informare automatizate sînt grupate în două categorii: — rețele de informare automatizate naționale, care asigură suportul tehnic al teletransmisiei între SID din interiorul unei țări;

In cadrul unui teritoriu național pot funcționa mai multe rețele de informare automatizate care deservesc un grup de SID, alcătuit de obicei din instituții cu profile sau domenii de interes comun.

— rețele de informare automatizate internaționale — grupate în jurul cite unui centru de schimb — care asigură interfața între rețelele naționale.

In organizarea actuală a rețelilor de informare automatizate, principalele elemente componente sînt:

a) producătorii de informații, reprezentați de organismele de informare și documentare (biblioteci, centre de documentare etc.); aceștia asigură prelucrarea și organizarea informațiilor în baze de date (asigurînd de cele mai multe ori și accesul la sursa primară) și furnizează informații în cadrul schimburilor internaționale.

b) centru de schimb național și/sau internațional (centru de deservire) reprezentat de un organism informatic dotat cu tehnica de calcul necesară; acesta asigură interfața informatică între producătorii

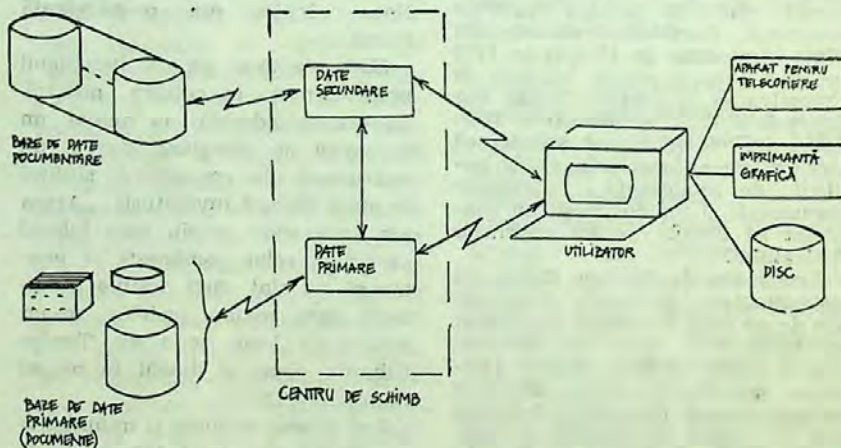
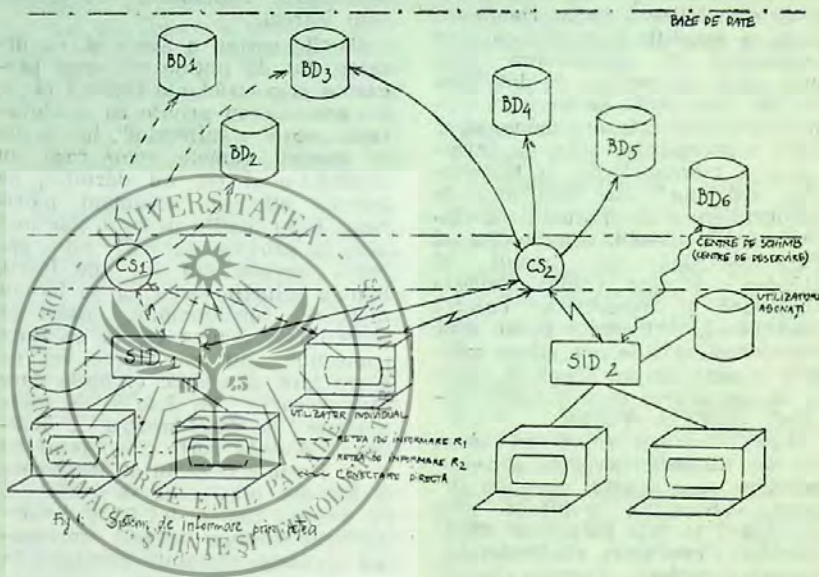

Fig. 2. Sistem de informare prin rețea de teletransmisie multimedia

ganele de informare desemnate din țările participante la SIIST sint conectate la centrele naționale de schimb respective, centre, la rîndul lor, legate între ele.

Din literatura de specialitate se remarcă că cele mai folosite rețele de informare europene sint ESRIN (The Information Retrieval Service of the European Space Agency) — Italia, DIALOG și DATA-STAR (Data Storage and Retrieval) — Elveția, G. CAM — Franța, avînd ca principală rețea suport de teletransmisie EURONET. (Prin ESRIN, în 1985, se puteau interoga 70 de baze de date, 20 de ore pe zi).

În Japonia, rețele de informare automatizate sint realizate, în special, prin colaborarea în domeniul informării și documentării a unităților industriale (firme) cu același profil. În această țară, tendința este de utilizare a bazelor de date create în Europa și S.U.A. (în 1985, între JICST — Japan Information Center of Science and Technology — și CNRS — Centre National de la Recherche Scientifique — Franța s-a încheiat un acord privind accesul direct al beneficiarilor japonezi la bazele de date franceze; astfel de acorduri există deja cu rețele specializate din S.U.A.)

În S.U.A., în domeniul bibliotecilor, sint de remarcate două rețele de informare automatizate și anume OCLC (Ohio College Library Center) și RLIN (Research Libraries Information Network).

Rețeaua OCLC grupează cca 1900 de biblioteci, asigurînd accesul la informația distribuită în bazele de date ale acestora.

Rețeaua RLIN, apreciată ca cea mai mare rețea de informare din lume, grupează cca 30 de biblioteci universitare (printre care bibliotecile universitare din Yale, Columbia, Stanford etc.). În rețea sint disponibile în acces direct cca 11 milioane de referințe bibliografice (cărți, reviste, filme, hărți etc.) referitoare la publicațiile existente în bibliotecile participante.

Pe aceeași structură se tînde a se organiza și rețele de transmitere electronică a documentelor primare.

În 1984, la inițiativa CNRS, s-a elaborat în Franța proiectul TRANSDOC pentru transmiterea la distanță a documentelor. Centrul de schimb desemnat este conectat la rețeaua națională Télésystème Kuestel și la rețele internaționale. Documentele stocate pe medii magnetice și optice sint receptate de utilizator prin sisteme tip telefax.

2. Costurile în rețelele de informare

Costurile informării și documentării în acces on-line (acces la baze de date distribuite teritorial) depînd de o serie de factori privind fie costurile rețelelor, fie costurile percepute de centrul de schimb și respectiv deținătorul bazei de date.

În calculul costurilor interogărilor on-line se are în vedere:

— timpul necesar conectării/deconectării la baza de date dorită (intervalul de timp scurs între conectarea la rețea și interogarea bazei de date);

— timpul „bazei de date“ (timpul necesar regăsirii informației solicitate în baza de date; acest timp depinde de performanțele sistemului de regărire utilizat pentru gestiunea datelor);

— numărul de interogări solicitate de utilizatori și modul de interogare (volumul de date vehiculate pe rețea);

— timpul de transmisie al rețelei de telecomunicații;

— condițiile financiare de acces în baza de date (sînt baze de date la care accesul este gratuit, plătiindu-se numai tarifele rețelelor, altele care percep taxe pentru utilizare).

La aceste costuri se adaugă cheltuielile necesare achiziționării de

zenfate tarifele percepute pentru rețele de teletransmisie în 1986.

— alegerea centrului de schimb care asigură accesul la baza de date cu software-ul cel mai performant (aceeași bază de date poate fi interogată prin intermediul a două sau mai multe centre de schimb). Cu cît software-ul de lucru în regim de on-line este mai rapid, iar interfața cu utilizatorul

— alegerea orarului de lucru cel mai adecvat în raport cu necesitățile de acces și tarifele orare ale mai ușoară cu atît costurile de acces sint mai scăzute.

rețelelor de teletransmisie (tarifele rețelelor diferă în funcție de zilele și orele de utilizare).

Din studiile efectuate, investițiile inițiale pentru conectarea la una din rețelele de informare automatizate europene se cifrează în jurul a 1.000 Franci, iar pentru acces la o bază de date americană aproximativ 3.000 Franci (în aceste costuri sint incluse numai taxele pentru atribuirea unui număr de utilizatori internațional, pentru costul inițial de racordare, pentru taxele de abonat al numărului de utilizator și pentru achiziționarea manualelor de folosire a bazei de date.)

În prezent, beneficiarii individuali se grupează în funcție de do-

	Viteza	Tarif	Taxe pe volum de date
Europa	300 Bd 1200 Bd	30 F/h 45 F/h	1,7 F/segment * 17.- F/ksegment
În afara Europei	300 Bd 1200 Bd	60 F/h 90 F/h	4,2 F/segment 41.- F/ksegment

* 1 segment = 1 pînă la 64 octeți

materiale documentare (tezaur folosite, formatul de interogare al bazei de date, instrucțiuni de acces etc.)

Ca urmare, la evaluarea costurilor pentru interogarea on-line în rețea trebuie să se aibă în vedere următoarele aspecte:

— alegerea vitezei de transmitere a datelor în funcție de utilizatori. Pentru utilizatori mai puțin familiarizați cu modul de lucru pe terminale și care nu fac interogări numeroase în baza de date aleasă, este mai convenabil de folosit viteze de 300 Bd; dimpotrivă, cînd utilizatorii folosesc cu îndemînare mijloacele de acces la bazele de date, este convenabil a se utiliza viteze mari de transmisie a datelor. În tabelul de mai sus sint pre-

meniiile de interes și solicită accesul la rețelele de informare printr-un abonament comun.

Tendința actuală în domeniul rețelelor de informare automatizate este de a se utiliza același centru de schimb atît pentru transmiterea datelor cît și pentru transmiterea documentelor primare prin intermediul rețelelor de teletransmisie multimedia (date, imagini, sunete). În fig. 2 este prezentată schema unei astfel de rețele.

biblioteca

Coperta I
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
NEAMȚ

Coperta a IV-a
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
BIHOR

biblioteca

biblioteca

biblioteca